

del H. fu de Vera.

[illegible]

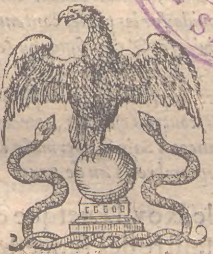
este libro es del collegio d. S. Ermenegildo de la Compañia de Jesus.

Est. 25
n. 134

COELVM

PHILOSOPHORVM, SEV LIBER DE secretis Naturæ, per Philippum Vlstadium ex variis Autoribus accuratè selectus, variísque figuris illustratus.

NVNC *recens adiecimus Ioan. Anto. Campesij Directorium summæ summarum Medicinæ.*



LVGDVNI,
Apud Gulielmum Rouillium.
M. D. LVII.
Cum priuilegio Regis.

Extraict des lettres du priuilege du Roy.

PAr grace & priuilege du Roy, est permis à Guillaume Rouille Libraire de Lyon, d'imprimer, ou faire imprimer vne foys ou plusieurs, vn liure intitulé Cœlum Philosophorum, *cum annotationibus, additionibus, &* Directorio *summæ summarum* Medicinæ, Ioan. Anto. Campesij. *Et faict defences de par ledict Seigneur, à tous autres* Libraires, Imprimeurs, *& personnes quelconques, de non imprimer, ne faire imprimer, vendre ne distribuer en ses païs, terres &* Seigneuries, *ledict liure, sans le vouloir & consentement dudict* Rouille: *sur les peines contenues esdictes lettres de priuilege: & ce iusques au temps & terme de six ans, à compter du iour & datte que sera parachevee la premiere impression: comme plus à plein est contenu esdictes lettres de priuilege, sur ce donnees à Sainct* Germain *en* Laye *le xj. iour de* Septembre, *Lan de grace* 1550.

Par le Roy, l'Euesque de Bayonne Maistre des requestes ordinaire de l'hostel present.

Signé Guyneau:

Et seelé du grand Seau, en cire Iaune à simple queuë.

AD LECTOREM.

HABES, amice lector, eam medicinæ partem vel nobilissimā, qua nō succus aliquis amarus ægrè impingitur, aut crassa rerū mistura corpori humano in medicamentū cedit. Verùm vt earundē purior secretiórque potestas, ceu animula quæpiā rebus artificio subducta, sese spiritibus nostris insinuat, vitámque vegetiorē reddit. Rem sanè, quæ vt nostri seculi vulgò mediculis incognita erat diu, sic popello huius ope egenti, desyderata diutius, quæq; à clarissimis primū inuenta medicis, ac processu operosius exculta, principibus solùm viris, Cæsaribus, Regibus, ac ducibus vel medicorū industria fuerat familiaris medicina,

nunc Dei optimi benignitate plebi & salubris & communis vt fieret, ex opera hoc opere curauit Vlstadius. Laudent licet alij aduersum sæuissimas ægritudines nobilē Theriaces opem, alij cōtra affectuum messem Mithridatis medicamentum miris præconiis, exclamēt ἀλεξιτήρια, nimirum pro suis facultatibus nunquàm satis commēdata, sed ea, quòd crassa vndique cōfiātur materia, haud alios quàm corporeos pellunt morbos. Hoc autē quis non planè probabit? quod non modò vt corporis pellat morbos, efficacissimum est, verùm his pulsis, tam spiritum adauget, quàm vitā mirificè prolongare potens est, quo vel maximè omnium fieri solet, vt quemadmodū elementis, humoribus, membris, reliquisque corporis particulis, spiritus præstat omnibus, sic quæ hunc seruant refouéntque medicamēta, terrenis, crassis, impurisq́ membrorum remediis præsentia magis

sunt

ſunt. Quare, optime lector, hanc Vlſtadij lucubratiunculam vel qualemcunque boni conſule, atque miſerè ex ſpiritu laborantibus, hac rerum craſsiſsimarum ſecretione ſalubriter conſultum eſſe tibi perſuadeas, qua morbum regium, attonitionem, cōnuulſionem letalem, lethargum, delirium, ſpiritum iam deficientem, aut his ſimiles animi pereuntis ægritudines non maiore fide ac dexteritate arcebis vnquam. Vale bene.

STRENVO AC NOBILI FOELICI DE GENNASIO, VALENtiano, Delphinali domino, & contribuli, Philippus Vlstadius

S. D. P.

SIVALES, bene est, ego quidem Dei benignitate optimè valeo, Fœlix omnium fœlicissime. Semper animo volui, quid tibi ꝑ innumeris in me collatis beneficiis possem referre, qui sciam ingratitudinem omni vitio ab omnibus detestari magis. Quare venit in mentem, paruum

paruum hoc, quicquid est literarum munus, vel nostra diligentia ex variorum authorum lectione congestum, tibi dicare, tuiq; nominis præsidio in lucem ædere, quod & æquo animo te suscepturum minimè diffido. Tametsi breue admodum ac succinctum sit, id tamen te maximè oblectaturum non dubito, cum quòd nouarum medicinarum & antiquarũ sit velut repositorium, tum quòd perobscurè à Ioanne de Rupe-scissa, Raymundo, Lullio, Arnoldo de Vila noua, Alberto magno, secretarum Naturæ rerum summis indagatoribus scripta sint, tam philosophica, quàm medica & alchymica pleraque, atque adeò vt à paucis imò quasi nullis, nostra ætate intelligi possint. Quod eò fieri augurandum est, quòd veterum dogmatum librorúmque hactenus nihil, vel parum viderint. Ad paucorum enim manus peruenisse video Mercuriorũ li-

brum, aut testamẽtum, aut Codicillum, aut reliquos Raimundi libros, quos si desideramus, haud facilè ad optatũ finem pertingere licebit. Tametsi nõ ignorem, optimos libros esse quibusdam, qui tamen ab ignaris rerum naturæ contemnũtur atque anicularũ fabulis posthabentur: quo vel maximè fit, vt nõ immeritò meæ huic fœturæ illusum iri metuã, cùm idipsum Lullio huius disciplinæ expertissimo acciderit. Quare cùm tanto viro Zoili non defuerint, operi ego meo insidias poni ab inuidorũ linguis facilè conycio. Quosdam enim vel doctiores ac Philosophos naturæ secreta abdita inquirentes, male habebit, opus tam à multis celatum diu, in lucem edi, omnibus cõmune fieri. Indocti verò cõtrà, non quòd labori inuideant, sed quòd minus intelligant, exibilare non desinent. Quare mi Fœlix suauissime, hãc nostram lucubratiunculã tuo obtutu editam, à liuidorũ

defe

9

defende linguis: atque ideo magis, quòd non ad scientiæ ostentationem, neque laudis nanciscendæ gratia, verùm vt communi hominum generi prodesset, sit facta. Vale eximium Delphinalium heroum decus, & me, vt soles, ama. Ex Friburgo Heluetico, octauo anno, Kalendas Maias, Anno à Christo nato

1543.

PROLOGVS.

Permultos veterum authorum scripsisse præclara volumina cùm de Quinta Essentia, tũ de auro potabili atq; aquis vitalibus cõposita, nemo est qui nescit: idipsum verò à recẽtioribus factũ esse itidẽ patet. Cùm autem omnes, qui de arte hac aliquid ediderint, adeò minutim, aut cõcisim támq; obscurè scripserunt, vt vel diligẽtißimis rei rimatoribus in errorẽ labi, quàm fructũ consequi prõptius fuerit: quos vt seduci miserè cognouimus, non potu-

*potuimus non aliquam certio-
rem dare institutionem, quæ ar
tis theoremata & operationem
contineret, qua seruata ad desti-
natum effectum ire facile pos-
semus. Edidimus autem hunc
librum, fatemur, sermone in-
composito ac præmaturè nimis:
quod eo factum esse putato, pri-
mùm ne miserè laborantibus id
temporis quo celandus erat, de-
esset huius medicina: tum vt ty-
runculis rudis sermo esset aper-
tior. Sed iam institutum aggre-
diammr, regula generali præ-
missa.*

Canon Generalis.

Stellarum vim, quæ cœlo Philosophico applicantur, cuiuscunque sint complexionis, naturæ seu proprietatis, ipsum cœlum perfectissimè ad se trahit, Lullio, Arnoldo & Rupescissa authoribus.

COELVM PHILOSOPHORVM, VEL De ſecretis naturæ Philippi Vlſtadij Liber, rei medicæ ſtudioſis vtiliſſimus, cuidã Fœlici Gennaſio dicatus.

Quid ſit Quinta Eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis, & ad quid conducat.

CAPVT I.

PRIMVM ERgo ſciendum, Quid Eſſentia Quinta cuiuslibet rei & materiæ ſimplicis ſit, quo cog

cognito, facilius reliqua liquebunt. Marco enim Cicerone teste, Omnis ea quæ de re aliqua datur institutio, à definitione proficisci debet, vt intelligatur de quo sermo habendus sit. Quare Quintam Essentiam scito esse quintum Esse rei cuiuslibet habentis formam & speciem, & animam subtilissimam, extractam à corpore suo tanquàm à materia crassiori & superfluitate quatuor elementorum per sutilissimam & extremam distillationem, quæ vt fiat, infra docebimus. Cæterùm ne miretur aliquis, quòd à nostris hominibus fuerit incognita diu ars ista, multi enim priscorum Philosophorum sic in hac re laborarunt, vt per eam hominis vitam nutrirent, fouerent, atque longissimam tribuerent: mortem differrēt, statutúmque Naturæ terminum at

Ars ista diu incognita.

tinge

tingerent, neque tamen, quod vanis promittere facilè eſt, vitam ipſam ſupra ſtatutum à Deo finem prolongarent, id quod Paulus ait: Omnibus ſemel moriendũ eſſe, quare corruptibili aliquo medicamento vitã perpetuò ſeruare incorruptã, vt naturæ alienum eſt, ſic hanc in omnem ſeruare ætatẽ illæſam medicamento incorruptioni vicino, natura potẽs eſt: quod vt optimè fiat, optimum antidotũ eſt Quinta Eſſentia. Quæ quum res elementaris non ſit, ſed ceu anima quæpiam à ſuo corpore ſecreta, ita vt nulla in ea remaneat qualitas frigida aut calida: humida vel ſicca, quæ habent in ſe quatuor elementa, reliquáque omnia mixta. Quo vel maximè fit, vt incorruptibili naturæ ſit proximum quintum hoc Eſſe. ſic vt quicquid ei cõmiſceatur, incorrup

Natura poteſt medicamentis Q. Eſſentiæ ætatem hominis ſeruare illæſã.

Vtilitas Q. Eſſentia.

corruptibile quodammodo eſſe videatur. Nam confert & reſtituit omnes vires per elementorum excrementa homini ademptas. Et eſt ſpiritus vitæ, cum digerat cuncta indigeſtibilia, abſcindátque omnes qualitates ſuperfluas, carnes à corruptione cõſeruet, elementata confortet, iuuentutẽ priſtinã reſtauret, ſpiritũ viuificet, molle induret, durum mollificet, ſpiſſum rarificet, tenue inſpiſſet, macrũ impinguet, pingue extenuet, calidũ infrigidet, frigidũ inflãmet, humidũ deſiccet, deſiccatũ humectet, repellátque omnẽ cõplexionẽ corpori aduerſam: proinde humorũ ſuperfluorũ incõmoda extinguit, calorẽ naturalem inſtaurat, ita vt ad vitæ ſuſtentationem à ſummis Philoſophis conuenientius inueniri nihil potuit vnquàm. Iam verò Quinta licet Eſſentia habeat

aliquando complexionẽ rei ſibi adiunctæ (nam cuicunq; rei cõplexionatæ adiungitur, illius ad ſe complexionem trahit) tametſi eſt ſola per ſe, nullã omnino ex quatuor qualitatibus, etiã nõ ex aëre, in ſe habet.

Quartò ergo & vltimò, ſcias etiam ipſam Quintam Eſſentiam nõ habere aliquid de elemento terreo, frigido vel ſicco, quia melancholicas ægritudines (quæ frigidæ ſunt & ſiccæ) curat. Ergo pro concluſione vides ipſam nec eſſe calidam vel frigidam, nec humidam vel ſiccam, quum ſit res temperatæ naturæ, excedens omnia elementa quæ ſub cœlo ſunt. Quum enim adminiſtratur alicui, facit ipſum corpus temperatum, nec à temperantia ſua recedit, aſſumendo aliquam qualitatum vel complexionum. Nec etiam ſequitur, quòd ſit medicina

Excellentia Quintæ Eſſentiæ.

infirmitatum frigidarum, propterea quòd ſit naturæ calidę, nec etiam cum curet calidas, quòd ſit frigidæ. Nam duo contraria non poſſunt in vno corpore exiſtere, quia vnum contrarium ab alio expellitur. Ideo videmus, ipſam non debere dici calidam vel frigidam, nec ſiccam vel humidam, ex quo curat ptiſicos, qui ſunt calidi & ſicci, & hydropicos, qui ſunt humidi & frigidi, ſed omnes illæ quatuor qualitates in ea ſunt corruptæ & ſublatæ penitus. Et quanquam non ſit elementum, eſt tamen res temperata, per elementa ipſa purificata, & extracta à fæcibus quatuor elementorum, quæ ſunt corruptionis cauſa potiſsima. Segregãtur igitur illæ fæces ſicut corpus groſsiſsimum à ſua materia tanquàm ab anima ſubtiliſsima per ſcientiam diſtillationũ.

Alia diffin. Quinta Eſſentiæ.

Quia

Quia Quinta Essentia vocabulũ commune est omnium rerum quæ formam habent & speciem ad extrahendum ab ipsa re: & licet potissimum de vino intelligatur, tamen quàmplures sunt aliæ materiæ ex quibus elici & educi potest ipsa Quinta Essentia, sicuti ex omnibus metallis, ex omnibus fructibus, ex carne, ex ouis, radicibus, herbis, & aliis quàmpluribus, sicut infrà docebitur. Sed tamen omnia alia excellit quintum Esse, propter nimiam suã subtilitatem, & ideo à quàmpluribus Philosophorum fuit appellatum Cœlum Philosophorũ. Nam sicut ipsum cœlum se habet erga quatuor elementa, ita etiam se habet Cœlum hoc Philosophorum (Quintam essentiã puto) erga quatuor qualitates corporis humani, quod ex ipsis elemẽtis cõpositũ est.

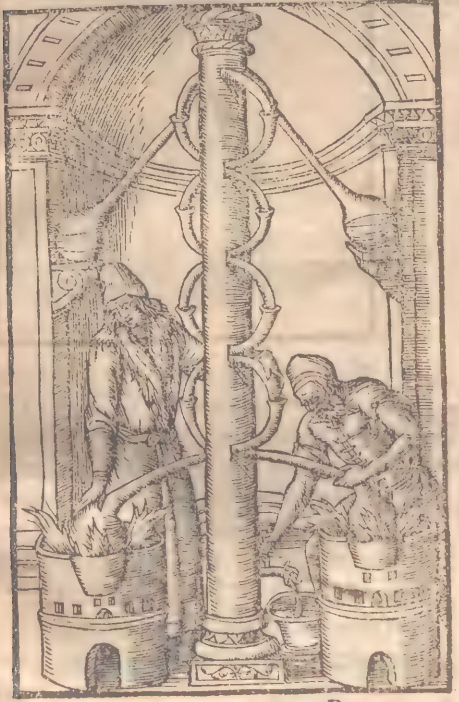
Ex omnibus rebus potest educi Quinta Essentia.

Appellatur etiam à quibuſdam Aqua ardens, quoniam in igne, dummodo ſit ad ſuam perfectionem & extremam diſtillationem deducta, nullam ſuperfluam humiditatem in ipſo vaſe relinquens (vt infrà de modo ipſam cognoſcendi docebitur) comburitur. A quibuſdam verò dicitur ipſa anima vini. Nã ſicut ipſa anima nobilior eſt ſuo corpore, ſic etiam ipſa quinta Eſſentia, quæ per veram diſtillationem extrahitur, nobilior eſt ipſo vino ex quo educitur. Nuncupatur quoque ab aliis Aqua vitæ, eò quòd vitam humanam à corruptione conſeruet, ſicut videmus, quòd adminiſtratur habentibus ſyncopim. Et quia vario modo extrahitur, ſtatim, ad diſtillandum aquam vitæ furni forma depicta, de primo modo extrahendi dicemus.

A diuerſis diuerſa nomina quinta Eſſentia ſibi ſortitur.

Form

Forma furni ad distillandum aquã vitæ.



Cucurbita.

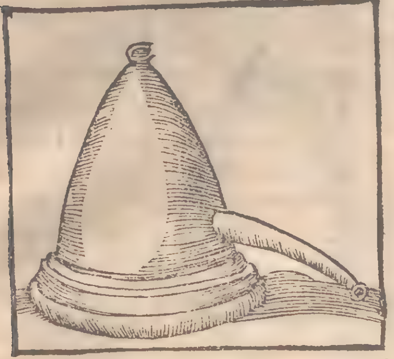


Quomodo extrahitur Quinta Essentia per distillatoriũ. CAP. II.

Quinta Essentia à vino.

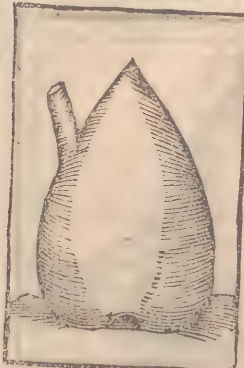
COgnito ergo quid ſit Quinta Eſſentia,& ad quid cõducat, ſiue propter quid ſit reperta, perpendendum & conſiderandum eſt, per quot modos poſsit extrahi, & à quibus rebus. Et quia extrahitur à rebus humidis, ſiccis, calidis, & frigidis, primò dicemus quomodo ex-

tra



Cap. alẽbici.

trahitur ab humidis, ſicut de ipſo vino, & hoc fit ita: Recipe de vino rubeo optimo, parum ad dulcedinẽ declinante, quod nullo modo ſit mixtum aut ſophiſticatum, ſed ſit planè naturale, non nimis recens, nec etiam nimis vetus, ſed tẽperatæ ætatis. Aut ſi non poteris habere vinum rubeũ, accipe albũ optimũ in quantitate quã volueris, & ponatur in cucurbitã hanc, vſq; quo duæ par

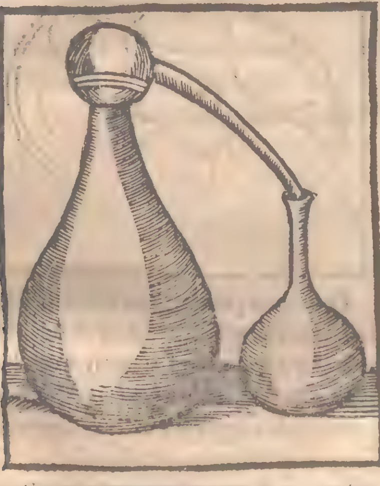


tes ſint plenæ, & tertia vacua. Poſtea ſuperimpõatur alembicus cũ roſtro, ſicut hîc eſt depictus, ita quòd roſtrũ ingrediatur ſupiorẽ partẽ ipſius receptaculi, cuius forma hæc eſt. Et omnia bene lutẽtur cũ luto facto ex papyro, longo tẽpore madefacta, vel ex farina & albumine ouorum facta miſtura ad ſpiſsitudinẽ mellis. Poteſt etiam fieri ſecũdũ Raimundũ Lulliũ, cum olibano vel maſtiche molli, vel cum puluere calcis viuæ, incorporato cũ albumine oui. Et cum tali luto lutentur ſupradicta tria vaſa, ne exha

Lutum.

let.

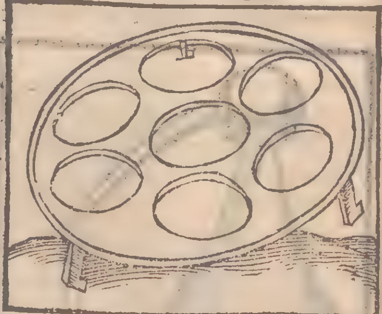
let virtus animalis & vegetatiua ex materia distillanda. Et vasa ita sint lutata, vt hîc. Hoc facto ponatur cucurbita in annulum multa foramina habentem, qui dicitur Tripes archanarum, cuius forma hæc est.



Vas lutatũ in quo est vinum pro Quinta Essentia distillanda.

Postea ponatur tripes super tur-

num habentem caldare amplum, ſicut eſt balneum mariæ, ita quòd caldare repleatur pro dimidio, vel pro duabus tertiis cum aqua. Forma autem caldaris eſt hîc ſuperius.



Et tripes ponatur ſuper dictũ caldare, et ſit immuratum ipſum caldare. Vel ponatur in furnum Accidiæ, qui circa finẽ huius Capituli depingetur, ſubtúſq; facito ignẽ lentum, ſemper parũ augmentãdo ipſum. Et quãdo ipſa cucurbita tepeſcit, non

vltrà

vltrà augebis ignẽ, ſed ſemper imitare ipſam Naturã, inquãtũ tibi erit poſsibile. Nã ipſa Natura (vt ait Galenus & Lullius in Luc. Mercu.) nihil violẽti poteſt pati abſq; primæui corruptione. Quatuor enim, teſte Auicẽna, caloris ſunt gradus, ſecũdũ quatuor cõplexiones aut qualitates. Quorũ primus eſt tepidus, ſcilicet vt aqua tepida: ita calefacta, vt nullũ in ea immiſſum ex mẽbris poſsit lędi. Secũdus verò gradus eſt calidus ita vt poſsit ſufferri ab aliquo mẽbro humano citra læſionẽ. Tertius gradus calidus eſt, vt ſi mẽbrũ immiſſum fuerit, ex ipſa poſsit offendi caliditate, & eſt gradus proximus ebullitioni. Quartus verò caloris gradus ita vehemens eſt, vt nullo modo caliditas poſsit tolerari, quia excedit nimiũ in calore, & hic gradus eſt ipſa ebullitio. Dicitur

Quatuor ignis gradus.

1. gradus

2. gradus

3. gradus

4. gradus

aut

Furnus acidiæ. Lullius in luce Mercuriorũ.



autem

autē à quibuſdã ignis balnei, ignis primi gradus. Ignis verò cinerum, ignis ſecundi gradus. Vltimò verò ignis ardens tertij gradus. Quartus autē reiicitur. Secūdū verò alios Artiſtas, ignis balnei eſt in primo gradu. Iguis cinerum in ſecūdo gradu. Ignis arenæ in tertio. Si verò eſſet procedēdū ad ignem quarti gradus (quod rariſsimè fit) loco arenæ ponatur limatura Martis, & erit ignis feruētiſsimus. Et tunc ipſa cucurbita debet vndiq; lutari cū argilla, ſicut fit in diſtillatione aquæ fortis, ne ex nimio calore rūperetur, quia limatura Martis quodãmodo candeſcit. Et per hos quatuor vltimos gradus poteris optimè regere ignē, quia ſecundū Auicennã vix poteris, vel cum maximo labore. Circa hoc velim diligentē huius artis ſectatorem, id eſt, qui diſtillãdi velit obire.

mini

Ignis non debet distillando augeri vsque ad 4. grad.

ministerium, notare, quòd in omni & quæcunque distillatione ignis nunquam debet augmentari vsque ad quartum gradum, quia ignis esset violentior quàm natura materiæ distillandæ potest sufferre, & ex consequenti posset violari ipsa natura ex nimio & violento calore. Et ideo ab omnibus Artistis iste quartus modus reiicitur. Ideóque sunt quidam aromatarij, pharmacopolæ, & cæteri id genus alij, quibus immeritò facultas distillandi permittitur, quum id Philosophorum & Medicorum (qui naturæ sunt indagatores) peculiare sit officium. Natura enim ipsa à Deo optimo maximo ita fuit ordinata, vt nihil vehemens posit compati, absque suiipsius corruptione: sicut ex multis Philosophorum potest probari opinionibus.

Quibus distillādi facultas permissa sit.

Ideo

Ideo ego conſulo huius artis amatoribus, vt hoc in opus egregium, à diuina prouidentia ad humanæ conſeruationem vitæ nobis datum, nullo modo ſeſe intromittant, niſi iſtorum quatuor caloris graduum perfectam habuerint cognitionem, eóſque & ignem, vt per omnia debet fieri, ſciant temperare. Et ideo in prima diſtillatione faciendus eſt ignis cum carbonibus lenibus, vel cum ligno valde ſicco vſque ad finem tertij gradus caloris, ita vt balneum propemodum bulliat. In ſecunda autem diſtillatione deſcendes, faciendo ignem, ipſúmque minues per tertiam partem vnius gradus, vel ad duas tertias, & propemodum ad vnum gradum, vt quaſi ſit diminutus vſque ad ſecundum gradum. In tertia verò diſtillatione ita ſemper deſcendes, gra-

Quomodo in distillatione descendendũ in temperamento ignis.

datim minuendo ignem, vsque quò redigatur ad secundum gradum, & tertiam partem vnius gradus. In quarta autem minuatur vsque ad secundum gradum. In quinta sic descendes, vt ignis sit vnius gradus, & duæ tertiæ vnius gradus. In sexta sic decrescat, vt ad primum reducatur gradum cum vna tertia. In septima verò & vltima distillatione ignis ita est leniendus, vt ad primum caloris gradum (quæ est tepiditas) perducatur, & non vltra descendes. Et nota quòd quilibet caloris gradus habet tria interualla: Principium scilicet, medium, & finem. Hoc autem vlterius ita est intelligendum, quare gradus caloris sint semper minuendi, quia in prima distillatione materia est grossissima, ita vt distillationi facilè obedire nullo modo possit

poſsit, propter impuritatem & crudam ſubſtantiam, & per hoc nõ eſt ſimilis aliis ſequentibus diſtillationibus, ſecundæ vel tertiæ, aliiſque ſubſequentibus. Ideóque in prima diſtillatione, ignis eſt exaltandus per vnum gradum vſque ad tertium, ita quod vltimam tertij gradus partem attingat, & balneum ſit calidiſsimum, non tamen debet bullire. In ſecunda diſtillatione lenius eſt agendum, quia per primam groſsities materiæ aliquãtulum eſt attenuata, & ideo non adeò magni ignis eſt indigens. Et in tertia tanto ſubtilius, & ita ſemper deſcendendo paulatim in qualibet diſtillatione extenuabis ignem. Quia vt iam ſæpius dictum eſt, ſi nimium cogeres ipſam ſubſtantiam quæ debet diſtillari, natura ipſa corrumperetur. Ait enim Galenus & Ariſto-

Aristo. libr. 4. physicorum.

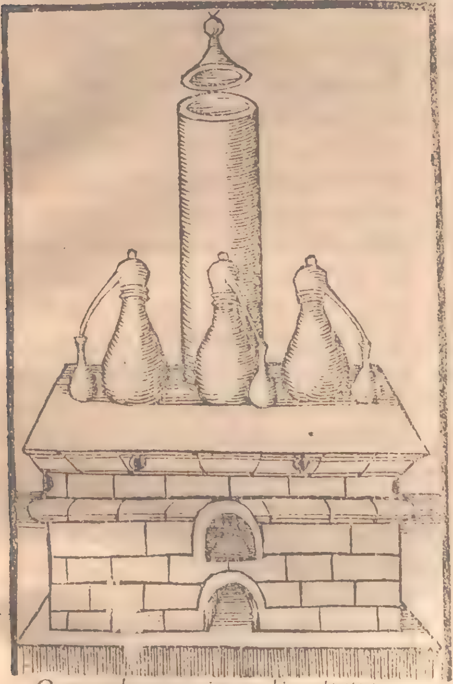
teles, quòd Natura est incompatibilis, & motus vehementioris. Ideóque ea qua poteris diligentia perspiciendum, & perlustrandum est totis animi viribus & conatibus, ne in temperandis caloris gradibus deficias, quia in hoc vera omnium distillationum ars consistit. Ideóque totam rei substantiam aperte declarare voluimus, ne mella absynthiis miscuisse videamur.

In temperandis ignis gradibus consistit ars distillandi.

*

Quo

Alius fur=
nus Acci=
diæ.



Quomodo materia rudis, distillationi minus obediens debeat putrefieri.

CAP. III.

OMni diligentia & accurata industria consyderandum est, cuius substantiæ sit ipsa materia digerenda, duræ scilicet vel mollis: hoc est, grossæ vel subtilis, & qui aut qua arte posit putrefieri aut digeri, vt obediat magis distillationi & vt purum ab impuro, grossum à subtili, & contrà, posit sequestrari. Quicquid igitur hoc sit, ex quo extrahere velis Quintam Essentiã per distillationem, primùm & ante omnia in fimo equino, cui nullus color per accidens attribuitur, putrefiat, & digeratur per duos menses, & iterum inter primam & secũdam distillationem per vnum mensem, inter secundam & tertiam per tres hebdomadas, inter tertiam & quartam per quindecim dies, inter quartam & quintam per dies

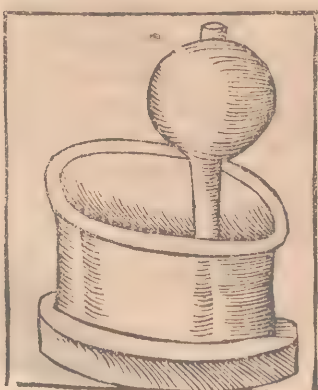
Gradus putrefactionis septem.

octo

octo, inter quintam & ſextam per dies quatuor, inter ſextam & ſeptimam per duos dies. Et ſcias quòd fimus ſemper debet eſſe eiuſdem caloris, quia ſi calor deficeret, aquæ circulatio corrumperetur, & per conſequens materia ipſa quæ in Quintam Eſſentiam deberet redigi, ſeparareturin calore cœli, quod poteris in diametrali linea videre, quæ ipſam Quintam Eſſentiã, quæ eſt pars ſuperior, diuidit à ſuis fęcibus, & hæc eſt pars inferior. Et hîc notabis, hos gradus digeſtionis & putrefactionis materiæ ſuæ ita attribuendos eſſe, ſicut ſupra de gradibus caloris narratum eſt. Ideirco longiori putrefactione opus eſt ante diſtillationem quàm poſtea. Et facta prima diſtillatione, materia ipſa nõ tantum groſsitiei in ſe continet, & magis eſt apta ad faciẽdam

Modus putrefaciẽdi materiam.

Quintam essentiam quàm erat antea. Et ideo post primam distillationem putrefactio debet fieri breuiori tempore quàm antea, quia materia est effecta subtilior & desecatior quàm erat. Et ideo non immerito perpendendum est, debere fieri septem digestiones seu putrefactiones, sicut & septem distillationes.



Modus autẽ digerẽdi secũdũ Philosophorũ opiniones hoc modo traditur: Qui

Qui vult tale opus perficere: faciat foueam quinque pedũ profundam, largam verò duorum pedum, vel paulò plus, in tali forma, in loco humidiſsimo, ſicut in aliquo celario. Qua facta, fiat ſtratũ in fundo eiuſdem de calce viua per ſpiſsitudinem ſemipedis, ſuper quo ſtrato fiat aliud de fimo equino non nimis putrefacto, vel etiam nimis recenti, ſuper quo ſtrato impones vas ipſum in quo eſt materia fermentanda. Et in circuitu vaſis vndequaque ponatur de ipſo fimo, donec tota fouea impleatur. Quo facto madefiat fimus cum aqua tepida ſecundum magnitudinem & quantitatem foſſæ, donec dignoſcatur calor circa vas aut cucurbitam, & hoc fit communiter in ſpacio dimidiæ horæ. Si autem non fiat in media hora, ſuperinfundatur vlterius

de aqua tepida, & hoc fiat tribus vel quatuor vicibus in hebdomada, ita tamen quòd calx & fimus vetus ſemper amoueatur, & de nouo alia fiant ſtrata, vt ſuperius dictum eſt. Et hic modus debet ſeruari in omnibus rebus quas diſtillare volueris, & ideo fit digeſtio quod leniter & abſque vllo naturæ vehementi motu, actione, & mutatione, materia groſſa magis ſubtilietur, & diſtillationi obediat. Digeſtiua verò variè ordinantur, ſecundum quatuor gradus caloris, ita quòd in prima magis ſit operandum quàm in ſecunda, tertia, quarta, & aliis, ſicut de calefactione balnei prius dictum eſt. Ideóque in ſecunda digeſtione temperatius eſt agendum, & ſtratũ de calce ſit magis tenue, ſtratúmque fimi magis ſupereleuatum quàm in prima, & ita vlterius in digeſtio

geſtionibus procedes vſque ad vlti mam, in qua non debet fieri ſtratũ de calce, ſed tantum de fimo. Poteſt etiam fieri digeſtio, ponendo ipſam cucurbitam cum materia digerenda per aliquod tempus ad ſolem in diebus canicularibus. Vel poteſt etiam poni ipſa materia digerenda in ſua phiala ſiue cucurbita ſuper furnum ſiue fornacẽ aliquam tempore hyemis. Poteſt etiam fieri aliqua putrefactio in ſpeculo calybis, ita quòd materia digerẽda ponatur ad ſolem, inter ipſum ſolem & ſpeculum, ita quòd radij ſolares ad id reuerberent, & ex calefactione iſta poteſt fieri digeſtio principaliter in diebus canicularibus. Aut quòd ponatur vas in aquã tepidam, quodammodo in balneo Mariæ, & hoc poteſt fieri duplici via: Vna, quod habeatur caldare in collo fornacis,

ita quòd ignis non ſit ſubtus, quia ex nimia ipſius ignis caliditate natura magis corrũperetur quã iuſtificaretur. Alia via eſt, quòd vas in quo materia eſt digerenda, ponatur in æſtate in cõgerie formicarum, ita vt fundus circulatorij ſit penitus ſepultus, & quòd ſol reuerberet ſuper extremitatem, & in hoc videbis mirabilẽ digeſtionẽ. Septimo & vltimo poteſt ipſa materia digeri & putrefieri in menſe Octobri in vinacea, quia etiã nullũ habet calorẽ per accidẽs, ſicut & ipſe fimus equinus, & ibi quãdo botri ſunt expreſſi, & habet etiã mirabilem operationem, dũ vaſa circulatoria in ipſa ſepeliãtur. Et licet à quãpluribus non ponãtur niſi ſeptẽ formæ digerendi, Iſidorus tamen de Iunipero ait, quòd ſi imponãtur prunę in cineres iuniperi, optime cooperiẽdo ipſum

Notabile de vinacea.

Notabile de iunipero.

cine

cineré, quòd poſsit cōſeruari ignis inextinguibilis per totum annum. Et in hoc cinere etiam poſsit fieri quamoptima digeſtio. Et hæc ſuffi- ciant de putrefactione facienda, & materia digerenda.

Quomodo poſsit cognoſci, an vinum digeſtum circulatoriæ diſtillationi ſit aptum. CAP. IIII.

VInum ita ſeptem vicibus vt ſupra auditum eſt, digeſtum, poteris hoc modo, an ſit ad faciendam diſtillationē circulatoriā aptū, probare. Accipe linteolum, & madefac in digeſto vino, poſtea accendatur cum candela, & ſi vinum comburitur abſque læſione & combuſtione lintei, nō eſt ratum, ſed eſt verū indiciū, aliquā ſubſtantiā aqueam in eo ſuperſtitiſſe adhuc. Et ideo ſemper adhibenda eſt opera, vt digeratur toties, & tandiu, vt poſsit ex eo fieri

Alij volūt quòd niſi quatuor vicibus debeat digeri.

fieri probatio. Sunt autem nonnulli, qui dicunt zuccarum debere immitti, & si sit bene rectificata, zuccarum cum ipso vino plane comburi. Notabis ergo istud, ita digestum vinum nondum posse appellari Quintam Essentiam, sed ipsum subiectum Quintæ Essentiæ. Quũ vero pannus linteus aduritur cum ipso, & quod planè perdiderit omnem saporem horribilem, acutum, & sulphureum, ita quòd gustanti videatur propemodũ dulce, & quod nil de fumositate restet in ipsa adustione. Et tunc temporis poteris appellare Quintam Essentiam. Sed in rebus insensibilibus: & nullum saporem habentibus aduertendum est ad fumum, sicut in auro, & argẽto, & aliis metallis, & lapidibus pretiosis, ex quibus extrahitur aliquando Quinta Essentia, quæ aurum

Subiectũ Q. essentiæ. Quõo cognoscitur Q. essentia in rebus sensibilibus et in rebus nullum saporem habentibus.

rum potabile ingreditur. Circulatoriæ verò diſtillationis vaſa ſunt diuerſa, à diuerſis tradita authoribus. Sunt enim aliqui facientes vas eo modo, quòd imponatur alembicus cæcus ſuper cucurbitam, & in ſupremitate faciunt paruum foramen, per quod materia immittitur ſiue extrahitur, quando debet circulatoriè diſtillari, & obturetur cum parua portione vitri, facta ad id vt vndequaque bene recludatur ne materia poſsit expirare. Poteſt etiam fieri clauſura de argento, eo tamen modo, vt foramen penitus ſit obſtruſum. Et hoc vas aliquibus dicitur Pellicanus. Cuius forma eſt hæc.

Diſtillationis vaſa diuerſa & circulationis.

Alij

Vas cæcũ circulatorium.



Alij verò faciunt vas in omni parte æquale, amplũ in fundo ſicut in collo. Cuius forma hæc eſt.

Sunt etiam nonnulli qui ponunt duas cucurbitas roſtris cõnexas, ita vt roſtrum vnius ingrediatur in ventrem alterius: Cuius forma ſequitur. Et hi poſſunt appellari duo fratres. Et ita materia



teria circulariter diſtillanda deſcendit in vno, & in alio aſcendit, & iterum deſcēdit in aliud, & aliud aſcendit.

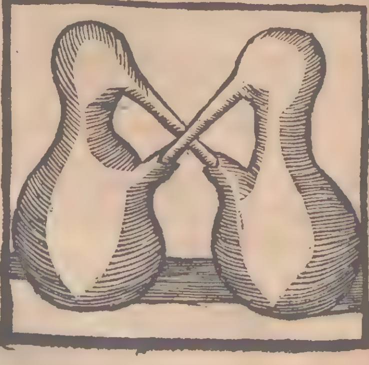
Alij verò faciunt vnum ſolum vas rotundum, ſuper & ſubtus largum, in medio verò ſtrictum, & habet roſtrum præcedens à parte inferiori, & quando materia dicto vaſi imponitur, bene recludatur cum vitreo vel argenteo obſtruſorio.

*

Alij

Vas quod dicitur gemini vel duo fratres & est vas circulatorium.

Alij verò habent cucurbitam cum alembico cæco, ſine roſtro, ita quod ſint duæ cucurbitæ, vna ſuperimpoſita alteri, & os inferioris eſt largius quàm os ſuperioris, & optimè lutetur alterum ſuper alterum, cuius forma immediatè ſequitur.



Alij



Alij verò faciũt vasa circulationis æqualia, ita quòd ab vna extremitate ad aliã sint eiusdẽ magnitudinis, & in medio habet rostrum sicut hîc est.

Vas cæcũ circulatorium.



Aliqui etiã faciunt vas vitreũ vnius fragmẽti, & habet duas ansas sicut duo brachia, ita quod ansę ipsæ à superiori parte procedentes, ingrediantur vẽtrẽ

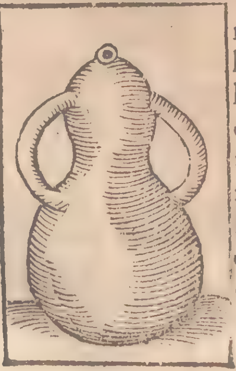
Vas cæcũ siue cucurbita cum lãbico siue rostro ita quòd sunt duæ cucurbitæ, vna superimposita alteri.

Aliud vas circulare.



inferioris, & pars superior paruum foramẽ cũ rostro habeat, per quod immittitur & extrahitur materia circulanda, hoc modo.

Optimum vas circulatorium Hermetis.



Debet autem ipsum foramen optimè lutari, vt de aliis supra dictũ est. Et hoc tertium, extremúmque circulatorium vocatur ab aliquibus pellicanus, ab aliis verò

verò alio nomine, Vas Hermetis, & est nobilissimum & accommodatissimum inter omnia circulatoria, sed raro possunt fieri, quum vitrearij adeo rudes idiotæque sint ad formam faciendam ex vno solo fragmento. Sed si poteris artificem expertum habere, non dimittas, quin tale fiat pro auro vel argento.

Quomodo, & quot modis sit distillandum circulatoriè. CAP. V.

CVm ergo cognoueris, supráque scripta probatiõe expertus fueris materiam ante dictá per frequẽtem putrefactionẽ satis esse digestá, vasá q; ad circulationẽ apta habueris, impone materiá in dictũ vas ad circulationẽ nobilissimũ, et recõde in fimũ equinũ, aut in diebus Canicularibus pone ad solem, aut in balneũ Mariæ, calefactũ vsq; ad primũ gradũ caloris, vel paulò plus secũdũ *Tres modi distil. di circulatoriè.*

quod videris materiam esse temperatam & subtiliatam per digestionem, & ibi lõgo tempore dimittatur, quousque in Quintã Essentiam tibi desyderatam conuertatur, & hoc poteris ex ipso sapore cognoscere, vt superius dictũ est. Et nota diligenter, quòd si appareat in fundo vasis hypostasis, hoc est nubecula quædã turbida, à materia sua debet quàmprimum separari per distillationem, & hoc facto iterum circuletur, vt incœptum est. Aut si commode fieri potest, debet colari in aliud vas circulatorium, ita vt grossicies materiæ in primo vase relinquatur. Quum ergo diligens huius artis inquisitor perceperit Quintã Essentiam in subtiliatione & purificatione materiæ vini vel fructuũ, æstimet & credat simile id cõtingere in omnibus aliis huiusce-

modi

modi. Et ideo bene credendum est opinioni & sententię Aristotelicæ, quòd materia ita per distillatiõnẽ nobilitata & immateriata, non possit vltrà reduci ad formã vel spiritualitatem aliquã, quum sit sine substãtia elementata, excedẽs formalitatem & corruptionem, & ideo est quasi corpus cœleste. Nam sicut ipsum cœlũ se habet ad omnia inferiora, sic etiã ipsa Quinta Essentia ad omnes complexiones & qualitates. Et quemadmodũ omnia sydera cursum suũ habent ex nobilissima influentia primi mobilis, sic etiam cunctæ medicinæ quibus Quinta Essẽtia admiscetur, virtutem suam attrahunt ab ipsa, quemadmodum adamas ferrum. Sed quoniam adeò magnum exigit laborem, & parit multũ fastidij, ideóqué ab omnibus floccipenditur, hinc fit vt nostra

Notanda sunt hæc.

Cursus syderum ex influentia primi mobilis.

ætate paucissimi inueniātur Philosophi, q̃ huic negotio nauent operā.

Quid inter se distet Circulatio & Digestio. CAP. VI.

Differentia inter circulationem & digestionē.

MAximopere consyderandum est, quid discriminis inter circulationem & digestionem sit. Primum ergo de vitris, quæ ad quodlibet horū necessaria sunt, dicendum. Ideó q; oportet, quòd habeas ad digestionē instrumenta & cucurbitas in superiori parte amplas, ad imponendum in ipsas substantiam grossam, super quæ imponendi sunt alembici cæci, sine rostro, ita quòd quando in ipsis sit digestum, posis materiā grossam extrahere, amoto alembico cæco, & imponendo aliū cum rostro. Si autem materia sit clara, cum est semel distillata, & fæces non immisceātur cum distillato, sicut est in ipsa Quinta Essentia vini,

mi, tunc poteſt capi circulatorium, ita vt infra & ſupra ſit æquale, & amplum in vna forma. In medio verò debet eſſe ſtrictũ, & circa caput inferioris vẽtris habeat cannale in longitudine vnius digiti, in groſſitudine verò ſit minus digito. Sunt tamen aliqui, qui faciunt vaſa ad circulandum, quæ appellantur Pellicani, cuius forma eſt hęc.



In hoc poſsũt res clarè digeri, & quodlibet etiam circulari. Sed hæc vitra, quũ ſint difficilis opere, à vitreariis noſtris non poſſunt fieri. Et ipſe ego amicũ peropti

Vas circulatorium Hermetis quod dicitur brachiale & ſecundum aliquos dicitur pelicanus, ſed meo iudicio pellicanus meliꝰ dicetur: cuius forma hîc inferius deſcribitur.

mum habeo Friburgi, qui in partibus Delphinatus propè Viennam voluit facere fieri huiuſmodi pellicanum à vitreario quodam, ſed non potuit habere pro pretio triũ librarum Thuronenſium, quæ ſunt apud nos duo floreni Rhenenſes. Quicquid tamẽ ſit, ſcito, quòd hoc ipſum ſicut in pretio iſtius inſtrumenti omnia alia ſuperantur, ſic etiam hoc ad omnia nobilius eſt, quàm quodcunque vas circulatorium quod fieri poſsit. Et ideo conſulo omnibus huius operis ſtudioſis, quòd ſi hoc vitro indiguerint (dummodo vitrearium expertum inuenire potuerint) nequaquã argento vel auro parcant. Eſt igitur differentia inter fermentandũ ſiue digerendum, & circulandum, & præcipue in hoc, quòd conſyderandum eſt totis animi viribus: quomodo vitrum ſit imponen

Vas ad circulationẽ optimum.

Differentia inter circulationem & digestionẽ.

ponen

ponendum. Dum ergo volueris digerere, accipiatur vna cucurbita cum alembico cæco. Si verò materia eſt depurata, ſumatur circulatorium, & imponatur materia digerenda & fiat fouea, ſicut ſupra ſcriptum eſt, in qua fiat ſtratum de calce viua pulueriſata, in ſpiſsitudine trium vel quatuor digitorum, ſuper quo fiat aliud ſtratum per ſeptem aut octo digitos de fimo equino nõ nimis molli & putrido, nec etiam nimis duro. Et circa circulatorium ponatur vndique fimus in altitudine ſicut eſt ſtratum de ipſo. Hoc ergo facto, fouea impleatur cum terra in altitudine vnius pedis cum dimidio, & ponatur de aqua ſupra vitrum, ita quòd deſcendendo de fimo in calcem calefaciat fimum ipſum. Et omni hebdomada renouetur calx & fimus duabus vicibus.

Posset etiam poni in foueã de fim
vel vinacea recenti, absque calce
Quum verò volueris extrahere vi
trum, cùm materia satis est digesta
caute excipiatur, ne aliquo violen
to motu concutiatur & rumpatur
Dum verò volueris circulare, im
ponẽdum est vitrum, omni form
& modo prædicto. Excepto, quò
ipsum circulatorium in suprem
parte nõ debet esse occultatum, ve
in fimo abstrusum, sed saltem inf
rior pars instrumenti debet repor
in calce vel in fimo vsque ad med
partem & ad omne minus tertia p
te debet esse extra fimum ad aërem
vt ex frigore iterũ descendat quo
à calore in collum circulatorij a
cendit. Et hoc etiam potest fieri
balneo Mariæ, vel in calida aren
ponendo materiam circulandã die
bus æstiuis ad solẽ, aut quod pon
tur

tur tempore autumni in vinaceam recentem, poſtquam botri ſunt expreſsi, ſicut iam ſæpius in antecedentibus notatum eſt.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam abſque vllo labore vel expenſa. CAP. VII.

PErſpeximus illud Vergilianum: Non omnia poſſumus omnes. Præterea & illud Heſiodi in libello Opera & dies: Nõ vni dat cũcta de⁹ &c. Et cũ propter nimiũ laborẽ, qui ſemper faſtidiũ & nauſeam facit, & propter magnas expenſas, quæ in hoc opere egregio nõ immerito adhiberi ſolẽt, paucos admodũ videamus laborare modo p̃dicto. Statuimus igitur tradere modũ breuiorẽ & faciliorẽ, minúſq; expenſarũ egẽtẽ. Scio enim perplures eſſe ſtudioſos huius artis, qui ex ipſa lectione noſtri operis poſſent ab hoc egre-

gio

gio labore ob expēſas abduci. Ideit alium modū extrahendi Quintam Eſſentiā vini,abſque magno labor & expenſa,illis præſcribemus,& eti talis:Cape devino meliori quod in nenire potueris:ſiue ſit albū ſiue r beū,quod parū ſit dulce, & hoc d ſtillabis per alembicū quatuor vi bus, ſicut cōmuniter fit apud nos a qua ardens,vel aqua vitæ, & ſic p teſt fieri ſæpius:melius foret,vt p



batrone poſ apparere, ip ſatis ſupérq eſſe diſtillat ita quòd cū vasargenteu vel ſtanneu fuerit impoſ tum ,quòd in cenſum pen tus aduratu in

ita vt nulla humiditas in vaſe remaneat, quia hæc eſt vera probatio. Et vinũ ita diſtillatũ, eſt accommodatiſsimũ ad hoc opus diſtillationis circulatoriæ. Hæc ergo materia ita digeſta & rectificata, ponatur in hũc pellicanũ anſatũ, quẽ nunc vas Hermetis nũcupamus, & habeat in ſummitate foramen, per quod immittitur & extrahitur materia circulanda. Quum ergo hæc materia ita fuerit in vaſe bene lutato, & cũ luto forti cæmentato, vt vires materiæ euaporare nõ poſsint, & ex frequẽti aſcẽſione & deſcẽſione ipſa aqua vitæ in veram Quintam Eſſentiam conuertetur. Et ipſum vinum ita diſtillatum, vt ſupra dictum eſt, cum habeat omnia quatuor elemẽta, tamen per crebram motionem & agitationem, quæ fit propter aſcenſum & deſcenſum, de corruptibili in

Pellicanus anſatus, vel vas Hermetis.

quo

quodammodo incorruptibile trāſ
iret, cõuertitur. Si ergo videtur pe
crebrum aſcenſum & deſcẽſum di
ſtillationis impurũ à puro, & groſ
ſum à ſubtili ſeparari, quãto magi
id contingit in diſtillatorio, qui
millies milleſies ſurſum & deorſun
agitatur, quãto magis exiſtimãdun
eſt putrificari ipſam materiam ele
mentatã, & conuerti in ſubſtãtian
inelementatã & corpus incorrupt
bile. Igitur quanto cœlũ ipſum in
corruptibilius eſt ipſis quatuor ele
mentis, tãto magis ipſa Quinta E
ſentia incorruptibilior eſt corpo
elementato. Quum autem illa ſub
matio multoties fuerit facta in d
ſtillatorio prædicto, tãdem aperi
tur foramẽ quod eſt in ſummita
pellicani, & ex ipſo pretioſiſsim
& fragrantiſsimo odore poteris c
gnoſcere, ſi ſit aliquid ex quatu
e

Quinta Eſſentia incorruptibilis.

elementis reſtans in ipſa materia, quæ debet conuerti in Quintã Eſſentiam. Quia ſi ad Quintã Eſſentiam perfectè venit, exibit ex circulatorio odor fragrantiſsimus, ita pretioſus, vt videamur eſſe ad cœlum eleuati ex eius odore & nimia dulcedine, & apparet quodãmodo, eſſe fragrantia cœleſtis. Et ſi aliquẽ locũ domus ſecretum intret ille fumus, adeo replebit totã domum, vt nihil ſuauius, nil amœnius, nil denique odorãtius vnquã ſenſiſſe videaris, ita vt ſit mirabile dictu & ferè incredibile. Si quoq; ponatur in sũmitate turris, oẽs aues ad ſe attrahet quæ circa ſunt in viciniis. Si verò cõtigerit quòd non ita adoleat, iterũ claudatur pellicanus, & bene lutetur, & rurſum imponatur ad diſtillationem circulatoriam tandiu, quouſq; appareat effecta ipſa Quinta

Eſſent

Eſſentia, ſiue vt vult Raimundus lib.j. cap.ij. Mercurius vegetabilis quod ſemper ex odore ſupradicto poteris cognoſcere. Et non ſolùm habet illum odorem & ſaporem excellentiſsimum, ſed etiã quandã incorruptibilem incorruptionem circa alias medicinas: & certe nullam habet aduſtionem in ore, ſicut aquæ vitæ, neque etiã aliquam humiditatẽ ſiue phlegma, quia omnis materia terreſtris & elemẽtaris in fundo reſidet. Et ſicut ipſum cœlũ eſt cõpoſitũ ex materia & forma, ſic etiã ipſa Quinta eſſentia, & ideo ipſi cœlo cõparatur. Nec tamẽ eſt omnis corruptionis expers, quia ſi eſſet perfectiſsima in incorruptione, ſine aliquo obſtaculo faceret noſtra corpora perpetua & æternalia, quod ab ipſo omniũ creaturarũ creatore nõ permittitur, quum ſtatuerit nobis

Q. eſſentia nõ eſt omnino incorruptibilis.

bis terminum vitæ, quem præterire non possumus, vt ait Psalmographus, quia teste Seneca, Nihil certius est morte, & nihil incertius hora mortis. Et ideo quum res aliqua in Quintam cõuertitur Essentiam, hoc non est diuinum, sed naturale, fit tamen cum adminiculo & iuuamine omnipotentis Dei, sine quo factum est nihil.

Christianus sermo

De modo facili distillationis circulatoriæ, & extrahendi Q. Essentiã absque igne. CAP. VIII.

SI in hoc opere excellentissimo omnes expensas, & (quod maximũ est) temporis consumptionẽ, & perditionem subterfugere desyderes, serua & hanc viã duplicẽ extrahendi Quintam Essentiam, poteris hoc facere absque vllo igne vel carbonibus. Prima via est hæc: Accipiatur fimus equinus, & imponatur in

Duplex via Quintã Essentiã extrahẽdi absque vllo igne.

quoddam vas magnũ & profundũ, vel in foueam factam ad hoc, & in medio fimi ponatur diſtillatorium impletum cũ materia diſtillanda ad duas tertias,& tertia pars remaneat extra fumum vacua,quia Natura id deſyderat, vt materia poſsit habere aſcenſum & deſcẽſum,& poſsit per conſequens in aquã clariſsimã conuerti, & hoc fit abſque vllo labore vel igne:tamen oportet omni hebdomada renouare fimum, ſaltẽ vna vice. Et hoc etiam poteſt fieri in vinacea,vt ſupra dictum eſt,dummodo accipiatur tempore vindemiæ ſtatim cũ botri in torculari expreſſi ſunt, & in hoc videbis mirabilem operationem.Vel etiam poteſt fieri diebus canicularibus ad ſolem. Et ideo diuina prouidentia æquè pauperibus ac diuitibus prouidit, vt poſsint habere modum operationis
huius

huius artis. Poteſt etiam extrahi Quinta Eſſentia ex vino turbido, immundo,& putrido, dum tamen non ſit acetoſum, quia tunc præſumendũ eſt, ipſam Quintã Eſſentiã ex tali vino exhalaſſe,& euaporatã eſſe, vt ait Lullius lib.j.capit.iij. Et quanquàm vinum ſit putridum & peſsimæ ſubſtantiæ, tamen in ipſo ſemper remanet Quinta Eſſentia, quod poteſt ex hoc cognoſci: Quũ enim habes vinũ corruptũ quod in bono loco ſit natũ,& ſit aliquo modo factum turbidũ, aut malè ſaporoſum, tamen videmus de eo fieri optimã aquamvitæ. Et ideo non eſt reiiciendũ tale vinũ à pauperibus. Licet enim vinum ſit imperfectum, & aliquo modo corruptum, illius tamẽ Quinta Eſſentia nullo modo eſt læſa. Alia via extrahẽdi Quintã Eſſentiã abſq; vllo labore vel igne

Ex omni vino, immundiſsimo etiã, ſed nõ acetoſo, põt extrahi Q. Eſſen.

Secunda via extrahendi Q. Eſſentiã abſque igne.

est hæc. Recipe nobilissimā aquam vitæ, quā poteris reperire, ponatur in vitrum cum collo longo, habente in summitate foramen, quod debet claudi, & lutari cum tali cæra vt infrà docebitur. Vertatur vitri & cum collo imponatur in fimum sicut supra multoties est dictum, it quòd grossities materiæ resideat in fundo ipsius distillatorij, & quum aliquandiu longo tempore fuer in fimo sepultū, denuo extrahatur ab ipso leniter, in forma, sicut e impositum, cuius forma est hæ
Tu

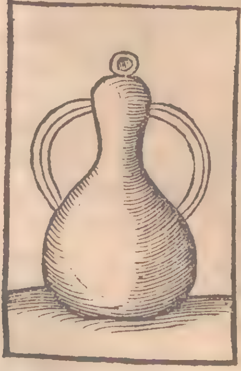


Tunc videbis ſeparationem puri ab impuro, & ſubtilis à groſſo, & omnis materia groſſa erit circa collũ vitri, Recipe ergo ſtillũ ferreum ſubtilẽ & acutum, infigatur ab inferius in cæram, vſq; quo ſit perforata vſq; ad aquã. Poſtea extrahe ſtilũ illum, & exibit groſsities materiæ terreſtris, quę in collo diſtillatorij reſidebat. Et poſt quàm totã diuiſeris vſq; ad ſubtilitatẽ Qu. Eſſen. vertatur diſtillatoriũ cũ digito obſtruſum, & reſiduũ quod in vitro p̄manet, eſt ipſa Qu. eſſentia. Sed tamen non eſt ita pre-

ciosa, sicut illa de qua supra diximus. Simili modo pôt capi aqu ardẽs, in vitrũ posita, directè vt n vertatur, & ita sepeliatur in fim per aliquod tẽpus. Postea coletu materia grossa, quę residebit in fu do, à subtiliori ꝑmanẽte circa co lũ vasis, tamẽ etiã non est ita effica sicut prima. Attrahit tñ omnes vi tutes herbarũ, & aliarũ materier & ideo nõ est omnino vilipẽdẽ Reperiũtur etiam multò facilior viæ pro inopibus & pauperibu qui non possunt oleũ & operã hu operi semper impẽdere. Sed tñ p consulo, vt primã viã secteris, q sit optima & excellentissima, & paruo admodũ labore, & pauco gẽto. Nec te pigeat paruũ in hoc pus terere, & aliquãtulũ nũmoru elargiri. Inuenies etenĩ, quũ fuer perfecta, millenariũ fœnus in ip

Si autem volueris extrahere Quintam Eſſentiam de dolio vini tempore autumni, dum adhuc eſt nouum, & in vaſe bulliens. Quum ergo volueris ſpiritus educere ex ipſo dolio, abſque omni detrimento vini, fac fieri ex duro & robuſto ligno, valde ſicco cãnale vnum in magnitudine brachij, & fac pari modo fieri colatorium amplum, quod ab interius & ab inferius habeat groſsitudinem pollicis, vel paulò plus, & habeat longitudinem duarum palmarũ. Intrudatur ergo cannale prędictum in dolium eo modo, vt non ſit poſsibile ipſum facilè amoueri, & vas ipſum vndiq; obturetur meliori via qua poteris. Et cùm omnia fuerint bene obturata & clauſa, pone tres aut quatuor calamos ſtramineos circa ipſum cãnale, quia ſi non ita faceres, totũ vinum à dolio ſecę- *Quinta eſſentia ex muſto.*

deret & emanaret, & super canale imponatur alembicus, & omnia cũ linteo optimè circumuoluantur, postea cum luto sapientiæ lutentur, & de alia parte vasis pones receptaculum, & sinas ita stare, donec vinũ sit defecatum & depuratum, & omnes spiritus in receptaculũ transibunt, & hoc fit absque vllo nocumento vini.

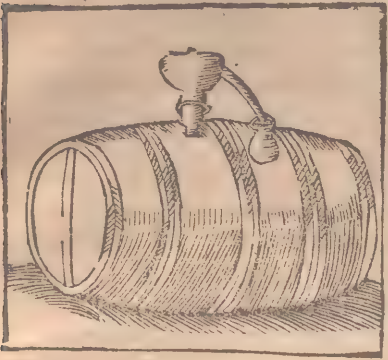


Vas circulatorium Hermetis.

Forma autẽ vasis hæc est.

Postquã verò omnes spiritus fuerint collecti, mittãtur in distillatorium siue in circulatorium Hermetis. Cuius figura est hæc.

Me



Doliũ pro Q. Essentia è musto extrahenda.

Melius tamen foret, quòd dolium ſepeliretur in vinaceis, ſed oportet carnale eſſe ita longum, vt extra fimum appareat, ſuper quod ponatur alembicus cum receptaculo, nullo modo vinaceam attingente. Et cũ ita vna vel alia via ſpiritus collegeris in receptaculo, ponantur in pellicanum, & diſtillẽtur circulatoriè, omni modo & via vt ſuprà.

De modo extrahendi Quintam Essentiam à quatuor elementis, ad resoluendũ in ea solem pro auro potabili.

CAPVT IX.

DIctum est superius satis, quid sit ipsa Quinta Essentia, & cuius sit operationis, quomodóque extrahatur à materia sua, et modus extrahẽdi æquè pro pauperibus ac diuitibus, & cũ qua nõ solùm vires auri, argẽti, æris, & aliorũ metallorum, sed etiã lapidũ pretiosorum & herbarũ elici solent, dum in eam immergũtur. Sed tamẽ non ignoro quàmplures studiosos, vltrà progredi desyderare, cogor itaq; referre quod ex frequẽtiori lectione, experientiáque, quę rerum est magistra cõsecutus sum, scilicet modum extrahendi Quintã Essentiam ex vino, in qua quidem aurum, argentum, margaritæ, & lapides pretiosi

Experientia rerum magistra.

alia

aliáque metalla diſſolui poſſunt, ad faciendum aurum potabile, quod tamen magis congruit Artiſtis, qui Alchymiæ riuulos ſcrutãtur, quàm medicis. Et licet multi ſint veterum ſcriptores, qui doceant modum extrahendi Quintam Eſſentiam vini, per ſeparationẽ quatuor elementorum, ita quòd in vnam redigantur ſubſtãtiam & eſſe, quod quidem ita ſubtiliatum, & tanquã ab humoribus & omni ſuperfluitate, quatuor elementorum extractũ, dici poteſt Quinta Eſſentia, ad reſolutionẽ Solis. Per hanc ergo non ſolùm poterimus ipſum reſoluere, ſed etiam omnes eius vires extrahere, ita quod poſsit ingredi aurum potabile. Sed certè quicũq; penitus materiã perſpexerit, potius Alchymiæ quã Medicinæ conuenire iudicabit. Verùm non nego, veteres quãplurimos in-

uenisse modos huiusmodi, ad dissol uendum Solē, magis tamen aptauerunt ad Alchimiā quàm ad Medicinam. Hac ergo arte multi sunt decepti, putantes fieri aurum ex tali Quinta Essentia. Et quanquam in multis sit constans, & habeat pondus, nitorem, & clangorem auri, tamen nostro tempore id vera probatione falsum esse diiudicatur, quū in tenuissimas laminas minutim malleetur, & in aqua forti cum aliis metallis resolutū fuerit, vel etiam per Antimonium (quod vltimum auri est supplicium) probetur, vnde fictus & peregrinus color ad vnguem dignoscitur. Ideóque Arnoldus de Villa Noua ait: Vinū in quo lamina auri quadragesies aut quinquagesies extincta fuerit, apud quosdā loco auri potabilis habetur. Vnde etiam Ioannes de Rupe scissa ait:

Ex Quinta Essentia non fit aurum.

Antimonio probatur auri falsus color.

Quòd

Quòd melius fieret id vinum extin ctionis laminarum auri, si ipſum au rum fuiſſet calcinatum, & in puluerem ſubtiliſsimum redactum, vel quòd laminetur tenuiſsimè, & poſt eà in parua fruſta ſciendatur, quia ex ipſo facilius virtus extraheretur, ſi ſit ita minutim ſciſſum, quàm ſi ſit laminatum. Sit tamẽ aurum naturale mineralibus terræ repertum, nõ quòd humana ſubtilitate & induſtria ſit factum. Hoc enim virtutem nullam habet ad conſeruandũ vitam humanam, ſed magis eſt deceptio & obfuſcatio oculorum. Quis enim Alchymiſtarum audeat ſe iactare, aurum vnquàm abſque materia venenoſa (quæ eſt Mercurius) compoſuiſſe? Et ideo reuerà hoc Alchymiſtarum, licet colorem veri auri habeat, formam etiam ac clangorem & pondus, tamen non habet

Alchimico non, ſed naturali auro ineſt virtus cõſeruandi vitam humanam.

virt

virtutem ſicut aurum minerale. Talis ergo Eſſentia vini poteſt ab ipſo vino optimè extrahi, ſecũdùm opinionem & doctrinã veterũ. Quorum ego viam (omiſsis aliis verborum ambagibus) enarrabo. Accipe aurũ, & mallea ſubtiliſsimè ad reſoluendum in formam potabilem coloris auri. Quo per ſe, aut etiam aliis medicinis appoſitus, poterimus vti, vt infrà docebitur. Quanquam etiam ſit alia via reperta ad reſoluendum aurum cum aqua forti, aut cum aceto diſtillato, aut per vrinam humanam diſtillatam, de quibus loqui non conuenit in loco medicinæ, quum magis ſint corroſiua naturæ quàm ſalubria. Et quanquam poſsit huic materiæ acuta aliquid adimi, vt quidam volunt, tamen non eſt ſecurũ, & non bene credibile. Et ſi fieri poſſet, nollem

Diſſolutio cũ aqua forti nõ eſt mera diſſolutio: ſed potius calcinatio ipſius metalli.

tamen

tamen eo vti. Philoſophi enim noſtri dicunt: inter duo dubia certius eſſe eligendum, & incertius fugiendum. Eã ob cauſam monſtrabimus faciliorem & ſubtiliorẽ viam ſeparandi Qu. Eſſentiam à quatuor elementis, & in vnũ eſſe digerendi, per acuitatem quæ in ipſa eſt mixta, cũ ſubtilitate, per quam aurũ & argentum, & alia metalla poſſunt reſolui. Etiam extrahendi virtutem ex ipſa, vt in formam potabilem, aquæ ſimilem reduci poſsit, per quam acuitatem ipſa metalla reſoluũtur, & per nihil aliud, dum quatuor elementa nondum ſint ſeparata, & terra ipſa calcinata, ſiue per aduſtionem facta & verſa in ſalem, calcem, vel cinerem, in forma cuiuſdam lapidis, dicti ab aliquibus antiquorum, Lapis Philoſophorum. Et viæ ſunt duæ. De communiori aliquid factũ, cum

Duæ viæ ſeparandi Q. Eſſentiã à quatuor elementis.

diſc

discretione extrahitur de vino s
prà dicto, in quo est magnus labo
Taceo (sicut prius docui) ipsa
subtilem substantiam tanquàm a
mam, à grosso, hoc est, ab ipso co
pore segregatam, per suam subti
tatem rem aliquã subtilem subtil
rem posse facere & penetrare, p
quod vires & efficacia eius miru
in modum multiplicatur. In tali e
go Essentia potest extrahi vir
cuiuslibet rei, sicut Solis, Lunæ
aliorum metallorum, margarita
lapidum pretiosorum, herbaru
& cætera id genus alia, sed non p
test dissolui aurum. Alia autem
est, quòd separando ab ipsa Quin
Essentia aërem, ignem, aquã, & te
ram, postea apponendo per calci
tionem terræ aliis qualitatibus,
in vnum sublimando, per crebr
distillationem circularem, & di
sti

ſtionem poteſt diſſolui aurum. Modum autem faciendi talem Eſſentiam, duplici via intelliges. Primò quî & qua via ſeparanda ſint quatuor Elementa, & quomodo iterum poſsint in vnum corpus redigi. Et hoc modo ſecundùm quoſdam lapis Philoſophicus videtur compoſitus, & per eius latentem & occultã vim omnia mineralia metalla poſſunt reſolui, ad tingẽdum, colorandum, & coagulandum Solem & Lunam, & alia. Secũdò quomodò ſit ſeparanda terra, extracta Quinta Eſſentia, per quam virtus terræ elicitur, & per quam etiam poteſt reſolui aurum vel argẽtum, & alia metalla, & poſſunt redigi in formam & ſubſtantialem potum, humanæ vitæ conſeruatiuum & reſtauratiuum.

Lapis philoſophicus omnia mineralia metalla reſoluit.

Aliud balneum Mariæ, differens ab eo de quo supradictum est.



Q

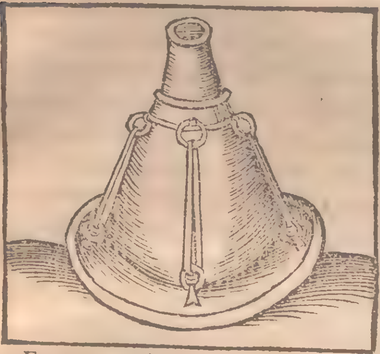
Quomodo fiat Quinta Essentia ad resoluendum Solem pro tincturis.

CAPVT X.

Recipe ergo de vino rubeo meliori, quod inuenire poteris, & quod nullo modo sit sophisticatū, vt supra diximus, & distilletur per tres vices in furno tali. Hæc autem fornax ab aliquibus appellatur Balneum Mariæ. Est tamē differēs ab eo de quo suprà dictum est. Quare suprema pars, idest, alēbicus, qui recipit spiritus, & ipsos reddit, debet stare in aqua tepida, & debet per ipsam aquam regi, ita vt vinum distillandum eò minus aliquam complexionem igneā amplectatur, quæ per multas & varias distillationes difficilimè abstraheretur, & magis per consequens est nociuum quàm proficuum humanæ naturæ. Sicut

Aliud balneum Mariæ.

apertè videre poteris ipſum cann
le diſtillatorij, in quo eſt vinum
tranſgredi & tranſire per ipſa
aquam tepidam. Sed aliud balneu
Mariæ, de quo ſuprà eſt dictum, ha
bet infimam fornacis partem ſic
caldare, in quo debent poni omn
vaſa, & inſtrumenta diſtillatori
cum aqua, & ſuperior pars, quæ e
alembicus, in nulla aqua debet ſt
re, ſed propriè ipſa cucurbita,
qua eſt vinum, quod debet diſtil
ri, & hoc eſt balneum Mariæ.
quandocũque in primo balneo ca
daris aliquid eſt diſtillandum, ad
benda eſt opera, vt habeantur di
ſiue circuli plumbei magni & pa
ui, ſuper quibus ipſa vitra deb
ligari, ne ex calefactione aquæ ba
nei hinc inde agitentur & rumpa
tur, cuius forma hæc eſt.



Istud vas debet esse de cupro.

Et nota, quòd in tali balneo caldare debet esse immuratum & in latere fornacis habeat longum cannale de cupro vel ferro, in quod iniiciantur carbones, qui debent esse subtus caldare ignescẽtes, vel quod calor ipse carbonũ reuerberet contra caldare, quia in ipso cannali non possunt aduri, ea ex causa, quòd ea sunt foramina in fornace, & etiã propter clausionem cannalis. Item

alẽbicus qui in aqua ſtat, debet eſſ
de cupro, & ab intus ſit ſtannatus.E
ſuperius & inferius vaſa inſimul c
mentẽtur, & in exteriore parte, vb
ſunt iũcturæ, cũ ſtãno lutentur opti
mè, ne aliquid aquæ poſsit ab ha
abire. Quũ verò aqua fuerit calefa
cta, aperiatur pullus ſiue lixale inf
rius, & emittatur aqua calida, im
ponẽdo de nouo aquã frigidã, qu
ex hoc aqua vitæ melioratur in d
ſtillatione, & eò minus calidã & i
gneã naturã ad ſe attrahit. Inſtrum
tũ verò vel vas in quo aqua cõtine
tur, debet eſſe de cupro vel aurica
co, & ſit latũ in modũ vnius palma
vel paulò plus, & in medio habea
foramen, & circuitus qui eſt ab ex
tra, ſit latus & ſpiſſus duobus digi
tis, & ponatur ſuper ipſum caldar
quod eſt in fornace, & foramẽ cal
daris non ſit maius ipſo foramine
quod in diſtillatorio eſt, & omni

bene lutentur cum luto ſapientiæ, vel cum luto immixtis lanis, quæ à tonſoribus panni reiiciuntur. Quũ ergo vinum tuum ita in caldare impoſueris, omnia lutata & cæmentata in loco ſuo permaneant, donec tantum de vino diſtillaueris, quantum tibi ſuffecerit vel libuerit, quia



ſi tolleres aliqua, maiorem haberes pœná reſtruendi, ſi forſan non ſatis vini haberes, & ideò in caldare inferiori eſt lixale, ꝑ quod debet emitti aqua, quũ vinũ fuerit diſtillatũ. Et quum nó fuerit plus efficaciæ in ipſo vino, aliud

debet imponi à parte ſuprema, vbi eſt paruũ foramẽ, in quod immittatur colatoriũ, per quod implebitur diſtillatoriũ. Deinde optimè claudatur, vt nullus vapor poſsit exhalare, & claudatur inſtrumẽto ſtãneo.

Et lutetur cum luto facto ex crinibus. Et ſcias, quòd paucæ tales fornaces reperiuntur apud Artiſtas noſtros. Quum ergo omne vinum tuum diſtillaueris, reſeruandum eſt phlegma, quia infrà de eo dicetur. Ipſum verò vinum ita diſtillatum, iterum ponatur in balneo, de quo in principio diximus, vel fiat in furno accidioſo per arenam. Cuius forma depingetur.

Si autem non velis ponere in furno accidiæ, ponatur in balneo, vbi ſint multa vaſa diſtillatoria ſimul, & quodlibet ſit poſitum in circulo ſuo. Omnes verò circuli in vno annulo ſiue tripode complectantur. Et

balneum ſit ita factum, quòd fornax fiat in inferiore parte alicuius domus, & ſit lata, ſicut ſextarium, vel ſicut tres quartæ vnius vlnæ, & fiat ex cupro cooperculum. Locus verò vbi carbones debent iniici, ſit factus ex lateribus muralibus, vndiquaque optimè lutando in ſpiſsitudine duorum vel triũ digitorum. Et cooperculũ ſit ita factum, vt cùm clauſum ſit, calor ipſe, qui ad id aſcendit, poſsit iterum regredi vſq; ad pedem fornacis, & optimè claudatur vbique, vt calorem conceptum non poſsit facilè amittere. Hoc ergo cannale ſit ſupra fornacem, & infra cannale ſit craticula per palmam vnam, ita vt cineres poſsint dilabi in fundũ. Fornax verò debet eſſe quadrata, & in quodlibet quatuor angulorum habeat foramen ſiue ſpiraculum, per quod

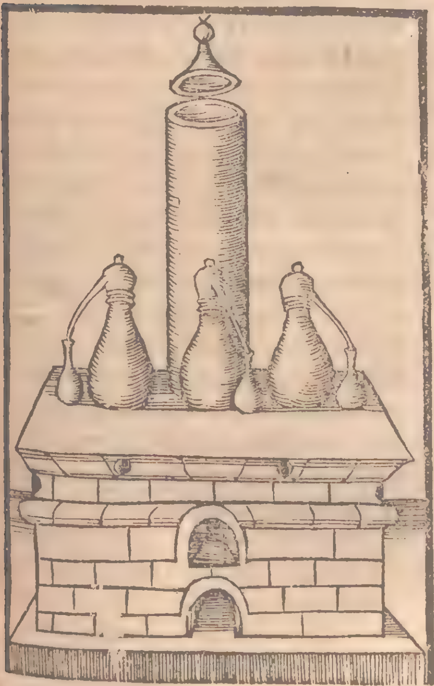
Quod furnus et balneũ ponenda in domo.

Fornax debet eſſe quadrata

fumus poſsit exire. Et ipſum cannale habeat feneſtram diſtãtem ab ipſa fornace per vnã palmam, per quam feneſtram carbones debent iniici, & ſemper optimè claudatur cum aliquo inſtrumento, ad hoc facto, quod debet eſſe ita ſpiſſum, ſicut eſt ipſum cannale. Ignis verò ſemper moderetur & temperetur per ipſa quatuor foramina angularia, cum aliquibus regiſtris obſtruſoriis ad hoc aptis & idoneis, & ita calor per cannale tranſibit vſque ad cooperculum cupreũ, & nemo ſciet vnde ille ignis poſsit venire. Et fiat vas ligneũ in magnitudine & circunferentia rotæ currus, vt ipſum cooperculum cupreum penitus circũdet. In quo vaſe debet imponi aqua, ita vt ipſum cooperculum totum ſtet in vaſe aqua pleno vſque ad mediã partem vaſis. Vas

autem

Furnus accidiæ.



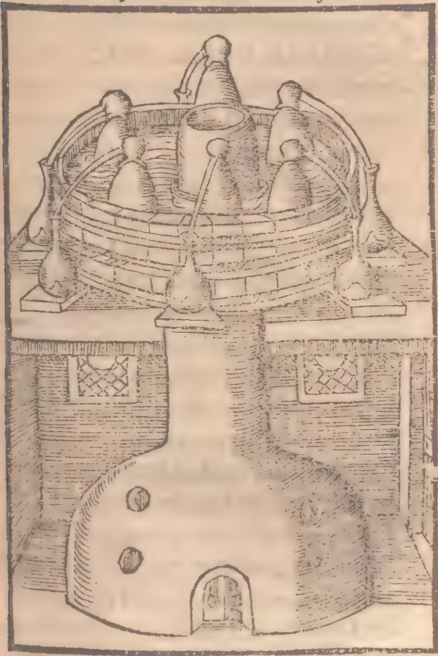
Furnus accidiæ.

aut

autem ſit altum quatuor vel quin
que cubitis, & per duos cubitos.
fundo vaſis fiat cooperculum l.
gneum, cũ multis foraminibus, it
quòd cucurbita quælibet in quod
libet poſsit intrare foramen. Et ſu
per quamlibet cucurbitam pona
tur alembicus, & infra quemlibe
alembicum receptaculum ſuper co
operculo vaſis maioris, & optim
omnia cæmententur & lutentur,
ſcilicet ſuper ipſum vas coopercu
lum, ſuper ipſa foramina coopercu
li cucurbita, ſuper cucurbitam alem
bici, & receptacula circa ipſa, & ſic
habebis calorem ad hoc opus ſuffi
cientem, & ignem ſecretum.

Form

Forma fornacis & balnei est hæc.



Furnus balnei mariæ.

Quum

Nota ad cognoscendũ quomodo spiritus fuerint separati à vino.

Quum verò scire volueris, quando omnes spiritus ab ipso vino sint distillati & segregati, inspice alembicum, & quando videris in ipso guttas quasdã distillantes, tunc certissimum signũ est, nihil amplius de spiritibus restare, & tunc ipsa aqua in ipsa cucurbita ponatur seorsum, & custodiatur, & imple iterũ cucurbitam aqua vitæ, superimponẽdo alembicum, & bene obturetur per eũ cera tali, ita vt nullus spiritus possit extrahalare, & distilletur per cineres in furno accidiæ. Sed esset melius, si distillaretur ĩ balneo Mariç. Quum autẽ volueris cognoscere quãdo omnes spiritus à vino secesserint, semper per priora indicia tibi patebit, aut poteris etiam ex ipso alẽbico capere de aqua vitę, gustando si quippiã aquositatis remãserit, & hoc est certius certo. Quando

ita

itaq; secũdùm nostrã doctrinã hoc in balneo Mariæ vel in furno accidiæ ita distillaueris, cape ipsũ phlegma, quod in ipsis distillatoriis remansit, & distilletur octo aut nouẽ vicibus, omni vice phlegma remanẽs, cũ priori coniungendo, & hoc fiat toties, quousq; ipsa aqua vitæ in igneã substãtiam cõuertatur, ita quòd si ex ipsa madefiat pannus, & accẽsus fuerit, quod statim cũ ipsa aqua cõburatur. Si etiã vnã solam guttã olei oliuarũ ĩmiseris, statim in fundũ mergetur, & nunquã vlterius ascendet, quãtũuis ipsum vas moueatur & cõcutiatur, & ita habes Quintã Essentiam ipsius vini, à quatuor Elementis separatã. Et nota præcipuè, quòd omnes rimæ circa & circum alembicũ & alia vasa, quamquam bene obturatæ sint cũ terra virginea, hoc est, argilla, non

tamen

tamen debes cessare inuoluere cu[m] tribus vel quatuor pannis lintheis quia quanto melius claudūtur, ta[n]to minus euaporāt. Nota etiā, quò[d] quando primùm ipsa aqua vitæ im[p]ponitur, de decem cantharis nó d[i]stillabis nisi vnum vel alterum se[mi]mis, & omne residuum quod in ca[n]dari permanet, nullius est valoris nullámque penitus habet virtutē, [&] dicitur ipsum phlegma, id est, ip[sa] aqua, ex qua cōponitur aër, ignis, [&] terra. Ita distillabis cantharos sex[a]ginta, & ex prima distillatione vi[x] habebis septem cātharos, in secū[da] verò vix quinq;. In tertia vix duo vel tres, & ita quanto plus distill[a]ueris, tantò minus habebis, & quo[d] in vltimo erit distillatum, id erit p[u]rissimum, subtilissimū, et optimu[m] ad aurum potabile componendū, [&] qua etiam poteris soluere Sole[m].

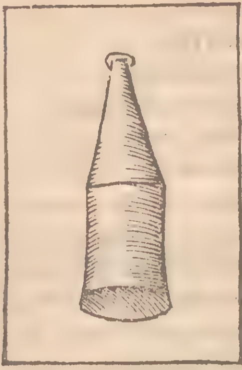
De auro potabili componendo, & soluēdo sole.

Quum

Quum verò per tres vices ipſum diſtillaueris, erit ſubtiliſsimum. Et ideo niſi bene precaueris, omnis virtus ipſius facile exhalabit. Cape ergo colatorium, quum volueris mittere de vno vaſe in aliud, & imponatur in vas cui immittis vinum, & circumquaque obturetur cum cera tali, vt docebitur hîc infra, & aliud vas ſuperimponendo, ita quod collum penitus in colatoriũ præcipitetur. Et pari modo vndiq; lutabis collum colatorij. Et hoc facto ſinas vinum in aliud vas de ſuo fluere, & minus exhalabit virtus. Sit autem colatorium in longitudine vnius palmi.

Modus verò faciendi ceram ad lutãdum eſt talis. Recipe reſinæ pini libras duas, fundãtur in vas terreum, ab intus bene vitreatũ. Poſtquàm autem ita erit, habeas alium

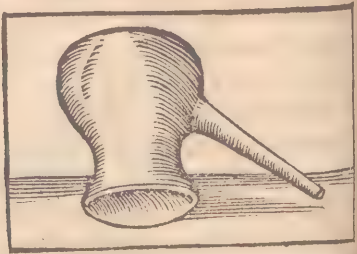
Cera pro lutando ſic ſit.



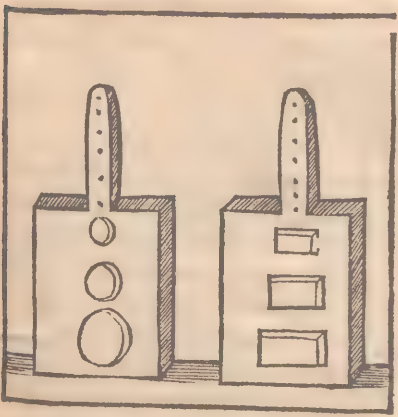
Confectio ceræ ad lutandum vasa.

cacabũ vel vr ceũ terreũ, i quo ſit aqu limpida et ſu vrceo impo natur de ſtr mine. Poſt tunde ſupe hoc ſtrame ipſam reſin in aliũ vrceũ & omnis im puritas eius reſidebit in ſtramin Si verò videris ipſam non ſatis e depuratam, recipias ceræ virgine libram ſemis, olei oliuarũ duo a tria cochlearia, vel ſi oleo caruer ſume tantum de butyro, fundant miſceanturq; oĩa ſimul. Poſtea ag tetur cũ ſpatula parua ad tẽpus, do nec frigeſcat, poſtea manu operab ris, & ipſam omnino parabis, & c ha

hac cera debent lutari omnia vaſa & diſtillatoria, in quibus aliquis voluerit cõſeruare aquã vitæ. Vaſa verò ſint optimè adæquata & polita. Poſtea ſuperimponatur vitrũ tenue quaſi operculũ, & denuo lutetur cũ cera ſupradicta. Nota etiã ꝙ quũ tale vinũ fuerit duabus aut tribus vicibus diſtillatũ, poteris accipere ſpõgiã ſubtilẽ, quæ debet ſcindi in fruſta, ita magna, ꝙ ab omni parte poſsint attingere cucurbitam in parte ſuperiori, & debet alligari prædicta cũ tribus vel quatuor funiculis extra eminẽtibus, quando ſuperimpoſueris alembicũ, ita ꝙ ſpõgia non poſsit in fundũ diſtillatorij cadere: & intingitur in oleũ oliuæ, & parũ iterũ exprimatur, ne fortè ipſum oleũ in cucurbitã incideret, & cũ ipſa materia diſtillãda miſceretur, & alembico ſuperimpoſito



claudatur cum cera præfata, & ip.
ſpiritus optime per hanc ſpongian
diſtillabuntur, et ipſum phlegma ſ
hoc non tranſibit cauſa olei. Et ho
modo plus in vna diſtillatione op
raberis, quàm in tribus aliis. Alem
bicus tamen ſit factus abſque d.
plici margine, ſicut fiunt alembi.
cæci, excepto ſaltem quòd non h
bent roſtra ſicut illi. Poteris etiam
facere capellas ſiue ſedilia quatuor
ita vt in quolibet ſtet vna cucur
bita, in qua ponatur materia diſti.
landa, ſcilicet vinum ipſum ita di
ſtil.



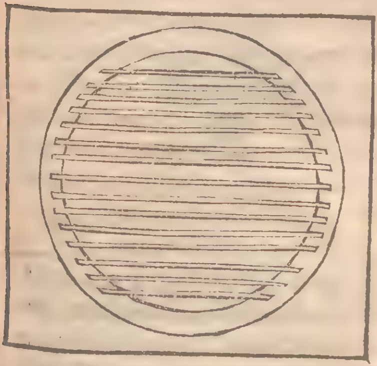
Regi=
ſtra ad
temperan
dũ ignẽ.

diſtillatum, vt ſupra dictum eſt, & ita breuius & facilius ad optatum effectum poteris peruenire. Cãnale verò quod in medio eſt, nõ ſit altius quàm eſt ipſa fornax, & poteſt fieri ipſum cannale quadratum de lateribus non coctis. Et intra quemlibet angulum fiat fene-

ſtra, in longitudine & latitudine quatuor vel quinque digitorum. Et ſint feneſtræ factæ cũ margine, ita ꝙ deorſum poſsint mitti quædã inſtrumenta ferrea ſiue regiſtra, ad tẽperandũ ignem. Oportet autẽ vt talia regiſtra ſint ita grandia, vt totus margo feneſtræ ex ipſis impleatur, per quã calor poſsit exire. Hoc autem inſtrumentũ ferreũ habet paliũ multa foramina habentẽ, quæ ſint ſegregata vnum ab alio per ſpaciũ digiti obliqui vel tranſuerſi, ita ꝙ ſi magnum & ingentẽ volueris habere calorem, ipſum ferrum ſuſpendatur altius, & in foramine inferiori ponatur reſtaculũ. Si verò deſyderes ad opus exiguum calorẽ, ferrũ ſuſpenſum demittatur ab alto, quãtum volueris. Forma autem dictorum regiſtrorũ eſt hæc. Subtus autem cannale ſit craticula, ſuper quã

carbo

carbones ponantur, cuius forma sequitur. Poteris etiã habere registra



Craticula supra quam ponẽdi sunt carbones.

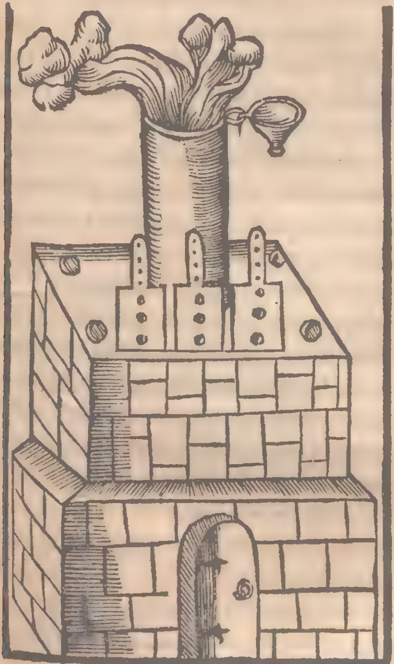
facta, quæ habeãt tria, vel quatuor foramina, vel plura, ita quòd altius sit minimũ, & inferius sit maximũ. Et quanto magis leuabis registra, tanto magis habebis de calore, & sic poteris facere ignem paruũ, vel magnum, ad libitum tuum.

Hæc fornax eſt facta ob duas cauſas. Prima, quia in ipſo poteris facere parum vel magnum ignem ad diſtillãdum fortiter vel leniter, ſicut placuerit. Secunda, quia cùm ſemel fuerit calefacta, nõ facilè infrigeſcit, & ideo non multi carbones perduntur. Et nota, quod ipſa diſtillatoria nõ debẽt extrahi vel imponi, niſi prius fuerint infrigidata, & hoc poteris facere, aliquod regiſtrorum in fundum mittendo, & nihilominus alia habebunt operationem ſuam. Et quando iterum impoſueris vas plenum aqua vitæ ignem ad placitum tuum reges, & nec ſufficiẽtiam materię habueris. Quatuor autem Elementa debent ita ſeparari: Accipiantur omnes aquæ prędictæ, ſimul congeſtæ, & ponantur in caldare primæ fornacis, vel in magnam cucurbitam. Si

Quomodo debent ſeparari quatuor Elemẽta.

autem

autem non posses habere magnam



Formæ fornacis ad separã dum quatuor Elementa.

cucurbitam, ponatur in plures partes uas, & distilletur in vna ex prędictis fornacibus, & ab ipsa extrahatur phlegma, vsque quò nihil vltra exeat, lento quidē igne, sicut si esset in balneo Mariæ. Et quum fuerit ita distillatum vsque ad finē, amoueatur receptaculum, & inuenies illic phlegma. Et in ipsa cucurbita vel caldari remanet materia nigerrima sicut est pix liquida. Aliqui vero breuitatem inquirentes, imponunt in vas vel capsiam ferream super lentum ignem carbonum, donec illa nigra substātia appareat sicut pix tenuis, & hæc ponatur in cucurbitam. Postea ponatur de alio phlegmate in capsia, & fiat sicut de prima, & iterum materia nigra ponatur cū alia. Et hoc facies toties, donec nullum phlegma remaneat. Et iterū materia nigra pona

ponatur in cucurbitam,& ponatur in arenam, & extrahe ſuperfluā humiditatē ab ipſa, & poſtea infunde Quintā Eſſentiā quā prius ab ipſo abſtraxiſti,ī ſpiſsitudine quatuor aut quinque digitorū, & bene miſceantur inſimul,& ponātur in balneo Mariæ,ad digerēdū,poſtea diſtilletur per alēbicum. Et cum ita aqua fuerit diſtillata,fundatur iterū ſup feces,& iterū diſtilletur,& iterū digeratur atq; diſtilletur. Et quanto ſæpius hoc feceris,tāto melius erit.Et hoc quod in ſeptima diſtillatione eſt diſtıllatū,appellatur ſanguis humanus, quē Alchymiſtę maxime inquirunt, & eſt ipſe aër. *Sāguis humanus eſt ipſe aër.* Et ita habes duo Elemēta in virtute Quintę Eſſentiæ exaltata,q̄ sūt aër et aqua.poſtea cape materiā nigrā,de qua ſupra dictū eſt,q̄ in diſtillatorio remāſit, & diſtilletur in

arena

In qua Q. Essentia possunt resolui omnia metalla, & aurũ.

arena per alembicũ, & ab ipsa sepa
ra oleum suũ, qui est ignis. Et qñ nil
in ea remanebit, seruabis hoc oleũ
segregatim, & in fundo cucurbitæ
inuenies materiam nigram, siccam,
quæ est ipsa terra. Ex qua potest fie-
ri fermẽtatio, ad vniendã & acuen-
dam Quintam Essentiam. Et in ea
Quinta Essentia potest resolui au-
rũ & omnia alia metalla. Et quan-
do videris in alẽbico guttas distil-
lantes, sicut est clarum oleum, tunc
remoueatur receptaculum, & ma-
ius ante ponatur (sicut si velis face-
re aquam fortem) causa spirituum
qui in ipsum intrãt, & non fiat ignis
magnus per horas vigintiquatuor:
quia illa nigra materia ascẽderet in
alembicum, & de ipso transiret in
receptaculum. Vltimo autẽ quum
nihil plus de oleo apparebit, ignis
magis est augmẽtandus, donec gut-
tæ om-

tæ omnes ex alembico recesserint, & in fundo remanebit materia nigra, sicca, & combusta, olens sicut aliqua alia materia cõbusta. Postea habeas phlegma, sicut prius est dictum, & ponas in capsiã, vt iam sæpius est narratũ. Et cũ per crebras ebullitiones fuerit cõsumptum, recipe de illa aqua, quæ remanet post distillationem aquæ vitæ, dum est depurata, ita quòd habeas vnam libram fecũ, & quatuor libras aquæ prædictæ, & misceantur bene insimul, & ponantur in vrceũ vitreatũ de terra, & quum feces per quietẽ in fundum secesserint, coletur, & super feces iterum superimponantur quatuor libræ de aqua prædicta. Et hoc fac toties, vt omnis fœtor ex illa materia nigra recedat. Et nisi hoc ita feceris, oleũ & operam perdes. Quia nisi ita superinfude

Furnus calcinationis.



fuderis Quintam eſſentiã,& rurſ
ab ea diſtillaueris, ſicut ſupra dict
eſt, nihil omnino valebit. Terra
autẽ nigram ſic lotam & purifica
deſiccabis,& fac puluerẽ ſubtiliſſ
mum,& immiſce cũ duobus elem
tis prædictis rectificatis, ſcilice
aqua & aëre, quæ prius ſanguine
humanũ appellauimus, & ponat

in balneum Mariæ per tres dies,& tres noctes, vel paulò plus, posteà iterũ distilletur, & aqua quæ venit ex hac distillatione, dicitur Aqua ignea rectificata. Et ita habes tria elemẽta exaltata in virtute Quintę Essentiæ. Post hoc cape illã materiã nigram,& redigatur, cõburendo in furno reuerberationis vel calcinationis in cinerẽ, habentẽ albedinẽ calcis. Non tamen semper fit ita alba, quia aliquando retinet de rubedine, sicut est rubedo ipsius combustionis. Sed ignis in furno reuerberationis aliquando non est satis validus, ideóq; ad vitandũ magnũ laborẽ,& multas expensàs, pones hãc materiã in ollã nouã terreã, et cooperiatur cooperculo, & lutetur optimè luto sapientię, vel luto facto ex lanis, quas tõsores pãni abiiciũt, & ponatur in fornace calcis optimè *Nota bonum modum calcinatiõis.*

cale

calefacta,& ipſam in tali furno cal-
cinabis per tantũ ſpacii,in quo poſ-
ſit aduri calx. Et hoc cõmuniter fi
in Germania ab aliquibus, in ſpa-
cio duodecim vel quatuordecim
dierũ, continuè faciendo ignẽ,ſicu
fit,ad faciendã calcẽ.Poſt hoc, quã-
do ex fornace calcis fuerit exẽpta
eò meliùs poteris ipſam calcinar
in furnò reuerberatiõis. Et ſi priu
feciſſes,antequã in fornacem calc
cõſtituiſſes lõgo tẽpore nõ potui
ſet calcinari. Si verò prima vice n
erit ſatis vſta in fornace calcis, it
rũ imponatur in eandẽ. Et quũ fu
rit ſatis vſta, miſce cum ea aqua
igneã, de qua locuti ſumus, & ſin
ſtare per tres dies, & totidẽ noct
in balneo Mariæ. Poſtea iterum d
ſtilletur. Et hoc fiat ſepties, & to-
ties calcinetur in furno reuerbera- *Aqua ignea.*
rationis. Quámque ita ſepti
diſtill

diſtillata,& toties recalcinata fuerit(quod ex eo poteris conſyderare, quando acceperis de hac terra, & poſueris ad aërem & feceris ſiccari, & poſtea ſuperinfuderis tres aut quatuor guttas aquæ prędictæ, ſi non reſoluatur) tũc habes certiſſimũ indiciũ, ipſam ſatis eſſe præparatam. Si verò ſoluitur, iterũ debet calcinari,& reuerberari,& diſſolui in balneo Marię ſicut dictum eſt. Et hoc fiat toties, donec terra nõ vltra ſoluatur, & tũc erit verè præparata,& appellatur Aqua vitę propter quod ab ea, & per ipsã reſoluitur & ſubtiliatur aurũ. Sed veriſsimè hic eſt ille lapis, & nõ ſal(vt dicũt quidã)qui dicitur lapis philoſophicus rectificatus, & ipſa Quinta Eſſentia à ſuis elemẽtis quatuor ſeparata, in qua latet ſpiritus ſeparatus à ſpiritu, hoc eſt, à phlegmate

Lapis philoſophicus figit oẽs ſpiritus.

ſuo, quæ eſt ipſa aqua, & ab ole
ſuo, quod eſt aër, & ab aqua igne:
quę propriè eſt ipſa aqua, & ab ſu
fæcibus aduſtis, quod eſt elemen
terreũ. Et illa Eſſentia ita reuerb
rata, calcinata, reſolutáq;, & iterum
recalcinata, in forma ſupra dict
cõuertitur in lapidem, cum quo
xantur omnes ſpiritus, quia ſupre
mam habet virtutẽ ſpiritualitati
& infimam virtutẽ corporalitati
Et ideo dicit Hermes: Supremũ e
quod eſt inferius, & inferius e
quod eſt ſupremũ. Et eſt vnica e
tia ad perficiendum Solem, & al
quęcũq; metalla reſoluẽda, ꝓpter
ea quòd ſemper vim & virtute
ſuã obſeruat, & habet omnem ſu
ſtantiam quatuor qualitatum ſe
elemẽtorum in vnam complexa
eſſentiam, in quo ſecreta ſecretor
naturæ ſunt contenta. Et ideo dici
Phi.

Philoſophus: Lapis de terra ſicut de quatuor corruptibilibus qualitatibus, ad cælum quod eſt incorruptibile, aſcendit, idémq; de cœlo iterũ in terram deſcendit. Quod ſignificauit per verba prædicta, quũ aiebat: Supremũ eſt, quod eſt inferius, & inferius eſt, quod eſt ſupremum, ita quod habet virtutem Quintæ Eſſentiæ, ad fixãdum metalla ipſa, quæ ex terra oriuntur. Eſt enim lapis elexir, & eſt ſicut cryſtallus, qui perfectiſsimè tenet de Mercurio, matre omniũ metallorũ. Et quum ipſa Quinta Eſſentia cum lapide prædicto admiſcetur: & adiungantur folia auri, reſoluuntur per copioſam penetrationem quæ eſt in ipſo lapide, & ſubtilitas ſuperflua, quæ in ipſa Quinta Eſſentia latet occulta, in aurum potabile conuertitur.

Elexir lapis ſicut cryſtallus.

De modo extrahendi Quintã Eſsētiā in qua poteſt reſolui aurũ, ad faciē dum aurum potabile. CAP. XI.

PRomiſimus ſuprà, duplicē viam nos demonſtraturos quomodo ſint ſeparanda quatuor elemēta, & in vnam formam redigenda, ad reſoluēdum Solem, Lunam & omnia alia metalla. Cuius prima via ſatis ſupérque iam ſuperius eſt elucidata. Nunc verò ad ſecundã viam eſt procedendum, quomodo ſcilicet terra ſeparanda ſit, extracta ipſa Quinta Eſſentia, per quam omnia metalla poſſunt reſolui, & in ſubſtantiam aquæ potabilis redigi. Dicunt enim omnes Philoſophi vnanimiter: quòd poteſt fieri aqua vitæ, ad ſuſtentandam naturam humanam & ad euitandam omnem ægritudinem. Fac itaq; aquam vitæ claram rectificatam, ita vt ardeat accenſa

Vtilitas aquæ vitæ.

vt ſu-

vt suprà diximus: Et nullo modo fac sanguinem humanum, quia si aliquæ herbæ vel aliud quiddam materialiũ in ipsam fuerit immissum, ex superfluitate, quæ in ipso est, perdẽt vires suas,& omnem bonum saporem & odorem amittent, esset etiam horrendum vsui humano. Nec etiam fiat aqua ignea, quia talem calorem & acuitatem in se contineret, quod omnia materialia (exceptis metallis) talem calorem superfluũ & igneum ad se traherent, ita quòd quum putares facere aquã vitæ, potiùs aquã mortis faceres. Ex quo autẽ omnis virtus & pfectio est in ipsa terra, redacta in lapidem, vt suprà copiosè declarauimus: ergo hanc terram huic nostræ aquæ præsenti tribuimus, non facientes vel sanguinem humanum, vel aquam igneam,& tũc

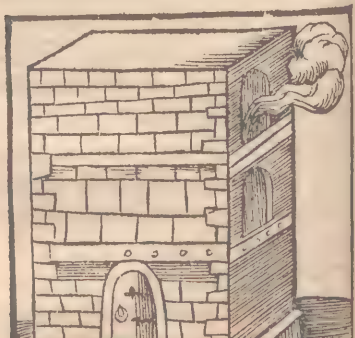
Sanguinẽ humanũ, id est, ipsũ aërem.

appellatur vera Quinta Essentia
siue aqua vitæ, & nō aqua mortis.
Et quantò sæpius distillatur per
terram, tantò fit efficacior & me-
lior. Et notandum est, quòd parum
de hac terra summam habet virtu-
tem in illo opere. Sicut enim pa-
rum fermenti magnam & copio-
sam pastam ad coquendum panem
facit, sic etiam minima huius terræ
pars, maximas erigit perfectiones
& virtutes humano corpori aptas.
Et ideo est cauendum ab his, qui f-
ciunt terram ex tartaro, aut q-
comburunt vinaceam in cinerem
aut qui accipiunt calcem pulueri-
satam, vel cinerem vitium, & sa-
cum, & dicunt hanc esse terram,
qua est nostra locutio, quod plane
est à veritate extraneum. Quum di-
cat Geber, esse lapidem, & medici-
nam, incompatibilē mixtionis n-
ru-

rũ extranearũ. Quãdo ergo ita fe-
ceris aquam vitę, rectificatã tribus,
aut quatuor vicibus, ita vt nullũ in
diciũ humiditatis remaneat in lo-
co vbi aduritur, ipſa terra à phleg-
mate ſuo breuiori via qua fieri po-
teſt, ſeparetur, ipsũq; phlegma po-
natur in caldare, & coquatur vſq;
ad ſpiſsitudinẽ mellis diſſoluti ſu-
per ignẽ. Poſtea tolle ab igne, & ſi-
ne frigeſcere vſq; in diẽ ſequẽtẽ, &
videbis paruos lapillos in fundo va
ſis, ſicut ſi eſſet ſal nitrũ fuſum. Co-
letur ab ipſis deſuper exiſtẽs aqua
& oleũ, & fundatur alia aqua ſuper
illã terram ſiue lapillos, miſce inſi-
mul. Poſteà iterũ ſinas reſidere, vt
ſuperius. Et quũ colaueris aquã, po
nas ad priorem, & ſinas bullire ſi-
cut prius. Poſtea infrigidetur per
duos dies, vt ſuprà, & ĩuenies lapil-
los albos, ſicut ſuprà. Et hoc toties

facies, donec nullus lapillus in fun-
do vasis appareat. Post hoc omnes
lapilli congesti exiccentur optimè,
& ponãtur in testam terream, aut
in tigillum auri fabri & ponuntur
ad calcinandũ donec in albedinem
niuis sit deducta in furno calcina-
tionis, cuius figura est hæc.

Furnus calcinationis.



Caue etiã, ne à nimio calore fun-
da

dantur:quia oleum & operam perderes,licet ſint aliqui , qui dicant, quòd debent poni in fornacem calcis,vel in vitreariũ, & quòd ibi debeat permanere viginti & vno diebus, ſed certiſsimè ſi illa terra flueret ex nimio calore,hinc magis Alchymię quàm medicinę cõueniret. Et ideo dicunt: quòd cum tali terra poteſt aliquis abſq; dubio reſoluere Solem.Sed ſufficit, quòd calcinetur in ipſo furno reuerberationis, quouſq; ducat vſq; ad albedinẽ niuis vel ſalis.Quúmq; ita fuerit calcinata,ſuperinfundatur de aqua vitæ,ita rectificata, vt ſæpius dictum eſt,& diſtilletur per ſeptẽ vices, ſicut iam eſt monſtratum. Et in hac aqua poteris ſoluere folia auri : qa ipſorum vim ad ſe trahit. Et hinc fit aurũ potabile mirabilis operationis,ad ſuſtentandãvitam huma-

nam : ita quòd per ipſum omnes corporis morbi & ægritudines tolluntur, cùm hoc vſi fuerimus. Et ideo dicitur, quòd facit hominem iterum reuiuiſcere.

Quomodo extrahenda ſit Quinta Eſſentia à melle, quæ intrat aurum potabile. CAP. XII.

NVnc procedẽdum eſt ad ipſam Quintam Eſſentiam mellis quomodo debet extrahi. Quum ergo ipſam extrahere volueris, habeas bonã quantitatẽ boni & optimi mellis, à quo fauus non ſit adhuc ſeparatus, ſicut eſt quando de alueari eximitur. Exprime mel à fauis abſque igne, faciendo tres aut quatuor ſaccos ex panno colatorio, in longitudinem duorum cubitorum. Largitudo verò debet eſſe in quantum pannus ſe extendit. Hoc impleto, impone mel cum fa-

uo in prædictos ſaccos, & diebus æſtiuis ponantur & ſuſpendantur ad ſolem. Et ſub quolibet ſacco ponas vas mundum, ad recipiendum mel diſtillans à ſaccis. Et ſi fortaſsis fuiſſet diebus hyemalibus, calefiat balneale vaporarium, ſicut in Germania apud locupletiores habetur, & ſaccus pendatur ad parietem, vt ex calore balnei mel fundatur. Et quũ omne mel fuerit liquefactum, imponatur aliud in ſaccum, & fiat ſicut de primo. Et hoc toties facies, donec habeas quantitatẽ ſufficientem. Et de fæcibus facias fieri ceram, ſicut moris eſt. Poſtea habeas ſex vel octo vaſa terrea, de meliori terra quã poteris habere, quæ ſint facta quaſi in modum cucurbitæ, & quodlibet horum vaſorum ſit amplũ, vt poſsit tenere quindecim aut ſedecim libras: Et ſint in gutture

ſtricta, in vẽtre verò lata, ita vt poſſis ſuperimponere alembicum, & habeat ab orificio, per ſpatiũ vnius palmæ, duas anſas in longitudine vnius parui digiti, ita quòd poſsint per eas imponi & amoueri à fornace, & ab inferius ſint optimè lutata, quorum forma eſt hæc.



Et quum ita erũt oĩa pręparata, magiſter opis impleat quodlibet dictorũ vaſorũ vſq; ad tertiã ptẽ de melle, ita extracto, vt iã diximus, & reliquę duę ptes vaſis ſint vacuæ, ita vt mel poſsit aſcẽdere & deſcendere, & ponatur in furnũ acidiæ

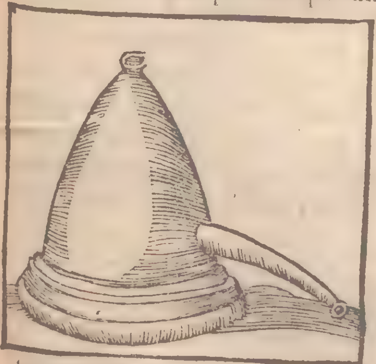
cidiæ. Et ſuperimponatur alembicus, & omnes rimulæ circũquaque optimè obturẽtur cũ panno linteo, fermẽtato ex argilla tenui, & fac diſtillationẽ tuã lẽto igne. Quia ſi nimiũ calefaceres furnũ, mel ipſum in alẽbicũ aſcẽderet. Et ideo ſedula opera ſemper perſpicies, ſi vaſa ſint nimiũ calida, madefiãt linteì pãni, & circunquaque inuoluantur vaſa circa alembicũ, nõ tamen ipſum attìngãt, vel ꝙ aliqua gutta aquæ ſuper ipſum cadat, quia citiſsimè alẽbicus rũperetur. Et linteoli ſint inuoluti circa ìpſum vas, donec frigeſcat, & ſic ipſum mel nõ poterit aſcẽdere, vel per alẽbicũ diſtillare. Et prima aqua quę ab ipſo melle diſtillatur, habet in ſe ſpiritus, qui aurum potabile ingrediũtur, & cum parũ ſenſerint caloris, aſcẽdunt, & non permanẽt. Et ideo mel, quod à

fauo

fauo suo est extractũ per ignẽ, huic nostro operi præsenti nil planè cõducit, quia oẽs spiritus ex eo adepti sunt, expirauerũt & secesserunt. Et hoc acuratè cõsiderabis. Quũq; in alẽbico nullus spũs cõspicies, extrahantur vasa, & hoc ipsum consyderare poteris, cum guttulæ apparebũt circa lineas alembici, & tũc vasa ex fornace extrahãtur, & mel in quoddã vas separatim reponatur, quia nihil vltra ad hoc opus valet. Et statim infunde aquã bulliẽtẽ in tuã cucurbitam, & optimè lauetur, & habeas spatulã ferreã latã duorũ digitorũ, cum qua ipsam cucurbitã optimè mũdabis, vt si quicquã mellis cõbusti in ea resederit, possit ab ipsa amoueri & deponi. Et hoc facies semper, quãdo volueris imponere mel in ipsã. Si verò volueris securè tuũ mel distillare, ita quòd nõ

hab-

habeas aliquā ſolicitudinem, quòd poſsit aſcendere in alembicum, capias foliorum hederæ manipulum vnū, & mellis libram vnā, miſceātur inſimul & diſtillētur, & ſic mel tuum nunquā aſcendet. Et hoc modo poſſet diſtillari per campanam.



Sunt tamen aliqui, qui accipiūt paruos lapillos albos, qui in ripa fluminum reperiuntur, & hos in cucurbitā cum melle imponūt, & eſt

idem

idem, quia mel non poteſt propter ipſos aſcẽdere. Et quum omne mel ita diſtillaueris, & aquã, in qua ſpiritus cõtinẽtur, in cucurbitã impoſueris, pone ſuper ipſum alẽbicũ vitreũ, & diſtilla, & ſpiritus ab ipſa aqua diſtillabũtur, ſicut ſuprà dictũ eſt de aqua vitę. Et hęc erit Quinta Eſsẽtia mellis. Hæc ergo habet odorẽ ſuauiſsimũ, ſicut germen prunorũ agreſtiũ. Si verò non poſsis in alembico cognoſcere, quãdo omnes ſpiritus receſſerint, amouebis receptaculũ, & guſtabis materiã diſtillatam, & ſi habet guſtũ mellis, ſcias ſpiritus adhuc eſſe ibidem. Et in eo toties cõtinuabis ipſam materiam diſtillare, vt nullus omnino ſapor mellis in ea remaneat. Spirit⁹ verò congregati in vna cucurbita ponatur, & in ſuperficie claudatur cum vitro, & lutetur cum cera ſupradi-

cti, vel cum luto ſapientiæ, & fiat vt ſupradictum eſt de Quinta Eſſentia vini. Et ſi vis in hoc operari, habeas bonam quãtitatem mellis.

Quomodo extrahenda ſit Quinta eſſentia ex Chelidonia.

CAPVT XIII.

CHelidonia ſecundum Ray. Lullium, & Ioannẽ de Rupe ſciſſa, dicti eſt, quaſi cœli donum. Sed ſi etymologiam vocabuli, & græcã deriuationẽ inſpicere voluerimus aliter de ipſius deriuatione loquendum erit. Dicunt enim Plinius & Ariſtoteles Chelidoniam eſſe ab hirundine nuncupatam, vel ab hirundinis viſu. Græcè enim Chelidon, hirundo dicitur: Vnde prouerbiũ eſt hoc, μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, hoc eſt, Vna Hirundo nõ facit ver. Ab hac, nomen hoc chelidonia ſum- *Lullius li. 1. cap. 4.*

pſit, monſtrata homini ab hirundi ne. Hac enim hirũdines oculis pu lorum in nido reſtituũt viſum. Ge nera autem eius duo ſunt. Maio fructicoſo caule, folio paſtinacæ cortice ampliore, altitudine duo rum cubitorũ, colore albicans, flo luteus. Minori folio hederæ mi nora aliquantũ & rotundiora, mi nus cãdida, ſuccus croci mordax ſemen papaueris, florent aductu h rundinum, diceſſu marceſcunt, f rentibus ſuccus exprimitur, & i æreo vaſe cũ melle leniter feruen cinere decoquitur. Singulari rem dio contra caligines oculorũ vtu tur, & per ſe ſucco in collyriis, q ab ea Chelidonia appellatur. H bet etiam innumerabiles alias vi tutes, & ideo non immeritò hu noſtro operi immiſcere voluimus quomodo ex ipſa extrahenda ſ

Virtutes chelidoniæ.

Qu

Quinta Essentia, quæ etiam ipsum

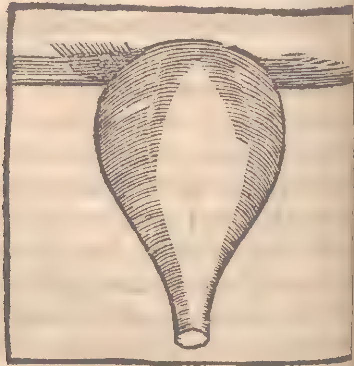


aurum potabile ingreditur. Cape ergo de Chelidonia tempore æstiuo, quã do est tota matura, viridis, & incipit quasi albescere, & tota ei⁹ substãtia, scilicet flos, radix, & herba in quantitate quam volueris, scindatur minutim & pistetur in mortario lapideo. Postea ponatur in cucurbitam terream vitreatam. Et cucurbita impleatur tota, bene ipsam claudendo & lutando. Postea ponatur in fimum equinum recẽtem, ad fermentandũ



&

& digerendum per ſpacium trium hebdomadarum. Dehinc ſuperimponatur alembicus,& diſtilletur in balneo Mariæ: Et ſit ignis admodũ lentus, & omnia optimè obturẽtur & exibit ex hoc ipſum phlegma, & alia tria elementa manebunt in fundo diſtillatorij. Poſtea fæces extrahantur ex ipſo, & optime terantur ſuper vno marmore adeò tenue & ſubtiliter quantũ poteris. Et poſtea iterum imponantur in vas, & ſuperinfundatur phlegma ab aliis tribus prius diſtillatum, & ſuperimponatur alembicus cæcus. Et optimè omnia lutentur,,et ponantur in balneo Mariæ per ſeptem vel octo dies, ad putrefiendum & digerendum. Si verò times expenſas, fermentetur in fimo equino. Hoc facto, materia paulatim infrigidetur. Poſtea ponatur in aliã for-



nacem ad diſtillãdum per cineres & imponatur alembicus cum roſtro, & diſtilletur ſicut in capitulo decimo, de ſeparatione olei ab ipſa terra dictum eſt, & tũc exibit aqua limpida, habens colorem olei, quæ in ſe duo elemẽta complectitur, ſcilicet aërem & aquã, & in fundo alia duo elementa reſidebunt, quæ ſunt ignis et terra. Quum verò volueris ſeparare phlegma ipſum ab aëre, po-

nas

nas oleum in diſtillatorium recens, & diſtilletur in balneo Mariæ cum modico igne, & videbis aſcendere ipſum phlegma,& oleũ reſidebit in diſtillatorio. Et ita habebis duo elementa,ſcilicet aërẽ & aquã,quodlibet ſegregatũ ab altero. nã oleũ nõ poteſt aſcẽdere vel ſublimari in balneo Mariæ, quia ignis non eſt ſatis potẽs. Quando verò volueris ſeparare cætera duo elementa, accipe fæces ex quibus oleum diſtillaſti, & terantur ſuper marmore ſicut prius. Poſtea cape quatuor partes phlegmatis, & vnam partem fæcũ, & inſimul miſceantur & incorporẽtur. Poſtea ponatur in fornacem balnei per ſeptem dies,poſtea diſtilletur per arenam magno igne, donec exeat aqua rubicunda, & ſemper diſtilletur, donec in illam aquã conuertatur. Et habebis in ea ele-

menta duo, ſcilicet ignẽ & aquam
Terra verò remanebit in fundo cu
curbitæ ſicut materia nigra. Dein
de ponatur illa aqua rubicunda i
aliam cucurbitam, ſuperimponen
do alembicum roſtratum, & diſti
letur in balneo Mariæ, & phlegma
ſeparabitur ab ipſa, & in fundo va
ſis remanebit oleum rubicundum
quod eſt ipſum elementum, ſcilicet
ignis. Et ita habebis omnia qua
tuor elementa ſegregatim extracta
vnum ab alio. Elementum verò te
reum calcinetur cum igne forti, &
vrgeatur per ipſum ad ſpacium de
cem dierum, vt bene poſsit exicca
ri. Poſtea teratur iterum ſuper mar
more, & imbibatur cum ipſo phle
gmate, & diſtilletur per alembicum
donec in illa materia videas paruos
lapillos albos ſicut ſal. Et hoc
ipſum ſal iterum diſſoluatur cum
aqu

aqua ex qua diſtillaueris, & poſtea iterum diſſoluatur,& diſtilletur. Et hoc fiat totiens, donec ipſa terra amittat omnẽ impurũ & terreum colorẽ, ſcilicet vt albeſcat, & in albedinẽ ceræ deducatur,& tunc habebis terrã ipſam rectificatam. Poſſet autẽ aliquis percontari, quare terra ipſa in fundo reſideat. Hoc eò fit, quòd in fundo remanet aër, & ipſe ignis per ipſam aquam tanquã per phlegma poteſt extrahi, & nullo alio modo. Quum autem faciliori via id facere volueris, diſſoluatur quodlibet elemẽtum cum aqua ſua per partes ęquales. Vt ſi phlegma in quo eſt aër diſtillaueris, vt tantundem de aëre in fundo remaneat. Accipias iterũ tantũdem de ipſo phlegmate,& diſtilletur cũ aëre. Et hoc fiat ſepties. Ex alio verò phlegmate extrahatur aër, ex ipſo quod poſt



aërẽ remanse-rit, pari modo extrahatur ignis, sicut supra docuimus. Postea distilletur in balneo mariæ, & abstrahatur ipsum phlegma, & talis materia adiũgitur tanto olei rubei, quod in fundo distillatorij prius remanserat, sicut iam declaratũ est, & per septem quoq; vices distilletur. Postea ipsa terra cum phlegmate abluatur. Et hac forma quodlibet elementorum in sua virtute magis perficitur ad operandum operationes sibi appropriatas. Est etiam alia via subtilior, redigẽdi quodlibet elementũ in suã summã substantiã & Quintã

Essen

Eſſentiã,tamẽ prȩſupponitur,ꝙ elementũ quodlibet ſit prius iuſtificatum. Deinde accipiatur & ponatur in vas circulatoriũ.Ponatur in fimũ equinũ,aut in balneũ Mariæ,ꝑ dies triginta. Poſtquã aũt ita circulaueris ꝑ hoc ſpaciũ dierũ triginta iterũ diſtilletur. Tũc corpus ipſum tãquã materia groſſa permutabitur in ſpiritũ vel ſubſtantiam ſubtiliſsimã.Sũt etiã quidã qui faciliori via hoc operantur,accipiendo quatuor partes terræ, & vnam partẽ de vno quatuor elementorũ, quodcunque volueris,& digeratur in forma prædicta, & circuletur ꝑ dies xxx. & ꝑ crebrũ aſcenſum & deſcẽſum materiæ qui fit in circulatorio,per tantũ tẽporis quodlibet elementorum in Quintã Eſſen.permutatur. Et quũ ſcire volueris , qñ materia ſit ſatis circulata,vide quũ ipſa Quinta Eſſentia natat ſuꝑ aliã materiã,tũc ſatis eſt

tis eſt

tis eſt. Habes itaq; ſatis ſupérq; de-
claratũ, qũo ſint ſeparãda quatuor
elementa, & quomodo ipſa Quin-
ta Eſſentia ſit extrahenda ex ipſa
Chelidonia. Reſtat nũc dicere vir-
tutes Quintæ Eſſentiæ ab ipſa Che-
lidonia extractę. Elementum igitur
aquæ ſiue ipſum phlegma conducit
ad omnes ægritudines corporis ca-
lidas & frigidas. Temperat etiã o-
mnes venas circa cor exiſtentes, &
omne venenum ab eo expellit. Cu-
rat etiam omnes morbos accidẽta-
les pulmonis. Sanguinem purificat
& hominẽ præſeruat ab omni cor-
ruptione virtutis naturalis. Opitu-
latur denique omnibus infirmis
etiã in quacunque infirmitate ſint.
Elemẽtum verò aëris eſt ſicut oleũ,
& habet has virtutes: Iuuenes in ro-
bore ſuo confirmat, in fortitudine
ſcilicet & venuſtate, quum vſi ali-
quando fuerint in epulis, quia nul-

Virtutes Q. Eſſen. ex Chelidonia.

lum ſanguinem permittit putreſce re. Adurit etiam & expellit omne phlegma ſalſum, et melãcoliam ſuſtollit, omnem denique aduſtionẽ colore aufert. Elementum autem ignis, quũ de eo accipiatur in quantitate vnius grani tritici, & conteratur, & incorporetur cum vino optimo, & in collũ hominis ægroti, imò etiam ſemimortui immittatur, hanc habet efficaciam. Omnes vires corporis amiſſas recuperat & refocillat: penetrat enim vſque ad cor, & ipſum calefacit, & expellit omnia venena & omnes humidas ſuperfluitates ab ipſo corde. Si vis hominem in agone mortis exiſtentem in vigeſima parte horæ curare, vt ſit miraculum, & quaſi illuſio, dabis ei granum vnum olei huius, quod eſt elementũ ignis, & ſtatim conualeſcet, etiam vt aſtantes mirabuntur, dicentes eſſe quoddam ma-

Sanatio hominis ex agone mortis.

gnum

gnũ miraculũ. Et ita ſentit Lullius lib.2. diſt.2. Sunt autem aliqui, qui alio modo Quintã Eſſentiã ex chelidonia extrahunt, accipiendo chelidoniã dum adhuc floreſcit, cũ radice & flore, & põderetur, pondus vſque ad ſuum tempus reſeruãdo, diſcindatur minutim, & ſup ipſam infunde aquam fontis puram, & ponatur ſuper ignem, & tantũ bulliatur donec ad ſuum prædictum pondus reducatur. Hoc facto, piſtetur in mortario lapideo, et exprimatur ſuccus per pannũ collatoriũ, amoueantur fæces, & reliquũ bulliatur donec ad ſpiſsitudinẽ mellis perueniat. Et tunc illa materia erit præparata, ad ſeparandũ quatuor elementa, vnum ab alio. Et ponatur in cucurbitã ipſam implendo pro media parte, & lutetur deſuper alembicus meliori via qua poteris, & diſtilletur

Alius modus extrahendi Q. Eſſent. ex Chelidonia.

tur

tur igne lento in balneo Mariæ, ita quòd aqua ab ipſa materia expella tur. Deinde diſtillatoriũ ponatur in cinerem, & ſeparabitur ab ipſa alia aqua, q̃ eſt ſicut oleũ. Quúmque tertia vice videris oleum ſupernatãs, amoueatur receptaculũ, & aliud anteponatur, ad recipiendum illud oleum, quod eſt ignis. Et ita habes tria elementa, ab inuicem ſeparata, ſcilicet aquam, aërẽ, & ignem. Terrea verò ſubſtantia in fundo vaſis remanet ſicut materia combuſta. Et quodlibet horum elementorũ ſegregatim in vaſe reſeruetur. Quũ verò quodlibet elementorũ volueris rectificare, quia ſic fieri oportet, ſi vis eo loco medicinarũ vti, aqua igitur ipſa p alembicũ ſepties diſtilletur, et in qualibet diſtillatione cucurbita optimè lauetur à fęcibus remanẽtibus quæ

debent

debẽt admiſceri elemẽto terreo,e
diſtillentur in balneo Mariæ,
vas ĩ quo aqua illa debet reſeru
optimè perlutetur. Tali etiã mo
rectificabis aërẽ per ſeptẽnariã re
terationẽ in cineribus, ſemper m
ſcendo fęces cũ ipſa terra. Hac et
forma elemẽtũ igneũ temperabi
& iuſtificabis. Et hoc eſt ipſu
oleũ tertiũ. Et quodlibet oleorũ
ſeruetur in vaſe bene clauſo. Po
quã autẽ rectificationes cuiuſlib
elementorũ mõſtratæ ſunt, oper
precium eſt, ſcire naturam & vir
tẽ cuiuſlibet elementorum. Aqu
ergo qualitatis vis eſt, expellere
mnes calores & venena ab ipſo p
ctore, mũdificare etiam ſangui
Valet etiã contra opilationes p
monis & epatis. Corrũpit omn
humorem & phlegma ſuper
cuũ. Denique hominem in nou
dic

diebus ab omni infirmitate liberat. Oleũ verò aëris iuuentutem & robur cũ pulchritudine & optima venustate cõseruat, nec permittit sanguinem putrescere, vel melancoliã dominari, aut colerã adurere, nec phlegma in corpore humano abundare sinit, augmẽtat sanguinem, & per quæq; mẽbra ipsum disgregat. Et ideo qui hoc oleo aëris vtuntur, sæpe phlebotomisant, quia est valde penetratiuũ. Aegrotos maximo pere sustẽtat & nutrit. Valet etiam, si quispiam timeat & in periculo sit amittendi oculũ, & per spatium triginta dierum imponat in ipsum omni die vnam guttã vel duas, & in hoc miraculose prodest. Efficacia verò qualitatis igneæ multo est maior cæteris duabus. Operatur enim in illis in quibus priora nihil proficiunt. Homines senes in iuuentute

Naturæ & virtutes oleorũ ex quatuor elementis.

Ignea qualitas excellit omnia olea.

cõseruat,&facit ipsos iuuenescer. Et si homo esset in iudicio mort & caperet de hoc oleo ignis in qu titate vnius grani tritici, cum vin vel cũ aqua vitæ tẽperatum, resta rat ipsum ad vitã, calefacit sangu nem, recreat cor, cõseruat homi à morte, & ipsi restituit vires iuu tutis. Et si sumitur cum aqua silig nis, dicitur esse elixir vitæ. Mater quidẽ terrea rectificata per disso tiones, coagulationes, & calcinati nes; est subtile sal terræ, cum qu possunt trãsmutari omnia meta in lapidẽ, cum quo omnes spirit figũtur, habentes humiditatẽ ra calem. Nutrit etiã leprosos. Ex h autem Philosophi antiqui lapid fecerũt, quẽ Philosophalem app lauerũt. Modus verò sumẽdi ips medicinam, est hic: Recipe tres g tas ignis chelidoniæ, tria cochle

Lapis figendi oẽs spiritus.

ria aquæ roſarũ, medicum cochleare de aëre ſanguineo, capiãtur immixta ſimul ſtomacho ieiuno. Si infirmitas eſt calida, detur cum vino, & ſi homo exceſsiſſet annum vigeſimumquartum, cum aqua vitæ. Si autem febres ſunt calidę, nullo modo debet adminiſtrari patienti.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam ex ſanguine humano, ouis, carnibus, & ſimilibus.

CAP. XIIII.

SI vis ergo extrahere Quintam Eſsẽtiã ex ſanguine humano, accipiatur de ſanguine hominis ſanguineæ cõplexionis, vel colerici ſani, mediocris ętatis, & bonũ vinum bibentis, poſtquam phlebotomiſauerit, & ſanguis reſidens in fundo vaſis ab ipſa aqua ſegregatus fuerit, teratur in aliquo vaſe cum decima parte ſalis communis, & bene



concutiẽdo simul misce- tur, & pona- tur in pelli- nũ clausum: postea pona- tur in fouea quinq; pedũ ꝓfundã, & [illegible] tãduorũ pe- habẽtem [illegible] stratũ de cal- viua, & aliud de fimo equino, [illegible] supra dictũ est de digestiuo, & [illegible] mentetur ibi per vnam Lunam, circiter, secundum quod vide- tempus esse nubilum vel serenu- Postquã autẽ videris ipsam ma- riam esse resolutam in aquam, [illegible] cet quòd grossa substantia, quæ fundo pellicani residet, ab aqua nitus sit segregata, extrahatur ipso fimo, & ponatur in balne-

Mariæ cum alēbico, & diſtilletur igne lētiſsimo, ſicut ſupra de Quinta Eſſentia vini dictū eſt. Et quum primam diſtillationem perfeceris, admiſceatur iterum cum fæcibus quæ in diſtillatorio remanſerūt, & iterum in fimo putrefiat, donec videris purum ab impuro eſſe ſequeſtratum, & materiam depuratā & ſubtilem natare ſuper fęcē, & ſi ſit tempus clarū, putrefiat in loco pręfato, longiorı́q; tempore, ſi fuiſſet nebuloſum vel imbriferum. Hoc facto, ſecundariè diſtilletur. Poſtea iterum cum fæcibus ponatur ad digerēdum: & denuo diſtilletur, et hoc fiat quatuor vicibus ad minus. Poſt diſtillationē autē quartā circulabis tēpore lōgo, ſicut ſupradictū eſt de Quinta Eſſentia vini, ita vt talem perfectionem acquirat, vt ex claritate ſua immaterialitatē & in

corruptionem adipiſcatur, & pe
diſtillationem approprietur Qui
tæ Eſſentiæ ſanguinis humani cor
poris. Et hæc in omnibus ægritu
nibus ex nimia ſua nobilitate et v
tute maximè eſt ſuſtẽtatiua natur
humanæ, & citiſsimè ægrotantẽ
quocũq; morbo liberat. Et hęc ſuf
ficiãt de ſanguine humano. Ex car
ne autem & ouis quam Quintam
Eſſentiam extrahere volueris, car
illa, ex qua illã educere vis, ſit ſub
liſsimè & minutiſsimè conciſa, &
poſtea in mortario piſtetur cũ dec
ma parte ſalis cõmunis. Pari mod
oua in mortario cum ſale piſtẽtur
donec in aquam redigantur, pon
tur poſtea in cucurbitam, & ſuper
imponatur alembicus cæcus, & ſic
per omnia in digeſtione, fermenta
tione & diſtillatione, ſicut iam de
ſanguine humano elucidatum eſt.

D

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam de pomis, piris & alijs fructibus.

CAP. XV.

SI vis extrahere Quintam Eſſentiam à pomis,piris,prunis, ceraſis,caſtaneis,& aliis generibus fructuum, minutiſsimè cum cultello fruſtulētur,poſtea piſtētur in mortario terreo,& optimè incorporentur cum decima parte ſalis communis.Poſtea ponantur in cucurbitā, & ſuperimponatur alembicus cæcus,& optimè pertuletur & ponatur in fimum, ad putrefiendum, ſicut iam de ſanguine humano eſt dictū.Et tunc eſt perſpiciendū, ſi aliquis fructuū habeat virtutē ad hoc ad quod vti volueris,quia illa virtus & præſtātia ipſius fructus venit ex ſui Eſſentia,quæ in ipſa materia eſt latens & occultata:& illa dum à

fæcibus ſuis,& à materia groſsiori ſegregata & ad immaterialitaté & quaſi incorruptioné quãdam reducta fuerit,haud immerito à Philoſophis Quinta fructus Eſſentia nũcupatur. Et ideo millies maiorem habet virtuté quàm antea habuerat,dum adhuc corpus erat elementatũ.Feces enim ipſorum fructuum ex quatuor qualitatibus (vt nemini dubium eſt)compoſitæ ſunt.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam à floribus, herbis, & radicibus. CAP. XVI.

SI vis ſeparare Quîtã Eſſentiam à quatuor qualitatibus florum, herbarum, & radicum, accipias eas dum bene ſunt maturæ, cum tota ſubſtantia ſua tempore claro & ſereno, luna ipſa creſcente, & iam quaſi plena, quia tũc omnes flores, herbæ,& radices carent quodámodo



do omni corruptione, ita quòd ſunt ſeparatæ ab omnicalore extraneo & ſupernaturali, & optimè ab omni immũdicia purgentur. Poſteami nutiſsimè ſecãdo, piſtẽtur in mortario marmoreo, cum decima parte ſalis, & ponatur in circulatorium. Fermentetur in fimo equino per vnum menſem, omni hebdomada renouãdo, ſemel fimum. Mẽſe autem peracto extrahatur à fimo, alembicum cæcum deponendo, & ſuperimponatur alembicus cum roſtro, & diſtilletur in balneo Mariæ, augmentã-



do primum ignẽ vſq; ad tertium gradum. Et aqua diſtillata reſeruetur, et fęces ex cucurbita extrahantur, & pulueriſẽtur minutiſsimè. Poſtea ſupinfundatur aqua diſtillata ſuper fęces, & iterum apponatur alembicus cæcus, omnia optimè lutando, ſicut priori vice feciſti, & diſtillẽtur in balneo Mariæ, ignem minuendo per gradum medium. Poſt hoc iterum fæces pulueriſentur, & ſuperfuſa aqua, quæ ab ipſis erat diſtillata, iterum digeratur vt ſupra, & tertio diſtilletur, & putrefiat, ſemper ignem

ignem diminuendo per medium gradum. Putrefactio quoq; decreſcat ſemper per medium gradum, ſcilicet quòd in ſecunda digeſtione putrefiat per dies viginti & vnum, in tertia per dies quatuordecim, in quarta per dies octo, ita, quòd quaternis vicibus fermētetur. Quarta autem diſtillatione peracta, ponatur in hoc circulatoriū. Et ſepeliatur in fimo equino, vel in balneo, faciēdo ignem in primo gradu. Poteſt etiā poni ad Solē diebus ęſtiuis, vel etiam occultetur in vinacea, & ibidem circuletur per vnū mēſem integrū, vel paulò plus, quia quanto plus circulatur, tanto nobilior efficitur, dum ſuperflua humiditas quatuor qualitatū penitus digeritur, cōſumitur & reſoluitur in circulatorio per frequētem aſcēſionē & deſcēſionem. Et ita habes Quin-

tam Eſſentiã, in qua maxima virtu
herbarum, florũ, & radicum delit
ſcit. Magis tamen eſt efficax, ſi acci
pis herbã, ſemen, vel radicem, & di
ſtillaueris ex eis aquã, & illa aqu
ita diſtillata iterũ ſuper fæces ſuas
vnde eſt diſtillata, fundatur, digen
do in fimo equino per ſeptem dies
Poſtea diſtilletur per cineres omn
via, modo, & forma, ſicut ſupra i
Chelidonia eſt factũ. Quia per ho
ex ipſis quatuor qualitates ſepara
bis, & materia tãto nobilior & præ
ſtantior reddetur. Et quodlibet ſe
gregatim reſeruetur, quia aliter fæ
ces nullius eſſent valoris. Poſsit aũ
aliquis ſciſcitari, quid eſt Quint
Eſſentia, quũ non ſit plus quàm ali
aqua diſtillata? Ad hoc ego reſpon
deo, ipſam nihil aliud eſſe in forma
et viſiõe quàm aliã aquã diſtillata
Sed multo maior, ſubtilior, & nobi

lior

lior eſt quã alia aqua diſtillata ſimplex, quũ per multas & varias digeſtiones, circulationes, & diſtillationes oĩs phlegmatica & aquea humiditas in ipſa ſit cõſũpta. Pari modo per ſuam excellentẽ ſubtilitatẽ, dũ ſuper fęces funditur, & iterũ digeritur, & ab ipſis fæcibus iterũ diſtillatur, omnẽ ſuã vim & virtutẽ, quæ in ipſa latebat, recuperauit. Et ideo aſsimilatur ligno cõbuſto, qđ iã in carbones eſt redactũ, & tamẽ ipſi carbones nõ ſunt vlterius flamma. Cõparatur etiã mortuo. Dum enim ipſa anima eſt à corpore ſegregata, cadauer ad aliud nihil prodeſt quàm ad putreſcendũ. Et propterea omnia ad vnguem manifeſtare volui, vt ſi quippiam ſubtilis & magnæ efficaciæ habere velis, poſsis ad operationem ſecundum animi tui libitum perducere, accipiendo

de

de ista Quinta Essentia loco alia
aquarum, & adiungendo quascũ
species volueris, et pari modo dist
letur sicut iã sępius auditum est, s
licet recipiẽdo de Quinta Essenti
vncias vj. aliarũ specierum quarũ
cũq; drach. iiij. puluerisentur subti
lissimè, & ponatur in cucurbitam
superimponẽdo alembicũ cæcum
& digeratur in fimo equino per m
sem integrum. Postea distilletur
ignem faciẽdo vsq; ad finem terti
gradus. Postea fęces puluerisentur
& superfusa aqua de eisdem distil
lata, ponatur iterum in alembicum
cæcum, digerendo per tres hebdo
madas. Deinde iterũ distilletur, &
digeratur per dies quatuordecim
minuẽdo semper ipsum ignem p
vnũ gradum. Et cum quater distil
laueris & putrefeceris, iterũ fæce
puluerisentur, & vltimò ignis fi

in primo gradu caloris, & digestio fiat per dies octo. Postea ponatur in circulatorium, & ibidẽ circuletur quantum volueris, tũc in quolibet mirabilẽ operationem inuenies, ad quã ipsa materia est ordinata. Si autẽ putes de corruptibili fieri incorruptibile: decipieris, vt ait Ioannes de Rupescissa: Licet enim faciat corruptibile incorruptibili vicinũ, tamen ad verã perfectionem non ducitur, vt ait Lullius. Quia quicquid sub cœlo est, corruptibile est. Et ideo maxime est absurdum, præparare vel facere varias res, vt aliqua materia posit omnino à corruptione præseruari. Sicut in ęgrotis videmus, qui aliquando à medicis casu fortuito subleuãtur, nulla tamẽ debita cura pręeũte. Sed tamen (vt ait Ouidius) Non est in medico semper releuetur vt æger. Quia si hoc

esset

esset, homines qui ab hinc iam cen
tum aut ducentis annis elapsis sun
mortui, adhuc essent in vita. Ideóq;
si vero auro potabili vtereris, sicu
iam ante quingentos annos in vi
fuit, putes te trecētos aut quingen
tos annos victurū, sicut de pluribu
veterum legitur, friuolū hoc est, &
maxime ridiculū hac ætate nostr
quum natura hominum, & virtu
vegetatiua de die in diē decrescat
quúmq; nullum bonum inter hom
nes sit regimen in esu & potation
Quia nostro tempore (quod etiā
uus Paulus præcinit esse comm
ne) nemo est qui dubitet, pluresm
ri crapula quàm gladio. Deniq; n
lum Dei cultum, timorem & cer
monias recto tramite obseruamu
sicut antecessores nostri fecerun
Et ideo raptus est iustus, ne mali
immutaret intellectū. Viri sang

nu

num & dolosi non dimidiabunt dies suos. Et ideo quicquid molimur, inane est.

Quomodo sit extrahenda Quinta Essentia ab antimonio.

CAP. XVII.

ESsentia Quinta ex antimonio extracta, multũ valet, ad plagas exiccãdas. Et fit ita: Recipe puluerẽ antimonij subtilissimũ, incorporetur cũ aceto distillato, & sit melius quod haberi potest, & tantũdẽ ibidẽ permittatur antimoniũ, donec acetũ in colorẽ rubicũdissimum cõuertatur. Coletur deinde acetũ, & ponatur in vas mundũ, & superinfundatur de alio aceto distillato, & ponatur super ignem modicũ, donec acetum coloretur. Et hoc fac toties, vt acetum cesset colorari. Ipsumque quod coloratum est, accipies, ponendo in cucurbitam, di-

ſtilletur per alembicum in fornac cinerum. Et primò diſtillabitur ac tum ipſum, poſt hoc per roſtru alembici videbis egredi materia mille colorũ, & hæc eſt ipſa Quint Eſſentia, quæ à philoſophis appell tur Plumbũ philoſophorum. Nun cupatur etiam à quibuſdã Artiſt lac virgineum. Eſt tamẽ differẽs a illo, de quo infrà dicetur, & fer oleo benedicto in colore aſsimil tur. Hæc itaque ponatur in pellic no, ad circulandũ per dies quadra ginta, & poteris eo vti ad omn plagas loco balſami, quia facile citiſsimè omnia vulnera curat. Et omnibus apoſtematibus mirum modum confert. Ex ipſo plumb quoque vel ceruſa etiam extrahitu Quinta Eſſentia, ſicut ex antim nio, ſuperfundendo acetum diſt latum, per digitos quatuor. Poſt in

Errat hic quia per eorũ plũbum non intelligũt Q. Eſſen. antimonij

Ex plũbo Eſſentia.

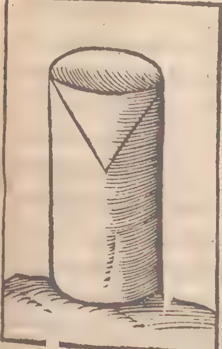
in fimo equino digeratur, ſicut narratum eſt de Quinta Eſſentia herbarum & florum. Deinde diſtilletur, & primò videbis aſcendere ipſum acetum, poſt ipſum quandam humiditatem, ſicut eſt oleũ, & hoc etiam appellatur oleum plumbi, ſiue Quinta Eſſentia plumbi, & habet in ſe quandam dulcedinem, ſicut oleum antimonij. Valet autem contra omnes combuſtiones ignis, & aquæ calidæ, & contra impetiginem, & veſicas cholericas. Notandum tamẽ eſt, ipſam ceruſam prius debere ablui ſæpius cũ aqua roſarum, colando per pannum lineum, donec nil in ipſo remaneat de puluere ceruſæ. Deinde exiccetur, & vſui reſeruetur. Et ita vult Seruitor, & Ioannes de ſancto Amando, ſuper Antidotario Ioannis Meſuæ.

De modo extrahendi Quintam Eſſentiam ex Sole.

CAP. XVIII.

MVlti diuerſimode de Quint Eſſentia auri tradiderunt, n mē breuitatis cauſa ſubtiliorem breuiorem modum demonſtrab mus. Quum ergo volueris extra re Quintam Eſſentiam ab ipſo S le tanquã pretioſiſsimo omniũ m tallorum & perfectiſsimo, cape S lis optimi vncias iiij. Mercurij v & optimè abluti vncias xxiiij. n amalgama. Et habeas tria vel qu tuor, vel plura inſtrumenta ter à figulo facta de optima terra, q habere potueris, & fiant in for pixidis, de vna latitudine & amp tudine ab vno fundo ad aliũ, & in fundamento rotunda, in long dine vnius palmæ lata, ita vt po ingredi tigillum aurifabri, et ab





rus ſint vitrea ea,& circa ambitum vel orificiũ. Quorũ forma eſt hæc. Poſtquam autem facta fuerint, circa orificium optimè adæquẽtur & poliantur, ita vt ſint æquata perfectiſsimè. Hoc facto, accipe tria aut quatuor tigilla, vel crucibulos, ponẽdo in ignem, & calefaciendo vt rubeſcant, & cũ ita erunt cãdẽtes, amoueatur vnũ & ſuper marmor ponatur infundendo ipſum amalgama, & ſubitò habeas vnum ex prædictis inſtrumentis, ſuperimponendo ipſum tigillum, in quo eſt amalgama, & ſine ita frigeſcere ſuper lapidẽ. Dehinc habeas

pedem leporis, cum quo vaſculu
optimè ab omni Mercurio mund
tur, qui in ipſum ab intus aſcédit,
rurſum in tigillum imponas, cu
ipſo amalgamate. Abhinc impon
tur amalgama in conctile mūdur
optimè ipſum terendo & agitan
cum inſtrumento ferreo, vel par
piſtello, & videbis aſcendere qua
dam materiam nigram, ſubtilem
leuiſsimam, ſicut eſt puluis aliqu
quem cum penna abſtrahes, imp
nendo in cucurbitam, & optim
ipſam perlutabis cum luto ſapie
tiæ. Accipiatur deinde amalgam
& imponatur in aliud tigillum c
deſcens, ſuperimponendo vnum
prædictis vaſis, & frigefiat ſup
ipſo marmore, & fiat per omnia
cut de primo. Si autem breuiori
velis hoc operari ipſum amagalm
in tres vel quatuor partes diuid

tur,imponēdo quamlibet partem in vno vaſorum, ſicut per omnia enarratum eſt,& quum amalgama erit infrigidatū, ſemper habeas,tigillum candeſcens præparatum,vt imponas aliud, ſemper ipſum vas mundando cum pede leporis,ſicut iam dictum eſt, & Mercurius qui aſcēdit ab intrò,debet ſemper admiſceri iterum cum amalgamate, donec nullum Solem videas admixtum cum Mercurio. Hæc autem materia nigra,de qua iam diximus, à Philoſophis Caput corui appellatur, & eſt initium omnis veræ & perfectæ ſcientiæ. Et licet ſit nigra & fuſca: eſt tamen aurum quod infundendo poteris probare. Et quando videbis ipſum Mercurium non plus reddere de tali materia nigra, tunc eſt certiſsimum indicium, nullum Solem plus in ipſo con-

Errat: quia Caput corui apud philoſophos eſt denigratio materiæ.i.putrefactio vel digeſtio.

tineri. Dum ergo ipſam ita collegeris, debet optimè lauari, vt totus Mercurius ab ea ſecedat & ſeparetur. Hæc autē lauatio fit hoc modo: Diſtilla ſemel aquā fontis per alēbicum, imponendo materiā nigrā in vrceo vitreato, ſuperinfundēdo de hac aqua diſtillata, & teratur cū digito mūdo hinc & inde, & videbis Mercurium ab ipſa materia ſeparatum, in fundo reſidere. Poſtea colabis aquā & materiā ab ipſo Mercurio in vrceū alium vitreatū, ſuperinfundendo aliā aquam diſtillatā, faciendo ſicut prius. Et hoc toties donec tota materia ab ipſo Mercurio ſegregetur. Poſtea recipe vrceū cū illa nigra materia, & pone ad locum ſecurū, ipſum optimè tegēdo, ne aliquid impuri poſsit incidere, & dimitte ita requieſcere per diē & noctē, & tota materia in fundo reſi-

debit

debit. Dehinc aqua à materia ipſa coletur cũ pãno lineo albo & mundo, & illa materia ſiccetur ſuper paruum ignem, de carbonibus factum, aut ponatur in arenã calidã, vel in cineres. Poſtea in cucurbitã ponatur ipſam optime lutando, & vſui reſeruetur, donec volueris ea vti. Mercurium autem tuum, cum quovis facere amalgama, debes ita pręparare. Primò accipe de Mercurio quantum volueris, imponatur in mortarium cum aceto & ſale cõmuni, teratur, immiſceatúrque inſimul cum piſtillo ligneo, donec acetũ ĩ nigredinẽ deducatur. Quo facto, ab ipſo Mercurio ſegregetur, & coletur, aliud recẽs ſuperinfundẽdo, iterúmq; piſtãdo, donec nigreſcat. Deinde iterũ coletur, & aliud ſuperinfundatur. Et hoc fac toties, vt ipſum acetum deſinat ni-

Præparatio amalgamatis ex Mercurio.

grefieri. Poſtea permittas ſtare donec Mercurium in ipſo fundo videris, & inde acetũ iterũ coletur. Mercuriũ verò ipsũ cũ ſale in vrceo vitreato pones ad ignẽ, vt exiccetur. Quo facto, ipſa materia in ſubſtantiam aliquãtulũ durã emutabitur. Hanc ergo in mortario iterũ tere cum piſtello ligneo, ſuperfundẽdo aquam fontis purã, ſemper terẽdo. Et quando videbis materiã nigram eſſe, colabis aquã ab ipſa, & impones recẽtẽ. Et hoc fiat toties, donec tota nigredo ab Mercurio abeat & recedat vnà cũ ſale, & tunc eſt preparatus ad ipſum Solẽ. Dehinc per linteolum coletur tribus aut quatuor vicibus, & vltimò per corium, ſicut faciũt aurifabri. Verã ergo habebis Mercurij rectificationem.

Alia præparatio mercurij.

Sunt tamen aliqui, qui alio modo ipſum præparãt, ſcilicet accipiẽdo

cap-

capita allij, quę optimè debẽt à cor ticibus ſuis mũdari, deinde piſtẽtur quantũ poteris, & exprime ſuccum ipſum per pãnũ, & accipias de Mercurio quãtũ volueris, teratur ſuper marmor, cum prædicto ſucco allij, donec mortificetur, & ab inuicem ſeparetur Mercurius, vt nihil penitus de ipſo appareat. Deinde alium Mercuriũ, iterũ cũ allio terendo, & fiat ſicut de primo. Quo facto, ponatur in vas terreum vitreatum, aut in mortarium, terẽdo fortiter cum piſtillo ligneo, admixto ſale & aceto, & quum nigra fuerit, coletur, & iterum aliud acetum imponatur. Et hoc fac toties, donec nihil de materia nigra remanebit, & ita erit optimè præparatus. Alij verò alia via ipſum purgant, & eſt melior quàm illa quæ fit cum ſale vitri, & *Alia purgatio melior.*

vitr

vitreolo,& fit ſic: Accipe ſal cómune præparatũ,& cũ ipſo Mercurius ſublimetur,& cũ albeſcit ſicut nix proiiciatur in aquam calidam, donec inſimul congeletur. Quo facto, ex aqua deponatur, & fiat ſicut priori modo, & erit optimè purgatus. Cum quo poteris ſoluere deinde Solem vel Lunam peroptimè.

De modo diſtillandi per deſcenſum.

CAP. XIX.

DVplicem eſſe modũ diſtillandi neminẽ latere arbitror, per aſcenſum ſcilicet & deſcenſum. Quorũ ille ab omnibus facile eſt cognitus hic verò à paucis. Qua de re operę pretium me facturum ratus ſum, huius artis tyronibus viam diſtillationis per deſcenſum inſinuaro. Plura enim per hunc modum diſtillantur. Sicut fit in oleo Iuniperi, in oleo benedicto, in oleo nucis muſcatæ,

ſcatæ, in oleo vitellorum ouorum, & in multis alijs. Talis ergo diſtillatio poteſt fieri in fornace quadrata, facta ex lateribus non coctis. Et ſit in amplitudine & latitudine triũ cubitorum, vel paulò plus, ponendo vnum lapidem poſt alium, ſicut fit in Germania, in cõſtructione focorum ſuper quibus eſculenta coqui ſolent. Et ſit de terra, in altitudine vnius cubiti & medij ab omnibus lateribus, excepto anteriori, ſupra quod ponãtur ferramẽta, ſuper quibus alij ſint lateres tenues, quos tegulas dicimus. In medio verò habeat foramen latitudinis vnius cubiti, quum ex ipſa longitudine fit annulus, per quem poſsit immitti pes hominis. Super hunc ergo focum ab omni parte fiat vna poſitura laterum muralium, in altitudinę vnius cubiti, vel circiter duorum.

Cuius

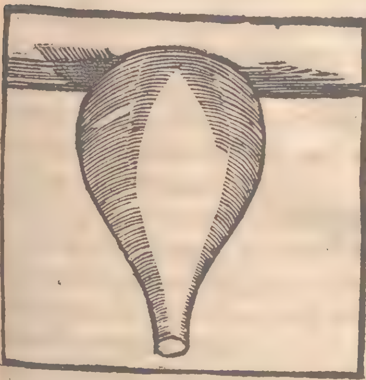
Cuius forma eſt hæc.

Furnus diſtillationis per deſcenſum.



Poſtea habebis fornacem para-
tam ad diſtillandum et ſigillandum
omnia vitra diſtillatoria quæ vo-
lueris recludere, et appellatur Sigil-
lum Hermetis, ſicut in capitulo
ſubſequenti copioſè declarabitur.

Quum ergo volueris diſtillare
per deſcenſum, accipiatur cucurbi-
ta de meliori terra quàm inueniri



Vas desce̅sionis ex bona terra, vel cupro.

potueris, vel ſi non poſsis habere honam terram, fiat de cupro vel auricalco, & impleatur vſque ad tertiam partē cum materia illa, quam diſtillare volueris, & ĩ hoc claudatur cooperculum ferreum tenuiſsimum, factum de laminis ferri, ſitq́; plenum foraminibus paruis: & orificium cucurbitæ vertatur hoc modo, Et intret foramen quod eſt in fund

Quomodo diſtillatur per de deſce̅ſum

fundamento fornacis in latitudin
trium digitorū, & sint omnia per
optimè lutata, quòd à summitat
fornacis in fundū eiusdē nil possi
cadere. In interiori verò parte for
nacis ponatur receptaculum, ad su
scipiendū materiam distillantē, &
in superiori parte fundamenti for
nacis fiat ignis de carbonibus ab o
mni latere, sit tamen longinquus
distillatorio, in quantum est possi
bile. Et ī principio, ignis debet es
valde exiguus, postea sensim & pa
latim semper augmentetur, & sem
per poteris ipsum appropinquar
paulatim ipsi cucurbitæ. Et scia
quòd quælibet materia in princi
pio distillabit aquā, tamen vna pl
quàm alia, quemadmodū assidu
huius artis sectator ex variarū m
teriarū distillatione videre pote
Ponatur ergo infra ipsum orifi

F

per fundamenti ſuperioris partem cucurbita vitrea in inferiori parte fornacis,ad recipiendũ quod diſtillaueris.Quúmq;videbis oleũ diſtillãs,ipſum vas debet euacuari,& itèrũ ſupponatur,& ſemper augmẽtabis ignẽ,approximãdo ipſi diſtillatorio ſiue cucurbitę,donec nullum oleum videas plus diſtillare. Tunc enim ignis eſt amouẽdus &retro iaciendus,& quãtò lõgius,tantò melius, donec extinguatur, & ſuperior cucurbitæ pars ſit infrigidata. Et deinde ĩferiorẽ partẽ, in qua eſt oleũ,amouebis, & reſeruabis ſegregatim. Quòd autẽ ignis in principio debeat eſſe valde exiguus,& debeat paulatim augmẽtari, ita vt ſit in quarto gradu, hoc fit duabus ex cauſis.Prima quidẽ eſt,quòd ex illo abũdãti & vehemẽti calore conſumitur omnis humiditas ex quo po-

test fieri oleum,& hoc fit præcip.
in oleis vitellorum ouorum,& n.
cis muscatæ. Sed in aliis, sicut.
oleo Iuniperi,poteris facere igne
repentinum,quantum libuerit. S
cunda causa est, quòd ipsum lign
accensum possit ipsam cucurbita
lædere,vt possit comburi, vel ru
pi, vel oleum ex eo possit aliquẽ
fœtorem attrahere, & ideò ign
in principio secundùm cursum n
turæ est faciendus, quum ipsa n
tura nihil violenti patitur, vt in
ex Auicennæ & Aristotelis sente
tiis probatum est,in Quinta Esse
tia vini.Sed in oleo benedicto sim
plici debes saltem augmẽtare ign
in fine distillationis, poteris etia
facere fornacem hoc modo: Ita
sit fouea in terra fossa in longitu
ne,latitudine,& profunditate,sic
materia distillanda exiget, in qu

pon

ponatur olla vitreata, bene lota cũ aqua, ad vitandum, ne olea distillata ipsam ingrediantur, supérq; orificium ipsius ollæ ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata, ita quòd olla laminam ascendat in latitudine vnius digiti obliqui siue trãsuersi, & super hoc vas terreum, aliud imponatur, vertendo vnum orificium cõtra aliud. In illa verò superiori sit materia distillanda, bene claudendo ipsum vas, ne materia possit elabi. Deinde optimè omnia lutẽtur, & fiat ignis circa ollam superiorem, quę debet esse tota extra foueam, præter orificium, quod sit in magnitudine fossæ. Sed hæc secunda via non potest bene fieri sicut prima, ex duabus rationibus. Quarum prima est, quia prima vice non possis separare aquam ab oleo. Secunda

verò est, quia nō potes facilè sci
quando tota materia est distilla
nisi per crebrū vsum & consuetu
nē experiaris. Potest quoq; per a
viam fieri fornax distillādi per a
scensum, hoc modo: Fiat fouea
colle præcipiti, & inferius distill
torium in forma prædicta impo
tur, semper imponēdo aliud, inc
ius fundo multa sint foramina.
super hoc distillatoriū vel ollá p
natur tegmētum, ab inferiori v
ad superiorem partem vndiq; op
mè claudendo, vel lutando. Erc
cuitus ollæ superioris sit infer
colle, ita vt collis ipsam ollā asc
dat, deinde fiat ignis in forma
pradicta. Posſis etiam suppon
vitrum huic ollæ. Nam prior for
cis pars de olla inferiori debet e
aperta, vt posſis cognoscere, qu
do tota materia sit distillata.

De modo claudēdi Sigillū Hermetis.

CAPVT XX.

SAepius oleum vel aqua nobilis exigit eximiā clausionem, ne spiritus & virtus vegetatiua ab ipsa poſsit exhalare siue expirare, & sæpius hoc exigit materia circulanda vel fermētanda, ne virtus rei diminuatur. Et hæc clausura appellatur Sigillum Hermetis, & inter omnes alias sigillationes est nobiliſsima & excellentiſsima. Quę quidē ita solet fieri. Vitrum siue distillatorium impletum vsq; ad tertiam partem de materia digerenda circulādáq; collum habeat longum, & intrudatur ab infra in foramen paruæ fornacis, sicut in antecedenti capitulo narratū est, ita quod ipsum vas penetret foramen furni per quatuor digitos obliquos. Si verò ipsum foramen sit amplius quàm collum vi-

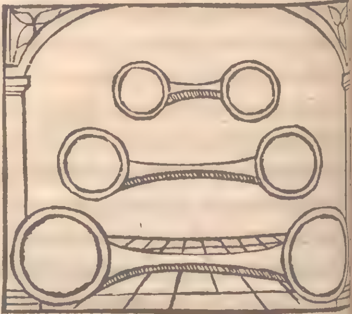
tri, debet obſtrui argilla ab omn
parte, ne quicquam circa vitrum
poſsit in inferiorem fornacē cade
re, & ipſum orificium vitri ſit lib
rum in fornace, nec vllatenus ſit ci
cundatum argilla. Poſtea fiat igni
exiguus de carbonibus in ſuperio
re parte fornacis, ita remotę, quan
tum poteris ab ipſo vitro ſeu diſti
latorio. Deinde ſępe appropinqua
bis ipſum circa cucurbitam, paula
tim augmentando, donec vider
ipſum vitrum rubeſcere, ſic vt vel
fundi. Accipe ergo forcipem alicu
ius fabri ab anteriori parte cande
ſcentem, cum qua ſupremam vit
partem rubeſcentem ſtringes, pau
latim candendo & vertendo forc
pē, & ſenſim ab inde abſtrahend
& videbis ipſum vitrum ab ea par
te ita eſſe integratum, ſicut eſt i
aliis. Poſt hoc ergo ignis parū amo
uea

Sigillum Hermetis

uēdus & leniēdus, forma & modo, ita ꝙ fiat ſenſim, donec ipſum vas planè ſit infrigidatum, quia ſi poſt extenſum calorem frigus repētinū ſuccederet, ſtatim rūperetur, & ita omnis labor, induſtria, & impenſa foret ſuperuacua. Ideóq; nō parua diligentia ignis eſt minorandus, & ipſum vitrum infrigidandum. Hoc itaq; modo potes cuſtodire inſtrumentum ſiue vas recluſum, quantum volueris. Quando autem ipſum volueris reſerare, habeas filum ſulphuratum, cum quo collum vitri ſex aut ſeptem vicibus circundabis, & accendatur ipſum ſulphur paulatim cum cādela cerea, & dum totum filum aduſtum fuerit, ipſum vitrum rumpetur. Amoue ergo collum, & impone vel extrahe quicquid volueris. Aut habeas tria vel quatuor inſtrumenta ferrea, lon-

Reſeratio ipſius ſigilli Hermetis.

Inſtrumẽta ferrea quibus poteris abſcindere parua vel magna vitra.



gitudinis duorum cubitorum, v
paulò plus,in quorum extremita
ſint duo annuli, quorum vnum e
his, quod magis ad hoc aptum v
detur,collo vitri imponatur,& m
dico elapſo tẽpore, ipſum vitrum
rumpetur,& hoc modo poteris ab
ſcindere parua vel magna vitra,
volueris, & erunt adeò æquatim
abſciſſa, ſicut ſi cum aliqua ferr
ademрta fuiſſent.

De

De modo diſtillandi acetũ & vrinam humanam, in quibus omnia metalla calcinata reſolui poſſunt.

CAP. XXI.

IN ſuperioribus capitulis huius operis diximus, in aceto diſtillato ſolui poſſe Solem, & quomodo etiam per ipſum Quinta Eſſentia ab ipſo plumbo & antimonio extrahitur. Neceſſarium ergo eſt pro tyrũculis modũ diſtillãdi deſcribere. Eſt enim quiddã magni diſcriminis inter diſtillationẽ aquæ vitæ & aceti. Quia in aqua vitæ ſubſtantia melior primò diſtillatur. In aceto verò vltimò: Ita ꝙ aqua ſiue phlegma in vino ſit poſterius, in aceto verò anterius. Et ideo quũ melior ſubſtantia aceti per diſtillationẽ ad receptaculũ dilabitur, habeas optimum acetũ, quod habere potueris, ponatur in cucurbitã, ſuperimpo-

Differentia inter diſtillationem aquæ vitæ & aceti.

nẽdo alembicum, & diſtilletur p
cineres, vel in balneo Mariæ cu
igne lento, donec nulla plus aqu
egrediatur. Poſtea guſtetur ſæpiu
atq; ſępius ſuper linguã, ſi fortifica-
tur in acetoſitate cũ quodammod
mordacitate aliqua, tũc tempus e
amouendi receptaculũ, & aliud i
locũ ſuũ ponatur, quod ſit bene lu-
tatum, & ignis parum augmẽtetur.
Quũq; videris paruas lineas albas,
quaſi nubeculas in alẽbico, diſtilla-
bis vltra, donec ſpiritus egredian-
tur, quorum vaporoſitatẽ videbis
eleuari in ſupremitate cucurbitæ
& egredi ex alẽbico in ipſum rece-
ptaculum. Sed quũ videbuntur tib
guttæ ſanguineę in alembico, iter
aliud receptorium anteponatur &
tantundem diſtilletur, donec tota
materia ſanguinea ſit in receptacu-
lũ egreſſa. Et hæc materia valde e

fœtid

fœtida, combuſtionẽ olens, & ideo hoc acetum non eſt bonũ ad reſoluendum Solem calcinatum, pro faciendo aurum potabile, ſed bene pro tingendis metallis, quia fœtor ille cõbuſtionis adhæreret ſubſtantiæ Solari, ex qua potius aurum potabile corrũperetur quàm melioraretur. Si verò volueris diſtillare vrinam humanam, in qua poſſunt reſolui folia auri, vel etiam aurum calcinatum, ex quo ipſa vrina ita diſtillata poteſt extrahere colorẽ, ad faciendum aurũ potabile, iam multoties prænominatum, quæ etiam habet maximam vim ad podagrã, dum pedes omni die duabus vel tribus vicibus ex illa illineantur, & de ſemetipſis exiccentur. Valet etiam ptiſicis, & multis medicinis accommodari poteſt, quas breuitatis cauſa omittemus, dũ etiam

Ad podagram.

tiam non sit hîc nostri proposi[ti].
Itaq; distillabis humanã vrinã ta[li]
modo: Accipe vrinam hominis sa[n]guinei vel cholerici sani, bibẽtis b[o]nũ vinũ: qui nondũ trigesimũquin[tũ] annũ excesserit. Distilletur qua[t]tuor vicibus per alẽbicũ in balneo Mariæ, Postea circuletur in pellica[]no p dies quadraginta, & vsui rese[r]uetur. Alij septies distillãt, & meli[us].

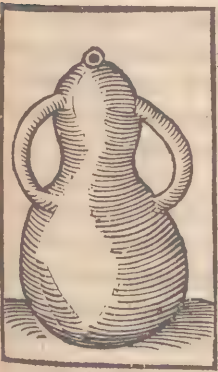
De modo distillandi mel quod ipsum aurum potabile ingreditur.

CAP. XXII.

De his vide Pli. lib. 11. ca. 14. & 16.

MEllis bonitas natione constat, aliubi enim faui cera spectabiles gignũtur, vt in Pelignis, Sicilia, aliubi mellis copia, vt in Creta, Cypro, Aphrica. Aliubi magnitudine, vt in Septẽtrionalibus, viso iam in Germania octo pedum longitudinis, in fauo, in caua parte nigro. In quocunq; tamen tractu terna sunt

mellis



mellis gña. Verùm ex floribus cõstructo fauo, qd ideo vocatur Anthinũ. Alterũ genus est mellis æstiui, quod ideo vocatur horęũ, à tẽpestiuitate pręcipuè, &c. Tertiũ autẽ genus mellis est syluestre, eximitúrq; post primos autũni imbres. Ericæũ id vocant, ab Erica frutice, quæ & sisarum dicitur, quæ herba eo tpe sola floret in syluis, ideóq; melli nomẽ prębet. Sed quia apud nos nec ipsũ mel Atticũ, nec præscripta inueniũtur genera, accipiẽdũ est de nostrate, meliori quod inueniri potest, &hoc debet esse ru

bicun

bicundũ,ſpiſſum, & nullã in ſe h
bẽs aquoſitatẽ,imponatur in cald
re,vel in capſiã ferreã in quantit
qua volueris, addatur aqua fon
puri,in quãtitate mellis, & coqu
tur ſuper lẽtũ ignẽ,ſemper ſpum
colãdo vſq; ad cõſumptionẽ aqu
& hoc fiat per nouem vices.Poſtr
mò verò coquatur,donec in ſpiſſ
tudinẽ propriam mellis reducatur
Exinde circuletur in balneo Mari
calefacto in primo gradu calori
ꝑ dies quadraginta. Quo facto, im
ponatur in cucurbitam, quæ ſit lõ
gior & altior quàm in aliis mat
riis diſtillãdis,& ſit de terra ab in
tus vitreata,ponatur in balneo M
riæ,diſtillãdo per alẽbicũ. Et ſi for
ſitã mel ipsũ velit aſcẽdere, habeas
pãnos madefactos frigidos,qui cir
cũ cucurbitã voluãtur ab intus p
alembicũ,& exibit primò aqua cl

ra,

ra,quę debet reſeruari ſegregatim, quia valet ad elongandum & colorandum capillos. Poſt hoc exibit aqua citrina & aurea cum oleo, & hanc iterum ſegregatim cuſtodies. Et hæc aqua ſecunda habetur apud quoſdam chirurgos loco balſami artificialis. Valet enim ad loca interiora lixanda & chirurganda, & ad plagas profundas mundificandas, & etiam ad crines colorãdos. Tertiò verò & vltimò diſtillabitur per cineres, & exibit aqua rubicunda, declinans parum ad aliquam nigredinem, & valet ad mundificandum & incarnandum plagas. Si ergo de priori aqua volueris habere maiorem quãtitatem, ponatur ipſa aqua prima ſuper fæces ſuas, & diſtillabis, ſicut prima vice feciſti, & quãlibet aquam vel oleũ ſeparatim in phiala ſua recludes, & cuſtodies.

Balſamus artificialis.

Capilli colorandi.

Ad plagas.

De

De auro potabili communi.

CAP. XXIII.

IN ſuperioribus capitulis tract
uimus de modo Quintam Eſſ
tiam de omnibus rebus quæ f
mam habent & ſpeciem, extrahe
di, quæ maximè ad aurum potab
conficiendum adminiſtrantur, n
non inopportunum foret, ſi pau
de modo & viis variis faciendi a
rum potabile, per quod vita hu
na quaſi à corruptione, ſcilicet
terminum ætatis nobis præſcrip
conſeruaretur, diſſeramus. Va
enim operantur variè, & quiſq
ſuum laudat, quanuis laudab
non ſit. Quatuor enim modos p
cipaliores inuenio, per quos an
quitus aurum in ſubſtantiam po
bilem redigebatur. Tamẽ ne au
tyrunculorum tenues obtunda
breuiorem communiorémque
clar

clarabo viam. Rusticorũ enim est adagium: Trita semita non posse aberrare. Monstrabo itaque viã satis tritã & vsitatã, ex qua optimam poteris habere practicã. Est etenim secretũ ab ipsa Quinta Essentia extractũ, in quo Philosophi antiqui maximũ habẽtes laborem, tamẽ omnia nobis occultarũt ex ratione, quia habet virtutẽ occultatã (quã diuina prouidentia ei indidit) per quam iuuentus ipsa venustatem & robustitatẽ amissam potest recuperare, per quam etiam tota senectus abigitur, nõ tamen ex eo gradu in quo est, sed repræsentat hominem antiquũ esse iuuenẽ, si de eo vtatur, vt infra copiosius docebitur. Et hęc est substãtia & materia prima, in qua veteres Philosophi tantũ laborauerunt, vt possent aliquo modo substantiã & naturã humanã à

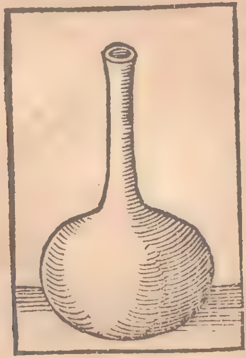
Quatuor modi redigendi aurũ in substantiã potabilem.

Iuuenescũt senes.

corruptione præmatura conſer-
re.Omne enim genus hominum
ſte Stagirita philoſopho) cupib
eſt poſſe à corruptione præſeru
Sed à Deo optimo maximo præ
tum atque prædeſtinatũ eſt, ſem
nos debere mori.Vnde Cordub
noſter Seneca non illepide ait: N
certius eſſe morte, & nil incert
eſſe hora mortis. Et diuus Paul
Statutum eſt omnibus ſemel mor
Et idem, Omnes in Adã morim
Impoſsibile ergo eſt, poſſe nos i
uenire materiã corruptibilẽ, qu
corruptione nos præſeruet, qui
nihil ſit ſub cœlo (teſte Ariſtote
quod corruptionis ſit expers.Ide
que nobis inueniendũ eſt aliqu
incorruptibili vicinum. Cenſeo
quãplures in hoc laboraſſe, vt æ
naliter viuerent, qui ſcripſeru
ipſam Quintam Eſſentiã eſſe ad
per

perfectam & incorruptibilem, vt ei nihil desit: quod quidem est falsissimũ. Nã si esset adeò perfecta, vt nihil ei deesset, faceret nos æternales, quod est cõtra volũtatẽ Dei, vt iam sæpius dictum est. Possumus tamen inuenire viam & artẽ prolongandi vitam nostrã vsque ad terminũ nobis præscriptum, dummodo timeamus & veneremur Deum, vt iustũ & dignum, regiménque habeamus, quod vitæ nostræ non sit incõmodans. Ideo Ioannes de Tholeto, & Hugo, ambo cardinales, fecerunt aurum potabile in hanc viam, quo quidem semper in omnibus esculẽtis vtebantur, & pro thesauro absondito habebant. Et hoc sic fit: Primum & ante omnia habeas aquam, in qua posit dissolui aurum, & argentũ, et omnes lapides pretio. Et hoc fit modo: Accipe salis am-

Aurũ potabile Hugonis pessimũ, mortale et venenosum.



moniaci, lis nitri lib.1.con tur & p riſentur mortario ſtea add phuris vnc. M rij ſubl vnciam, terantur miſceantur omnia ſimul. Q ɛ̃to accipe de dictis rebus p ſatis in pondere vnc.trium, d tur cũ igne lento, in fine ipſ gmentando, ſicut fit in aqua quia ipſa aqua cum magno i ingredietur. Et fac vt poſsis h libram vnam de dicta aqua, reſerua in vitro cum collo bene recluſo. Et quando v

Difficilis aqua & periculoſa

facere aurum potabile, Recipe de
auro finiſsimo vnc. 2. vel drach. 1.
vel quantum libuerit, potes enim
facere ad placitum. Malleetur in laminas tenuiſsimas, & quantum poteris ſubtiliſsimas. Et pro vna parte auri capias partes tres Mercurij,
qui nondum fuerit ſublimatus, calefiat, in crucibulo vel tigillo, donec fumeſcat. Deinde fiat amalgama in modũ pultis, & tandiu amalgametur, donec omnia bene ſimul
incorporentur. Quum autem fuerit bene amalgamatum, fundatur
in aquam frigidam. Poteſt etiã fieri amalgama cum pinguedine quæ
in bombardis remanet, poſtquam
ſepius extorſa fuerint. Quum enim
fuerit materia liquefacta, debet fundi in bombardam, & hinc & illinc
agitando optimè amalgamari. Et
hoc fac toties, agitando & concu-

tiẽdo donec pulti aſsimiletur. Poſt
ea ponderetur, & tantũdem de ſul-
phure viuo accipias, quantum pon-
derabit Mercurius & aurũ iterũ
in vitreum imponendo ſuper ignẽ
& tantidem agitando donec totũ
ſulphur comburatur. Poſtquam
autem ab igne fuerit extractũ, ite-
rum conteratur & miſceatur ſimul
ponendo ſuper prunas, donec ru-
beſcat. Quo facto, deponatur ab
igne, & inuenies aurum tuum opti-
mè & ſubtiliſsimè calcinatum. De
hoc ergo aureo puluere capies dra-
chm. 2. & de aqua prædicta vnciam
vnam, & imponatur in vitrum cum
collo longo, ipſum orificium opti-
mè claudendo, vt nullus vapor vel
ſpiritus poſsit exhalari, & in ictu
oculi ipſum aurum fundetur, & in
aquam puram conuertetur, citrini
quidem coloris, vt etiam ſi huma-

na cu

na cutis cum ea tingatur, appareat esse rubicunda. Et cũ tali aqua pennæ colorantur in colorem rubeum. Ex quo etiam euenit, vt multæ res diuersæ in eam impositæ, diuersos acquirant colores. Nam si in prędictam aquam imposueris limaturã argenti, vel argentum calcinatum, aqua ipsa colorem cœlestem nãciscitur, ex qua capilli & crines equorum vel aliorum animalium possunt tingi in colorem cœli. Si verò imposueris argentum calcinatum, cum totidem Mercurio, conuertetur in colorem nigrum, omnia tingens quæ apposueris. Si autem cuprum adustum imposueris, in viridem colorẽ mutabitur, & tali proportione crines fiunt virides, & omnia alia quæ cum tali aqua tinguntur, & per consequẽs possit habere multos & diuersos colores ex

diuersis substantiis impositis, qu
omitto, ne tædium lectoribus ing
ram. Ista enim aqua nō fit ad colo
dum siue tingendum, sed potius a
resoluendum aurum, argentū, & o
mnes lapides pretiosos vt in subst
tiam potabilem posint conuerti,
hoc est maximū secretum in medi
cina. Est etiā hæc aqua reperta pro
pter hoc, vt leprosi posint cū ea l
uari. Curat enim omnē paleation
Et ideo dicunt aliqui, quòd pos
à leprosis bibi, quod medicinæ co
sultioribus relinquo. Ego etenim
censeo, id horridum, & à natu
quantumcunque corrupta alien
simū, causa receptę venenosę. Na
vides apertè in eam ingredi Merc
rium sublimatū, sal ammoniacu
fixū, & aquā fortem. Propter qu
est maximè horrēdum. Certisim
tene quòd in ipsa cōseruatione n
tur

Non est vera resolutio.

Non est verum.

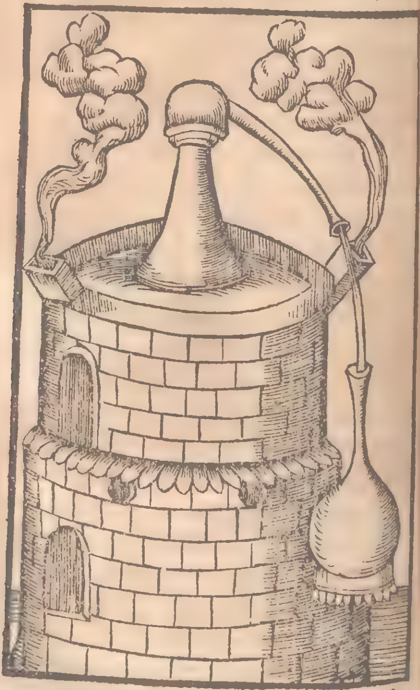
Bene dicit.

turæ oportet aliquid ſit conſonans radicali naturæ humiditatis. Ideo Raymundus Lullius in ſuo teſt. affirmat omnia quæ proſunt corpori humano etiam & lapidi noſtro, quod ſecus fit per aquas corroſiuas. & idem Lullius docet in lib. de virtutibus mundi, habere aquas philoſophicas, quas vide ibi. Quum ergo volueris vt operetur hoc aurum potabile, Recipe aquã fortẽ ſeparatã à ſuis fæcibus prędictis, in quo reſoluatur aurum, & poſt diſtilletur per alembicũ igne lento. Et hoc fac toties, donec ipſa aqua ſeparetur ab auro, & in fundo remaneat ſicut aliquod butyrũ. Accipe poſtea pimpinellæ librã ſemis, camædreos, gẽtianæ ana vnc. conterãtur omnia optimè, & ſupinfundatur de aqua vitæ bene rectificata. Ponãtur in vitrum per diẽ & noctẽ, optimè claudendo ipſum vas. Poſtea diſtilletur per fil-

Non bene ſeparabitur, quia ſpiritus cũ auro remanebũt.

Aurum hoc potabile veneno ſum eſt.

rum. Quo facto miſceātur cū prædi-



cto

cto auro ſimili butyro & ſtatim con
uertetur in aurũ habẽs colorem o-
ptimũ, ſicut color croci. habet etiã
in ſe quandam dulcedinẽ, ſicut mel
vel zuccarũ, & hoc debet ſumi in ci
bo vel potu quando volueris. Natu *Caue.*
ra em̃ optimè per id ſuſtentatur. Fa- *Ad memo*
cit etiã bonam memoriã. Si verò le- *riam.*
proſus ex eo lauetur, mirabiliter ei *Ad leprã.*
proderit, ſimili modo etiã paralyti-
cis. Eſt em̃ ſpiritus ad recuperandũ
omnẽ calorẽ amiſſum. Et hoc mo-
do omnes lapides pretioſi poſſunt
in formã potabilem redigi, ſed non *Modus*
debes imponere Mercuriũ, ſel ſaltẽ *præparã=*
ſulphur. & ideo de quolibet lapide *di lapides*
precioſo poteris capere, & ipſum *pretioſos*
optimè pulueriſare, & poſt hoc tm̃ *ad aurum*
de ſulphure depurato immiſcebis, *potabile.*
& ſimul omnia optimè cõterantur,
& in puluerẽ ſubtiliſsimum redigã
tur. Poſtea ponantur in tigillo ſu-
per

per prunas, donec ſulphur accendatur, & totum comburatur, & omnis fœtor à tigillo receſſerit. Deinde iterũ ſuper marmor teratur ſubtiliſsimè, apponendo tantũdem de ſulphure depurato, ſicut prima vice, & iterum aduratur vt ſupra. Et hoc etiã fiat tertia vice ipſum pulueriſando ſubtiliſsime, & erit præparatum. Cape dehinc de lapidibus prædictis, ita purgatis & mundificatis vnc. ſem. & de aqua forti prædicta vnc. iij. imponãtur inſimul in vitrum cum collo longo & ſtricto, bene ipſum claudendo, & ſtatim lapides ſoluentur. Quúmque fuerint ſoluti, aperiatur vitrum, ita quòd aqua fortis euaporet, & totam ſubſtantiã & vim amittat, & videbis lapides pretioſos in fundo ſicut butyrum, de quo operabere priori modo, ſicut feciſti de butyro au-

reo

reo, & si addis de aqua vitæ, & de speciebus prædictis, habes verum aurũ potabile, quod habet multam operationem in variis & grauissimis ægritudinibus.

De auro potabili absque aqua forti.

CAP. XXIIII.

POteris etiam facere aurum potabile absque aqua forti, & hoc magis conuenit medicinæ, quàm illud de quo iam dictum est, dum tuum aurum solueris per aquam vitæ ad habendam vim suam de lapide hoc, qui dicitur Philosophicus, qui fit ex Quinta Essentia per separationem quatuor elemẽtorum, sicut iam supra sæpius est auditum. Habet enim ipsa Quinta Essentia tantam virtutem, vt quicquid in eam immiseris, eius ad se efficaciã & vim attrahat. Dum enim carnem mortuam à corruptione conseruat, quanto

Vnde fiat lapis philosophicus

quanto magis carnē humanam adhuc viuentem, & in qua eſt ſpiritus vitæ? Digerit quoque omne indigeſtibile, & omne digeſtum per naturam ſuam educit. Et ideo omnes malos humores & cōplexiones naturæ humanæ continuò à corpore expellit, quum non ſit elementum, ſed ſubtiliſsima ſubſtantia ab elementis extracta. Et quoniam ipſa quatuor elementa ſunt corruptibilia, oportet ergo habere ſubſtantiá incorruptibilem, vel incorruptibili ſimillimã, & hoc eſt ipſum quintum eſſe, in quo poteſt reſolui aurũ, & omnis eius vis extrahi. Aurum enim nullam corruptibilitatē patitur ab ipſis quatuor qualitatibus, niſi artificioſe, non autem per naturam. Quis enim vnquã vidit ipſum aurum in aqua putrefieri? Quis ab igne comburi? Quis ab terra erugi-

Aurum non patitur corruptionē ex natura, ſed artificioſe.

nem

nem attrahere? Quis deniq; cognouit ipſum ab aëre poſſe cōſumi? Sed hæc in omnibus aliis ſubſtantiis ſunt poſsibilia. Ideóque cū aurum ipſum Quintæ Eſſentiæ apponitur & admiſcetur, potabile appellatur. Ideóque magnæ ſcientiæ eſt inuenire modū ſubtilē ad reſoluendum aurum, & in formam potabilem redigendum, ne forte, quū putares te feciſſe aquā vitæ, aquā mortis faceres. Hoc ergo aurū potabile debet fieri cū aquavitę rectè & debitè, vt decet, rectificata, abſtractis quatuor elementis ab ipſo vino, in quo latent. Ne etiā facias ſanguinē humanū materiā peſsimè et fœtidè olentē, quia ibi vires ſuas perderet, & attraheret omnē fœtorē ex oleo ſanguinis humani. Et ſi non fieret ex ipſa terra, ex qua lapis philoſophorum componitur, non poſſes

Quomodo fit aurum potabile.

reſoluere

resoluere ipsum Solem. Quia aut[illegible] putares facere aquam igneã, id plane foret absurdũ & nociuum vtenti, & ideo non curabis, si sit modicum de hac terra, quia quãtumuis modicum maximã habet virtutem. Caueas etiam, ne terram alienã accipias, sicut faciũt aliqui, qui capiunt calcem, alij verò cineres salicis, alij tartarũ adustum, alij denique cineres vitium, sicut iam supra copios[e] enarrauimus. Et cum hac terra aliena æstimãt se facturos aquam vit[æ], quũ non sciãt se præparare aquam mortis. Sicut ait Geber: Esse terr[am] & medicinam incompatibilem alterius mixtionis, vt iam sæpius diximus. Ista enim terra virtutem c[on]fert ipsi aquæ vitæ, dũ fuerit ita facta, vt supra docuimus. Oportet ergo habere modũ separãdi quatuor elementa, vt possis facere veram

aquam

aquam vitæ, vel potius Quintã Essentiã, in qua põt resolui aurũ duplici modo. Primo cum aqua vitæ, quæ virtutẽ suã ex lapide Philosophorũ attrahit. Secundo verò redigendo aurum in puluerem, siue calcinãdo, vt infra docebitur. Quum volueris ergo separare quatuor elementa ex ipsa aqua vitæ, siue ex vino, de quo fit aqua vitæ, oportet te accipere vinũ quamoptimũ & magna quãtitate, ponẽdo ĩ multas cucurbitas, ita vt possit bona quantitas in quãlibet cucurbitã ingredi. Et cum totum vinũ fuerit distillatũ, pones ipsum à parte & phlegma quoq; segregatim seruabis. Et vinũ distillatũ ponatur semper super fæces suas, & quum phlegma ab ipsa terra tanquàm à fæcibus suis fuerit extractum, remanet in fundo ipsa terra. Quum ergo egueris terræ,

In Quinta Essẽtia resoluitur aurum duplici modo.

Modus separandi quatuor elementa.

quæ eſt materia combuſta, vt ſupra
dictũ eſt, optime lauetur cum phleg-
mate, vt iam monſtratum eſt, vt nil
de ſubſtãtia cõbuſtionem olente re-
maneat & per hanc ipſa aqua vitæ
iuſtificatur. Eſt etiam alius modus
ſubtilior. Quum ipſum vinum fue-
rit extractũ à fæcibus ſuis, recipia-
tur phlegma cũ hoc quod in diſtil-
latorio remãſit, à quo vinũ diſtilla-
tum ſeparaſti, & in caldari tam diu
ad ignẽ tẽperatũ coquatur, donec
in ſpiſsitudinẽ mellis liq̃facti de-
ducatur. Poſtea ab igne remouea-
tur, & frigeſiat vſque in diẽ ſequẽ-
tem, & videbis lapillũ quaſi modo
in fundo reſidẽtem, ita clarũ, ſicut
ſi eſſet ſal nitrum. Deinde coletur
aqua, & oleũ ſupernatans & ipſum
phlegma ſuper lapidẽ vel terrã præ-
dictam fundatur, donec à fæcibus
ſuis clarificetur. Hoc facto, ſecun-

Alius modus ſeparãdi quatuor elementa.

darie

dariè bulliatur, & infrigidetur vt ſupra. Et hoc fac toties, donec terra ab ipſo ſeparetur. Deinde exiccabis ipſam in furno reuerberationis in vaſe mundo, quod in ſuperiori parte ſit apertum. Et in hac fornace reuerberatoria tam diu calcinabis, donec in ſubſtantiam albiſsimam niui ſimilem conuertatur. Tamen ante omnia temperabis ignē, ne à nimio calore materia fundatur, quia ſi hoc fieret, magis Alchymiæ quàm medicinæ cōueniret. Et quū ipſa terra fuerit ſatis calcinata, ponatur in vitrum cum collo longo, ſuper quam ponatur vinum ſupra diſtillatū, quod debet à ſuo phlegmate eſſe ſeparatū, & putrefiat in balneo Mariæ ꝑ duos aut tres dies. Poſtea per alembicum diſtilletur, & videbis ipſam terram cum aqua in alembicum aſcendere ſicut cla-

rum cryſtallum.Et in hac aqua po-
teſt ſolui purũ aurum , laminatum
in tenuiſsimas laminas. Melius ta-
men foret, ſi eſſent folia auri, quia
facilius reſoluerentur,& in ſubſtan-
tiam potabilem conuerterẽtur. F
etiã aurũ potabile,ſeparãdo quod-
libet quatuor elementorum ſegre-
gatim, & deinde extrahẽdo Quin-
tam Eſſentiã , in qua poteris ſolue-
re Solem , & in aurũ potabile per-
mutare.Pręſupponitur tamẽ, quod
aurũ ſit in tenuiſsimas bracteas la-
minatum.Et ita quãdo ſpiritus, ſi-
cut anima à phlegmate ſuo tãquam
à corpore abſtractus eſt per alem-
bicum,ipſæ fæces ſiue terra,quę vl-
timatim in diſtillatorio remanſe-
runt accipiantur,& quater tantun-
dem de ſuo phlegmate,& imponan-
tur in balneum Mariæ per dies no-
uem,donec bene putrefiant. Poſtea

Alius modus faciẽdi aurum potabile.

diſt



diſtillẽtur ꝑ alembicũ, & exibit oleum citrinum. Et quando non poterit plus aſcendere in alembicum, ſcias tria adhuc indiſtillatorio remanſiſſe elemẽta. Videbis enim ipsã aquã ſiue phlegma exire clarum: aër autem in fundo remanet, ſicut oleũ aureũ. Poſtea ſeparetur ignis à terra, accipiendo quatuor partes phlegmatis, & vnam partem terræ, & digeratur in balneo Mariæ cum igne violento, & videbis oleum rubicundum, in quo eſt elementum ignis & aquæ. Et ita habebis quatuor qualitates

ſeparatas,quas reduces tandem
Quintam Eſſentiã, ita quòd ter
calcinetur in fornace vitrearia p
tres hebdomadas, deinde ſuperſt
des phlegma,& digeres ſepties,
toties diſtillabis. Et ita habebis
Aqua Solis. quam Solis,in qua poteris reſolu
re Solẽ ſubtiliſsime laminatum.
ſcias,quòd quãto plusvltra ſepte
vices de terra ſua,quã etiã dixim
lapidem Philoſophorũ, diſtillau
ris,tanto nobilior, præſtãtior, vi
tuoſior, & efficacior erit ad reſo
uendũ.Et quum in hac aqua volu
ris reſoluere Solẽ,habeas folia a
ri ſubtiliſsima,& ponãtur in vitr
cum collo longo,& quum habuer
vnã partem de auro,ſuperinfund
tres partes de ipſa aquavitę,quę
terra prædicta per ſeptem vices
diſtillata, & ponatur in balneum
Mariæ,donec reſoluetur.Et ita p
te

test fieri aurum potabile, ad sustẽ- tandam naturam humanã & omnes ægritudines expellendas, & ad faciẽdum hominem reuiuiscere, cum à quodam medico cẽseretur mori, & ideo omni tempore habeas tecũ. Notandum est etiam, qualem habeat virtutem ipse lapis, per quam operatio aquæ completur, quia spiritus vbi vult spirat. Et ideo quicũque hanc artem ignaris ostendit & manifestat, est maledictus. Qui verò doctis & sapientiæ amatoribus, hic lauro est coronandus, hic cedro digna locutus. Et multi hanc scientiam quæsiuerunt, sed pauci eam inuenerunt. Quum ergo habueris quatuor elementa separata, quodlibet singulorum reseruabis. Nam quodlibet singularem habet operationem. Et oleum quod ab aqua rubicunda separatum est per

Vtilitates auri potabilis.

Aëris virtus. elementum ipsius ignis optime cõducit adolescentibus, & eos in vigore, robore, venustate, & pulchritudine corroborat, nec patitur aliquẽ sanguinẽ putrefieri: omnẽ etiã colerã educit, & phlegma omne expellit. Est quoq; maxime generatiuum sanguinis & spermatis. Ideo quicũq; voluerit eo vti, sæpius debet phlebotomisari, qa alioqui venas penetraret. Et si homo ante trigesimũ annũ eo vtatur, maximopere crescit, ita quòd omnes mirẽtur. Valet etiã ad visum recuperãdum, dum omni die vnam guttam in oculum immittas, per spatium vnius mensis. Conducit etiam maximopere ad auditum perditum. Elementũ

Efficacia ignis. autem ignis est ipsa aqua rubicũda, quæ de oleo antecedẽti est distillata. Et hoc ad omnia suprascripta valet. Et ex senibus facit apparere iu-

uenes

uenes in colore. Debent autem eo vti cum modico aquæ vitæ ſenes, ſed iuuenes cum optimo vino. Tollit omnes ęgritudines ſenectutis, et ideo appellatur Elixir vitæ. Et hoc eſt maximum ſecretum in medicina, quod nunquam ab aliquo medicorum tractatum fuit, ſed bene ab ipſis Philoſophis. Quia autem medici de ea reticuerint, id ideo arbitror eueniſſe, quia habet quandam acuitatem, quam de terra ſiue de lapide philoſophorũ attraxit, & ideo non conducit vtentibus, eſt tamen ſecurius quàm id quod fit per aquã fortem. *Elixir vitæ.*

De auro potabili abſque terra vel aqua forti. CAP. XXV.

MOdus autem faciẽdi aurum potabile abſque hac acuitate lapidis vel aquæ fortis, talis eſt: Accipe mel, & guttas guttatim ſuper

marmor funde, addendo & superimponendo ipsa folia auri, sæpius terendo, sicut si cum auro velis scribere, ita vt nil penitus de auro appareat. Et cùm triueris ita vncias ij vel iij. de auro, sines ita stare per horas xxiiij. Poteris etiam addere de sale communi præparato: sed non est necessarium, nisi vt citius materia teratur. Quúmque materia ita resederit, per dictum spatium, ponatur in vas argentum, vel in cyphum latum, superinfundendo de aqua tepida, à melle, vel de aqua fontis distillata, & mel ab ipso auro separabitur. Si autem imposueris sal, hoc modo quoque separabitur. Deinde colabis ipsum sal, superinfundēdo aliam aquam distillatam, desuper, & resideat, vt supra, & soluetur pari modo, vt dictum est. Et cum sal immiscueris, sæpius

ita

ita facies ac si nullũ immiſcuiſſes, donec totum ſeparetur & reſoluatur. Deinde iterum ſuperinfundas aquam forma prædicta, & imponas in cucurbitam, diſtillando in balneo Mariæ, ita vt ſolum aurum in diſtillatorio remaneat, & quòd ſal & mel ab ipſo ſeparetur. Si verò non admiſcueris ſal, eò longius ſuper marmor terendum eſt. Quádo verò totum mel ab auro fuerit diſtillatum, ſuperimponatur, & iterum diſtilletur. Et hoc facies duabus aut tribus vicibus. Vltimò autem, quando perfectè cognoueris, totum mel ab auro eſſe ſeparatum, ſuperimponatur de optimo aceto diſtillato, vt ſupra docuimus, & ſit de meliori vino, quod poteris habere, aut quòd de vino cocto ſit diſtillatum, & diſtilletur quatuor vicibus. Quum

verò

verò vltimò ipsũ acetũ diſtillaueris, ab ipſo diſtillentur tres partes, & quarta pars remaneat in fundo diſtillatorij. Quia (vt ſupra dictum eſt) diſtillatio aceti & vini, contraria ſibi inuicem ſunt. In vino enim melior materia primò, in aceto verò vltimò diſtillatur. Hanc igitur quartã partẽ, quæ in fundo remanſit, debes fundere ſup ipſum aurũ, & ita quieſcat per tres dies, poſtea diſtilletur ſimul. Deinde totidẽ de aceto diſtillato ſupimpones, ſicut in primis, ſed oportet quòd ſit poſitum in fimo equino, vel in balneo Marię. In hoc ergo aceto aurũ ſubtiliſsimè ſoluitur, deinde per diſtillationẽ iterũ ab auro ſeparetur in balneum Mariæ. Poſtea ſuperinfundatur phlegma de aceto diſtillato, & iterũ ab eo diſtilletur in balneo Mariæ, & demũ phlegma ſuperinfun

Diſtillatio vini & aceti adinuicẽ ſibi ſunt cõtraria.

funde de phlegmate, & diſtilla iterũ pari modo. Et hoc fac toties, donec ad numerum ſeptemnariũ perueneris. Poſtea cùm fuerit ſepties diſtillatũ imponatur de aqua vitæ, & iterũ per diſtillationẽ ſeparetur. Vltimatim verò ſuperinfundes aliã aquã vitæ, quæ nullum in ſe habeat phlegma, & ab eo pari modo ſequeſtretur, & hoc fiat duobus modis. Et hac forma diſtillabis ſubtiliſsimè ab ipſo auro mel, acetũ, & phlegma, vnà cum aqua vitæ: & eſt optimè digeſtũ & præparatũ, ad ſoluẽdum in digeſtiuo vel circulatorio in ipſa aqua vitæ, quæ eſt Quinta Eſſentia. Quum autem volueris facere aurũ potabile: Accipiatur de prædicto auro reſoluto, & ſuprafcripta aqua vitę ſuperinfundatur, cuius duodecim partes à lapidis philoſophici vna portione ſint di-

ſtillatæ. Et ponatur ad circulãdum in balneo Mariæ, per dies quadraginta, vel diutius. Et ita reſoluetur aurũ in aquam citrinam. Sed cùm omnia ad æquum ſint iudicanda, habet in ſe quãdam mordacitatem vel acuitatẽ ex ipſo aceto diſtillato & Quinta Eſſentia, quæ eſt diſtillata per ipſum & de ipſo lapide Philoſophorum. Et per hunc quaſi per aquam fortem poteſt ſolui aurum, non tamen eſt ita nociuum, ſicut fieret per aquam fortẽ, licet quidam ſint eius opinionis, vt cenſeant hominibus ſanis non eſſe valde vtile. Aliquando enim videmus aliqua vtilia eſſe ægrotis, quæ ſanis poſſunt incommodare, & hoc fit propter violentiam & infectionem naturæ infirmi. Sed quũ ipſum aurum potabile debeat bibi à ſanis, vt i ſanitate priſtina cõſeruentur, noſtri

recen

recentiores Philoſophi acceperunt prædictũ aurũ ita puluerizatum vt iam auditũ eſt, quod præparatũ ſit abſq; Quinta Eſſentia aceti diſtillati, ſuperinfundendo veram rectificatã aquam vitæ ab omni phlegmate ſuo ſeparatam abſq; prædicto lapide per tres aut quatuor vices, iterum ſemper ab eo diſtillando, ita quòd ſemper in fine diſtillationis quoddã humidũ de auro remanſit. Vltimò verò hoc ipſum humidum acceperũt in vna parte, & de Quinta Eſſentia partes duodecim, & poſuerũt in cucurbitam, ſuperimponẽdo alembicum cæcum, & circulãdo ad minus per dies quadraginta in balneo Marię, & habebis quoque verum & iuſtificatũ aurum potabile, ad præſeruandum ſanos ab infirmitate, & ad liberãdũ ęgrotos à morbo. Poſſet tamen ex tali potu

ali

aliquod incommodum oriri ex ratione, quã in ſupra ſcripto cap. [illegible] allegauimus, quia in longinquo tempore ſtomachus humanus poſſet ex hoc deaurari, per quam deaurationem poſſet perdere ſuã conſuetam digeſtionem, ex quo quantum ſtomacho incommodi poſſet oriri quiſq; etiã minimè medicinæ gnarus facile diiudicare poteſt. Qua ratione moti, potius commodare quàm nocere hominibꝰ voluimus. Et licet à pleriſq; huius ſcientiæ [illegible]ritioribus poſsim inſectari, quod tãtam ſcientiam omnibus in vulgus propalarim. Hoc eo factum eſt eiſdem reſpondemus, vt omnibus æquè prodeſſe velimus, quum dicat Salomon, Abſconditam ſapientiam & abſconditum theſaurum nihil prodeſſe. Ideóque veriſsimam viam faciendi aurum potabile [illegible]

ingenioli capacitate docebimus, quamquam Mediusfidius nõ ſit bene decens, tantũ theſaurũ reſerare, tamen id magis pro doctis & bonarum artiũ amatoribus quàm pro ignaris editum eſt. Ideó que velim omnes precari, ad quos hoc opuſculum noſtrum peruenerit, vt ſi quid ſecretioris (quod indoctis propalare nec phas, nec æquũ eſt) dixerim, quàm forſitã dicendũ foret, æquo animo conſulant. Nam cum diu noctúque hoc Ciceronianum mihi obuerſaretur, Nõ nobis ſolum natos eſſe, ſed & partem de nobis ſibi patriã vendicare, & partem amicos. Quũq; ſapientiſsimus Solomon dicat Abſcondita ſapiẽtia &c. Statim igitur hunc librum, vt & patriæ & parentibus meis honori & vtilitati foret, in lucẽ edere voluimus. Licet enim pro indo-

ctis æquè ac ꝓ doctis ediderim:
non tamē abs re id factū esse qui
bet inuidus sciat, quū summus om
nium creaturarū genitor atque p
ter æquo lumine solari, & prob
& improbos visitet. Maledict.
enim est qui propriā vtilitatē re
publicæ commodo præponit. E
quanquā ab imperitis possit flocc
pendi, scio tamē nōnullos docto
rū meam paruā operā vsque in cæ
lū elaturos. Ideóque verissimū a
rū potabile te docebo, cui meæ o
nioni nullus nostratiū philosop
rū refragari potest, dū rationes na
turales hic infra positas ꝑspexer
scio enim aliū inter Alchymista
& alium inter Medicos esse serm
nē. Sed quum certum pro incert
proficuū pro nociuo sit eligēdu
ideóque ipsis adhærebo medicis,
quū Marsilius Ficinus dicat: Nu
vnquam

Alius sermo alchymistarum & alius medicorum.

vnquam antiquorũ Philoſophorũ ſequutum fuiſſe viam hanc faciẽdi aurũ potabile, quam noſtrates philoſophi nunc ſectantur. Quis enim dubitet de Sole, quem in aqua forti reſoluunt? quis dubitat de Mercurio, cum quo amalgamiſant (vt eorum vtar vocabulis) quin nõ ſint nociua? Nemo hercule, nemo niſi talpa foret cæcior. Licet non inficier, ea poſſe ingredi in aurum potabile pro ægrotis, ſicut ſunt leproſi, venenum enim veneno pellendũ eſt. Sed Mediusfidius non conſuluerim eiſdem vti, quum maximè (vt quilibet etiã mediocriter doctus coniecturari poteſt) ſint corroſiua. Simile eſt de hoc quod per acetũ diſtillatũ vel quod per lapidẽ reſoluitur. Nõ tamen eſt adeò nociuum, ſicut hoc quod per aquã fortem diſſoluitur, tamen habet quidam vehementis

acuitatis, quàm ipsa Quinta Esse-
tia à lapide suscepit. Si verò hæc ra-
tio minus sufficiens videretur qui-
busdã, vlterius potest probari p
dictum Galeni, qui dicit naturale
substantiam alicuius vehementi
ris motus esse incompatibilem, c.
& Aristoteles astipulatur. Quo
ita est intelligendum, hoc aurũ p
tabile, de quo supra fecimus mé
nem, non posse fieri, nisi per supe
fluam naturã igneam ipsius Qui
tæ Essentiæ, quæ quidem natu
ignea, quũ vltra suũ debitum tern
num sit sublimata, soluit Solem
tissimè. Ideo mea opinione, talis
perflua igneitas magis incómo
humanæ naturæ, quàm prodest.
hinc non abs ratione inueniend
est alius modus subtilior, per qu
aurum in substantiam potabi
possimus redigere. Deinde si fo
ra

tan necessariũ foret, suprascriptũ aurũ potabile posit adiungi huic, si aliqua infirmitas hoc exigeret, in quantum sit necessarium ægroto, tamen semper adiungendum est de auro potabili, ex cordialibus, sicut lapidibus, aut margaritis, & cæteris eiusdem generis, licet non dicatur aurum potabile, quum nullum aurum in eius compositionẽ ingrediatur, posit tamen ita nuncupari, ob excellẽtissimam eius virtutem, & celerrimam operationẽ. Interdũ tamen hoc solo vti licet. Aliquãdo verò mixto cum alio quũ volueris celerrimè operari ad penetrãdum, quia aliud non habet talem virtutem. Interdũ etiam ipsum cordiale in vsu habere possumus, admiscendo de alio, sicut ægrotantis infirmitas postulabit. Et hęc est forma vtẽdi auro potabili. Antequam autem

ad ipſius compoſitionẽ perueniam, probabo an ſit poſsibile, vel non. Primùm ergo, & ante omnia philoſophi probant & collaudant ipſum aurum, ea ex cauſa quòd inter omnia metalla eſt naturæ temperatæ, aſsimilatúrq; Soli propter eximiũ ſuum nitorem & colorem. Appropriatur etiam Ioui propter temperiem. Ideóque calorem naturalem cum frigiditate mirabiliter poteſt tẽperare & moderari, & humores ipſos conſeruare ab interitu & corruptione, ideóque virtutem Solis & Iouis illi attribuimus, quorũ eſt officium, attribuere ſpiritum vitalem mẽbris interioribus. Hinc philoſophi ipſi probant, nullá rem eſſe aptiorem ad vitam humanam aliquantulum à corruptione conſeruandam, quàm ſubſtantiã ſubtiliſsimam & duriſsimã quaſi incorru-

ptib

ptibilem, quę ad interiora penetrat membra. Hinc ipſum aurum ſubtiliſsimè laminatũ, & cum ſpeciebus cordialibus admixtum, in pulucrẽ eſt redigendum. Propterea dicit Ioannes de Rupe ſciſſa, nos oportere habere conſiderationem ad operandum poſsibilia, & impoſsibilia ſubterfugere. Videmus enim plura mirabilia de calybe, plumbo, ferro, ſtanno, & argento, quin exiſtimemus maiorem eſſe efficaciam in pretioſiori, ſicut eſt ipſum aurum. Videmus etenim (teſte Auicenna) aquam ipſam, in qua candens extinguatur calybs, fluxum ventris reſtringere, & inteſtina congregata quaſi ſimul connectere. Quod & in ipſo ferro videre licet. Quanto ergo magis hoc credendum eſt de ipſo auro, in quo nullum eſt corruptibile de quatuor elementis, ſi-

Cõtra fluxum ventris.

cut in ferro, calybe, & cæteris. si enim ipse calybs virtutem habet constringendi, & quasi colligandi ipsa viscera & intestina simul, nonne videtur hoc in auro possibilius, quum sit purius, defecatius, incorruptibiliúsque ipso calybe? Secundo etiam potest probari ex ratione euidenti & experientia: quem ipsum plumbum sæpius funditur in aquam, in qua lamina auri, vel calybis, vel ferri, sit extincta, videmus ipsum indurescere. Et hinc possumus aperto cognoscere, ipsam aquam abstraxisse vim à materia, quæ in ipsa sit extincta. Econtrario etiam per quotidianum vsum experimur, quòd si funditur plumbum in aliquam aquam, & deinde in eadem extinguatur ferrum, vel calybs, vel aurum, manifestissimum est, ipsum mo-

Plumbi induratio.

Ferri vel calybis mollificatio.

mollescere ex aqua, quæ à plumbo vim extrahit, quam molliciem non habent ex ipsa natura. Itaque sicut hoc de ferro & plumbo ex vsu quotidiano compertum est, sic etiam illud de auro. Et hic est verus modus apud philosophos naturales de auro potabili, sicut Marsilius Ficinus dicit. Non tamen quòd corporea eius substantia bibatur, sed ipsa virtus efficaciáque ex ipsó per modum subtilissimum extracta. Quoniam omnino falsum est credere, ipsam materiam auri ingredi humani corporis compositionem, sicut pulcherrimè probat præallegatus Marsilius. Vel etiam quòd corpori humano assimiletur, vel quòd in substantiam potabilem conuertatur. Oporteret enim ipsam primò in sanguinem transmutari, post hoc in carnem, quod

iuſto & vero regimine & dieta, vi-
gilandi, dormiendi, edendi, biben-
di, replendi, euacuandi. Et hoc fi-
ita: Recipe optimi vini quod habe-
re poteris libras triginta & duas, &
ponatur in caldare balnei Mariæ
& tantundem diſtilletur, vt ad vn-
cantharum redigatur. Deinde acci-
pe aliud vinum, & pari modo diſtil-
labis. Et hoc fac toties, donec ha-
beas triginta duas libras vini diſtil-
lati. Poſtea accipies omne vinũ di-
ſtillatum, & ponatur iterum in cal-
dare, & diſtilletur toties, vſque ad
conſumptionẽ medietatis. Deinde
ponatur in cucurbitam, & diſtille-
tur tandiu, quoad omnis ſubſtan-
tia aquea receſſerit. Poſtea diſtille-
tur in balneo Mariæ quater, & ad-
dantur poſt diſtillationem hæ ſpe-
cies, Ligni aloes crudi, cardamomi
cubebarum recentium ana drach.

Cinnamomi, nucis muſcatæ, macis, zinziberis albi, macropiperis, granorum paradiſi, ſandali vtriuſque, ana drach. 4. Hæc omnia ſubtiliſſimè pulueriſentur, & in vitrum imponantur, ſuperinfundendo vinum diſtillatum, optiméque vitrũ claudendo ponatur in balneo Mariæ per dies octo, ſuperimponendo alẽbicum, & diſtilletur igne lento. Deinde ponatur in cucurbitam cum collo longo. Poſtea addantur auri puri foliati drach. 2. garyophyllatæ, ambræ bonæ ana drac. 1. Hæc idẽtidem pulueriſentur, & quum in cucurbitam poſita fuerint, claudatur, & ponatur in caldare, in balneo Mariæ per dies xlij. in continuo calore. Poſtea exaltetur ignis vſque ad quartum gradum per ſpacium vnius horæ, & exibit aqua in colore auri. Et hæc aqua reſeruetur ſe-

para

paratim, quia est ipsum aurum po-
tabile. Deinde accipe libras qua-
tuor de ipsa Quinta Essentia, &
addantur auri puri, margaritarum,
ambræ bonæ, musci, amomi, ani,
cardamomi maioris, zinziber.
cinnamomi, zedoariæ, macis, nuc
musca. garyophyllorũ, croci orien-
talis, cubebarũ, ligni aloes, turbit
mundi albi, electi & bene gummo-
si, agarici albi, quinque myroba-
norum, foliorum senæ ana. drac.
1. raued seni. vnc. 2. & semis, aloes
succi citrini vnciæ tres. Hæc omnia
simul contrita, ponantur in balneo
Mariæ per vnum mensem integr.
Et quando volueris conseruari ali-
quem in sanitate, dabis ei in po-
de prima aqua distillata drach. 1. S
verò homini malè sano & ægroto
ad liberandum de infirmitate dab-
ei de aqua prima scrup. 1. & de aqua
secun-

ſecunda ſcrup.2. Si vero ægritudo eſſet valde intenſa, poteris ei dare de prima aqua ſcrupu.2. & de aqua ſecunda drachm.1. ſcrupu.1. Et in hoc recepto eſt ſecretum ſecretorũ ad naturam humanam ſuſtentandam, vſque ad terminum nobis à Deo præſcriptum. Et ideo dicit Auicenna: Recipe de lacia nigra, contundatur in mortario lapideo, & ſuccus quem expreſſeris, diſtilletur in balneo Mariæ per alembicum. Pari modo fiat de bugloſſa. Poſtea de qualibet aqua cape vnciam ſemis, addantur auri puri optimi foliati grana 3. bibatur ſobriè tribus diebus continuis, corpore tamen prius purgato. Valet etiam aurum prædictum contra leprã, dũ bibitur omni die ſcr.1.primi, & ſecundi ſcru.2.cũ aquę caponis veteris diſtillatę vnc.ſemis. Lul

lius

lius verò dicit, id debere bibi cu[illegible]
Ad lepram. tali iuleb, Recipe Syr. agreſtæ. Sy[illegible]
acetoſi ſimplicis ana vnc. ſem[illegible]
aquæ bugloſſæ vnc. 1. aquę cicor[illegible]
vnc. 2. fiat iuleb. et detur leproſo[illegible]
auro prædicto. Ioãnes verò de R[illegible]
pe ſciſſa ait: quòd ſi hoc aurum p[illegible]
tabile ſumatur cũ aquę chelidon[illegible]
vnc. 2. quod maxime confert ad [illegible]
mnes ægritudines, principaliter [illegible]
febres hecticas & hydropicas. [illegible]
nota, quod ſi adoleſcẽs vtatur h[illegible]
auro, ad minus duabus vicibus [illegible]
anno debet phlebotomiſari. Sen[illegible]
verò poteſt omni die ſumere gu[illegible]
vnam cum guttis quinque Quin[illegible]
Eſſentiæ ſtomacho adhuc ieiu[illegible]
& per horam integram poſt ſ[illegible]
ptionem ieiunet, quia mirabili[illegible]
caniciem expellit. Cõfortat eti[illegible]
cor, & cerebrum, & omnia alia [illegible]
bra principalia.

De

De auro potabili ex floribus cordialibus. CAP. XXVII.

DEſtinaueramus nil vltra de auro potabili ſcribere. Sed verus amor, quem erga omnes ſtudioſos habemus, quos ſcimus eſſe auidos, meliora & vtiliora legendi quàm hactenus ſcripta ſint. Ideóq; ne longis verborũ anfractibus, eorũ aures tenerrimas obtundamus, ipſum verum aurũ potabile edocebimus, quod quidem nullus vnquã philoſophorum, quãtumuis peritus, improbare poteſt, dicendo quòd vllo modo ſit contrariũ naturæ humanæ, quia poteſt dari homini in ſuperextenſa & maxima ęgritudine. Et maxime approbatur ab Arnoldo de villa noua, & à dicto Marſilio Ficino. Et licet non magis ęgeat expenſis, non tamen ideo floccipẽdendum eſt. Et hoc fit ita: Rẹcipe

buglossam cũ floribus, radice, herba, & omni substantia in die claro, dum tamẽ præcedenti nocte nulla fuerit pluuia, Luna ipsa crescente, in bono aspectu Iouis & Veneris: conterantur cum omni substantia, & digeratur in fimo equino per dies octo. Postea distilletur ꝑ tres aut quatuor vices, semper distillatã materiam super fæces suas fundendo. Postea digeratur iterum in balneo Mariæ per dies quatuor vel quinq;. Pari modo capias quoq; boraginẽ cum omni substãtia, tempore, lunationibus, sicut de buglossa est dictũ, semper fæces ipsas puluerisando post distillationẽ, & materiam distillatã super ipsas fundendo. Et identidem fiat de chelidonia & melissa. Et quum ab omnibus habueris aquam distillatam, forma & modo prædictis, misceantur simul per

per partes ęquales, & ponãtur in vitrum cum collo lõgo, ipſum ſiſtendo ad Solem. Et hę aquę optimè reſeruentur, donec volueris eiſdẽ vti. Quũ volueris ergo facere aurũ potabile, recipe de aquis prædictis inſimul mixtis libram vnam, ponantur in vas terreum, ab intus vitreatum, & recipe laminam auri puri, non ſophiſticati in pondere vn. xvj. vel plus, aut ſicut habere poteris. Sed quantò plus, tantò melius. Et prædicta lamina calefiat ad ignem, donec cãdeſcat, poſtea extinguatur in aquis prædictis toties, donec quarta ipſarũ pars ſit cõſumpta. Et ita ſentit Marſilius Ficinus: Poſtea optimè coletur per pãnum linteum mundiſsimum, & imponatur in vitrum optimè clauſum. Dehinc accipe margaritarũ pulueriſatarũ dra. iiij. ſuper quibus fundantur aquæ

vitæ ex vino rubeo quater diſtillatæ vncias ſex, ponantur in vitrum bene clauſum, & ponatur in balneo Mariæ per horas xxiiij. & quid fuerit diſtillatum, ſegregatim quoque cuſtodies. Et quandocunq; volueris infirmo opitulari, qui à medicis ſit morti adiudicatus, accipies de aqua, in qua lamina auri fuerit extincta vnciā ſemis, & de aqua vitæ cum margaritis drachmam vnam, & ſimul miſceantur, dando omni vice ægrotanti, & ſex horis elapſis totidem, totidémq; duodecim horis elapſis. Si autem nimium calefaceret ęgrotantem, dabitur ei cum ſyrupi violati drachma vna. Poſſet etiam capi de Quinta Eſſentia ex rubeo vino tali, vt ſupra docuimus, vſq; ad vnciam vnā ſemis, in qua debet imponi auri puri foliati non triti vel pulueriſati drac. vna,

& Quinta Eſſentia virtutem & colorem auri ad ſe trahet. Et hæc folia auri ita remaneāt cum Quinta Eſſentia. Et quando infirmo de aquis prædictis dederis, de hac eſſentia impones tres vel quatuor guttas. Vult etiam Marſilius, quòd licet lamina auri in aquis prædictis ſit multoties extincta, nihilominus tamen debere poni in ipſis auri folia. Ideo loco iſtorum foliorum auri, accipies Quintam Eſſentiā quæ iam vim ab auro ſuſcepit. Et ita habes veriſsimum aurum potabile, quod eſt melius & pretioſius, quàm ſi expenderes mille ducatos in exquirēdo vtilius & magis ſumptuoſum. Habet autem virtutem cōfortādi cor, & omnes humores ſuperuacuos conſumit, optimum ſanguinem generat & omne malum expellit, iuuentutem cōſeruat mirabili-

Veri auri potabilis commoditates.

ter, vrinam prouocat, morbum caducum curat & maniacos: leprosos etiam nutrit. Sed caue, ne aurũ alchymistarum immisceas quia magis noceret quàm prodesset, vt ait Arnoldus, propter venenosas substantias, quæ in eius compositionem ingrediuntur.

De auro potabili ex Quinta Essentia per lapidem.

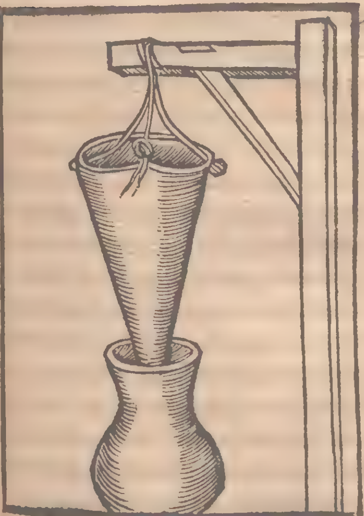
CAP. XXVIII.

SI vis facere aurũ potabile alio modo, Recipe de Quinta Essentia distillata per prædictũ lapidem philosophorum, in qua imponantur folia auri, & ita soluantur in dicta Quinta Essẽtia, ita quòd ex auro fiat quoddam liquidum potabile. Et hæc est mirabilis operationis ad vitam sustentandam, & omnes morbos expellendos, & ad hominem semimortuum refocillãdum, &

& ad priſtinam ſanitatem reducendum, & eo perfectior erit, ſi impoſueris duas partes de Quinta Eſſentia mellis, ita extracta vt ſuprà docuimus. Ponantur in vitrum circulatorium, ita quòd de aqua vitæ prædicta ſit libra vna, & de Quinta Eſſentia mellis vncię x. foliorum auri drachmæ iiij. ipſum circulatorium optimè claudendo in parte ſuperiori, & lutetur cum cera tali, vt ſupra docuimus. Deinde ponatur in balneum Marię per quatuor aut quinque menſes, quia quanto plus circulatur, tanto melior efficitur ſubſtãtia, & tãto etiam plus ipſum aurum ſoluitur, & cum materia alia incorporatur. Si verò non poſſis habere folia auri, accipies tres aut quatuor ducatos, & malleabis ſubtiliſsimè, ſicut fit ab aurifabris, quando volunt deaurare, ſed

tamen nihil eſt melius quàm foli
auri,ſi poſſunt haberi de bono au
ro ducatorum.Si verò nõ, & quò
etiã nolles aurum ita malleare,ho.
modo poteris ipſum in puluere
redigere: Recipe de auro melior
quod habere poteris,vel accipe au
rum florenorum: affinetur & cæ
mentetur ita, Recipe auri partem
vnam, antimonij partes duas, pa
rum de tartaro, fundatur inſime
in tigillo, donec tota materia ſit li
quida.Poſtea fundatur in fuſoriu
tale.Et ſemper agitetur, deinde ſi
nas modicum infrigeſcere, & in
uenies ipſum aurũ in acie fuſorij
& ſuper hoc eſt ipſum antimoni
ſeparatum. Et hic eſt optimus mo
dus affinandi aurum. Et cũ fuerin
omnia infrigidata, rumpatur in a
cie aurum ipſum ab alia materia,&
ſi non fuerit ſatis affinatum,iterum
cum

Modus aurũ affinandi per cæmẽtum antimonij.



cum antimonio fundatur, & fiat sicut prima vice. Poteris etiam affinare Solem per tale cæmẽtum, Recipe vitreoli romani, vel loco eius cape sal. nitri rubificati, salis ammo-

Alius modus affinandi Solem.

niaci, viridis æris, boli armeni, pulueris laterũ coctilium bene adustorum ana. vnc. j. Omnia hæc optimè puluerisentur, & fiat pasta cũ vrina humana, & fiat stratum super stratum in quodã tigillo, ita vt in fundo eius sit stratum de dicta pasta, & aliud stratũ desuper de florenis, & iterum stratum de pasta, & aliud de florenis, semper ita procedẽdo donec totum aurum imposueris, & in supremitate tigilli fiat stratum de pasta supra quod fiat aliud de calce viua. Et scito quòd nullus florenus debet attingere alium. Et quum omnia fuerint ita imposita, fiat super tigillum cooperculum, quod in medio habeat foramen cum acu factum, & optimè claudatur tigillum vndiq; cum luto facto ex crinibus. Quo facto, fiat ignis de carbonibus in longitudine palmæ vnius,
reimo

remotus vndique à tigillo, per horam integrã. Qua elapsa, fiat ignis parũ propinquior per aliã horam, qua quidẽ effluxa, iterum parũ appropinquetur per aliam horam, vt ipsum tigillũ attingat. Vltimò verò fiat alius ignis super tigillũ, vndiq; ipsum attingens, & duret quoque per horã integram. Hora verò vltima præterlapsa, sinas frigescere tigillum, & ipsum frangendo, inuenies aurum depuratum vsq; ad extremum punctum vbi nihil remãsit quàm materia purissima. Et ita poteris affinare aurum vsq; ad vigintiquatuor gradus. Potest etiã cæmentari per cæmentum regale viginti quatuor horis, recipiendo salis communis præparati partes duas, & pulueris laterũ coctilium partem vnam, fiat pasta, & incorporetur cum vrina humana. Vel si

Alius modus affinandi Solẽ per cæmentum regale.

velis

velis,poteris etiam affinare Sole per tale cęmentũ: Recipe ſalis co munis bene præparati vnc.j.pu ris laterũ coctiliũ vnc.ſemis,vitr li rubei , vnc.j.Mercurij ſublim drac. vj.pulueriſentur omnia ſu liſsimè,fiat paſta cũ vrina huma Poſtea fac ſtratũ ſuper ſtratũ ,ſic in primo cæmento eſt enarratu Deinde fundatur aurũ, & ſuper fundatur ſalis ammoniaci dr.j.M curij ſublimati drac.ſemis, pona tur paulatim in tigillũ,vbi eſt au fuſum.Et etiã aliud cæmentũ,qu fit hoc modo, Recipe ſalis amm niaci vnc.j.viridis æris vnc.vná,v treoli bene calcinati drach.ſex: fi puluis ſiccus ,cum quo fiat ſtratu ſuper ſtratũ , & hoc vltimo mod quando affinas aurum, de quatuo partibus vnius floreni, nõ reman bũt niſi tres partes. Si autem cup

Aliud cæmentum.

Sc

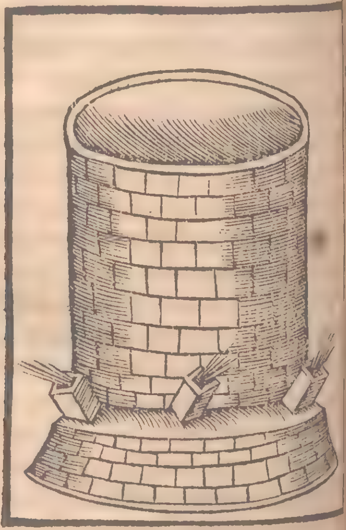
Solem vel lunam ab antimonio separare & affinare, addatur parũ de tartaro, & ipsum antimonium non poterit attingere Solẽ vel Lunam. Luna autem tunc debet admisceri cum Venere. Est autem modus faciendi puluerem ex ipso Sole talis, Recipiãtur ducati vel floreni præparati supradictis modis & ponantur ad ignem, donec candescãt, deinde malleentur quantum poteris subtilissimè, sicut fit ad deaurandum, postea scindãtur frustulatim in minimas bracteas, & pro vna parte auri, addes Mercurij partes sex: imponãtur ita simul ad ignem & calefiant, donec videas ipsum Mercurium fumescere, & aurum sit in alio tigillo, & calefiat pari modo sicut fecisti de Mercurio, de[illegible] fundatur super Mercurium fu[illegible]tem, & cum bacillo tandiu

Separatio Solis vel Lunæ ab antimonio.

Modus Solẽ puluerisãdi.

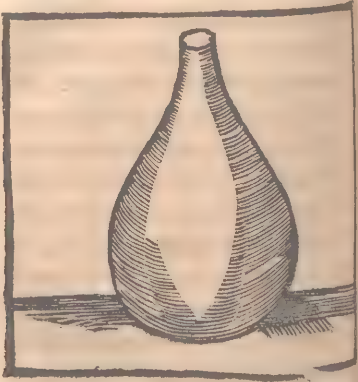
agite

Furnus calcinationis.



agitetur , donec totum fuerit i.
ſum , deinde iterum concutiatu
donec frigeſcat. Poſt hoc ponat
ſimul in corium albũ, ſicut fit apu
aurifabros, & optime ligetur, &

primatur, vt totus Mercurius egrediatur ex ipſo corio. Reliquum verò ponatur in tigillo ad ignem, donec Mercurius fumet: deinde ponatur ſuper mamor, & ſępius teratur, iterúmq; in tigillum mittatur, donec fumus ex Mercurio egrediatur: deinde iterum teratur. Et hoc fiat ita ſæpius terendo & calefaciendo, donec omnis fumus in Mercurio ceſſet, & aurum in puluerem ſubtiliſsimum ſit redactum. Deinde ponatur in fumum calcinationis, faciendo flammam ignis cum ligno ſicco & non carbonibus. Et hic ignis duret quatuor vel quinq; horis, & ita calcinetur, donec videris Solem à Mercurio depuratum & mundificatũ, & tũc habebis aurum tuũ optimè pręparatũ. Lauetur deinde aurũ duabus aut tribꝰ vicibus cũ aqua vitæ, & bene ſimul miſceatur



tur cũ culmo pẽnæ integro, deinde colabis aquam vitæ, ſuperinfundẽdo recentem, & hoc fiat tribus aut quatuor vicibus. Deinde exiccabis ipſum Solem ſuper paruũ ignẽ pr narum. Poſtea imponatur in circulatoriũ ſupra poſitũ cũ ipſa Quinta Eſsẽtia vini. Alius eſt modus pulueriſandi Solẽ. Fac fieri inſtrumẽtũ de cupro vel ferro in forma cucurbitæ,

Alius modus pulueriſandi Solem.



Alius modus pulue risandi Solem.

bitæ, hoc modo. Et habeat collum strictum in orificio crucem ex filo ferreo factã, in amplitudine vnius formæ ducati vel floreni, ita ꝙ non possit cadere intrò. & oportet quod ducatus vel florenus attingat orificium cucurbitæ ab omni parte.

Hoc ergo instrumentũ calefiat, & in fundo ipsius fiat stratũ de plũbo liquido, in spissitudine vnius digiti, super quod fiat aliud de tartaro. Et ita semper facies, donec cucurbita sit plena. Postea superimponatur ducatus vel florenus, & ponatur super crucẽ, locando in furnũ talẽ. Ita ꝙ plumbũ sit semper liquidũ. Et qñ aurũ fuerit aliquãtisper in vno latere, super aliud vertatur, & hoc modo fiet obediens ad faciẽdũ puluerẽ Solarem. Postea calcinetur ĩ furno reuerberationis, vt iam dictũ est. Et hoc modo poteris facere de iiij. aut

v.florenis,aliísq; monetis argẽteis.

De auro potabili cum melle.

CAP. XXIX.

RECIPE Salis gẽmæ bene præparati, mellis optimi à fauo absq; igne extracti, vt suprà diximus, aquæ vitæ rectificatæ añ. partes æquales, distillẽtur omnia simul per tres vices. Postea accipe de hac materia distillata librã vnã, foliorũ auri finissimi quãtum volueris, & pone in cucurbitam, ipsam ponendo supcineres. Postea adde reubarbari electi, ligni aloës bene triti, reupontici, ossis de corde cerui, musci Alexandrini recentis, ambræ bonę, añ. drach. j. omnia simul misceãtur, & octo diebus elapsis distilla per filtrum, & habebis optimum aurum potabile, ad multas ægritudines conducens, & corpus humanum mirabiliter restaurans.

De auro potabili ex solo auro & aqua vitæ. CAP. XXX.

ACcipe auri finissimi drach.iiij. malleetur subtilissime, & scindatur in bracteas minutissimas. Postea accipe Mercurij abluti vnc. j.semis, fiat amalgama, postea ponatur super marmor, addendo totidē de sulphure viuo, & bene insimul terantur, deinde ponatur in tigillo super carbones, & sinas ibidem, donec totum sulphur fuerit cōbustum, postea ponatur in cineric[illegible] Et iterum deinde pone in tigillo ad ignem donec ipsum tigillum rubescat. Post hoc amoue tigillum, & inuenies Solem in puluerem subtilissimum, coloris crocei calcinatū. Postea ponatur in furnum reuerberationis, & aurum tuum erit optimè præparatum. Lauetur deinde cū aqua vitæ simplici, & exiccetur. Et

de

de hoc puluere capias quantum volueris, ſuperfundatur de aqua vitæ rectificata totidem, vt vltra aurum emineat tribus vel quatuor digitis: Mittatur deinde in circulatorium, & ponatur in balneo Mariæ cum ſuis lapillis ĩ medietate põderis auri, & circuletur vt decet, & ipſum aurum liqueſcet, & reſoluetur in aquam coloris citrini vel crocei, vt etiã tingat capillos humanos. Et ita habes etiam verũ aurum potabile.

De auro potabili cuiuſdam Treuerenſis epiſcopi.

CAP. XXXI.

VNus inſignis Epiſcopus Treuerenſis faciebat aurum potabile hoc modo. Quando diſtillaueris ipſam aquã vitæ, & in fundo diſtillatorij ipſum phlegma ſicut materia tenax reſederit, accipe aquã vitæ duabus vicibus in balneo Mariç

distillatam, fundendo super hãc materiam nigram, dum fuerit infrigidata, & ita per diem & noctem remaneat. Postea ab hac materia aqua vitæ iterum abstrahatur per distillationẽ lento igne, donec ad materiam ipsam perueneris, & fiat tepida, si volueris vitrũ reseruare integrum. Deinde fundatur aqua fontis super ipsam materiã nigrã in altitudine sex digitorum, & ita per tres aut quatuor dies quiescat. Post hoc lauabis ipsam cum alia aqua fontis, & inuenies substantiam siue materiam ĩ fundo, ac si esset arena, & est ipsa terra, quã lento igne exiccabis. Quum autem fuerit sicca, fundatur super eam de aqua vitæ rectificata in altitudine quatuor digitorum, & sinas ita permanere ĩ balneo Mariæ per horas vigintiquatuor, claudendo orificium vitri cum alio vi-

tro & lutando cum cera tali, vt supra dictum est. Post hoc ipsa aqua vitæ iterum abstrahatur, & hoc facies sæpius. Quia quantò sæpius superfuderis, & iterũ per distillationem abstraxeris, tantò melius. Et quando ipsa terra fuerit exiccata, ponatur cucurbita ad arenam, sepeliendo ipsam cucurbitam in ea vsq; ad collum, & abstrahatur igne forti toties, donec nullum fumũ in alembico conspexeris, non amouendo ipsum receptaculum. Quia oportet quòd aqua vitæ & spiritus siue fumus ille simul immisceantur, & ita habebis duo elementa, s. ignem, & aërem. Post hoc accipiatur terra, & optimè super marmor teratur & ponatur in cucurbitã, superinfundendo de aqua vitæ rectificata, in altitudine trium aut quatuor digitorũ, et impone in balneũ Mariæ per diẽ &

noctem, donec ſoluatur. Et quũ fue rit ſoluta, frigeſiat, deinde abſtraha tur iterũ, & exiccetur ipſa terra ad Solẽ, quæ cũ exiccata fuerit, debet poni in crucibulum, lutãdo ipſum optimè cum luto ſapiẽtiæ, & calci netur in furno reuerberationis, per horas quatuor. Deinde frigeſiat, & iterum ſuper marmor teratur, & in cucurbitã ponatur, ſuperinfunden do de aqua vitæ rectificata, & pona tur in balneũ Mariæ ad ſoluendum. Deinde iterũ abſtrahatur aqua vi tæ, & terra iterũ calcinetur per ho ras quatuor, dum fuerit ſicca. Ve etiã poteſt ita cõburi, vt candeſcat; deinde iterũ ſoluatur in balneo Ma riæ, cum aqua vitæ. Et toties ſolues & calcinabis, donec non poteris v. tra calcinare vel ſoluere, & hoc fi cõmuniter in ſeptem vicibus, dum magiſter rectè operetur. Dum au

ro.

volueris cognoſcere, quando ipſa terra non ſoluitur vlterius, accipiatur parum de ea terra, & exiccetur ad aërem, et de aqua ſua ſuperinfunde tres vel quatuor guttas, ſi ſoluitur, ſignum eſt, ipſam adhuc nõ eſſe ſatis præparatam. Ideóque oportet ipſam iterum ſoluere in balneo Mariæ, deinde calcinare, donec verum poteris habere indicium, ipſam nõ



poſſe plus ſolui. Vltimò verò debet exiccari et calcinari, & frigefieri, & tunc eſt pro ſe ſola, & ignis et aër ab ipſa ſunt ſeparata. Deĩde ſumãtur omnes illæ aquæ, cũ

quibus ſoluiſti terram prædictá, & debẽt poni inſimul in cucurbitam, vnà cũ ipſa terra, ponendo ſimul in balneo Mariæ, & addendo de ipſa Quin. Eſſen. & abſtrahatur vſq; ad medietatẽ cũ igne lẽto, & anteponatur aliud receptoriũ. Deinde ignis augmentetur, donec omnis humor & materia phlegmatica ab ipſa ſeparetur. Quo facto, magis creſcat ignis ad expellẽdũ ipſos ſpiritus, donec videris paruas puſtulas in alẽbico apparẽtes penitus trãſiſſe, deinde iterum calcinetur, & ſoluatur, ſicut ſuperius feciſti. Et hoc debet fieri ſepties, & toties ſemper terra ſoluatur, & calcinetur. Deinde teratur iterũ ſuper marmor, & ponatur in pellicanum ad circulandum in cineribus, & ſoluendum per dies octo, et videbis materiã ipſam coagulari. Si verò non haberes pellicanum, debet poni in tale circulatorium.

Quum



Quúmque videris materiã esse ita coagulatam, debet iterũ solui in balneo mariæ & deinde iterũ coaguletur in cineribus. Et hoc fiat toties, donec exeat materia sicut oleum, & est ipsa Quinta Essentia. Si verò non haberes pellicanum vel circulatorium, accipiantur duæ cucurbitæ vnius magnitudinis, alteram super alterã imponẽdo, quũ fuerint in orificio ambæ quàm optimé politæ & adequatæ. In quibus imponatur ipsa terra calcinata, & tantumdem admisceatur de aqua ipsius, donec ad spissitudinem synapis

Vas circulatorium.

pis reducatur,& fiat cannale ferreū in circuitu coniunctionis ipsarū cucurbitarū,ipsas lutādo circa cannale cum cera tali, vt supra dictū est, & ita fit quasi alembicus cæcus hoc modo.Deinde ponatur ad circulandum in balneo Mariæ. Postea distiletur per alembicū cum igne bono, donec materia sicca in fundo remaneat,& aqua quæ ab ipsa est distillata,reseruetur.Deīde superinfundatur alia aqua,quam in prima circulatione ab ea colasti, super ipsam materiam,circuletur per dies octo, iterum distilletur, & hoc de octo in octo dies semper facies, donec aquæ omnes imbibantur.Et hoc facto, omnes aquæ colligētur in vnū vas, & superfundatur de aqua vitæ rectificata, & ipsa materia calcinetur prius per horas quatuor in furno reuerberationis donec fiat cādida,

da, ſemper ipſam ponderādo prius, vt ſcias, quantū augmentetur. Quo facto, ipſam rurſus cū aquis ſuis in circulatorium pones, ſuperimponē do alembicū cæcum, ipſas lutando, vt ſuprà. Deinde mittatur ad circulandum in balneo per mēſes duos, vel vltra, ſecundū quod quantitas materiæ indiget. Deinde quū depo ſueris alembicum cæcum, inuenies ipſam materiā in fundo circulatorij tranſlucētem & claram, ſicut eſt Cryſtallus, in magnitudine quarūdam margaritarum, & eſt ipſa vera Quinta Eſſentia. Si ergo cum ea vo lueris facere aurū potabile iuſtū & verū, habeas foliorum auri finiſsimi drach. j. quæ debēt immiſceri cū Quintæ Eſſentiæ vnc. j. ſe. & ſuperfundatur de meliori aqua vitæ cōpoſita, quā habere poteris in quantitate librarum duarū & ſemis. Po

tes

tes etiam addere duodecim partes de Quinta Essentia mellis, & tunc vitrum debet optimè lutari, & debet poni in balneo Mariæ, & videbis mirabilẽ operationẽ, & vnionẽ ipsius auri & Quintę Essentię, quia semper simul ascendẽt & descẽdẽt, donec ambo conuertãtur in oleum spissum, sicut est sanguis humanus. Quúmq; videris hoc oleum ita esse coagulatũ, sinas infrigidari vitrum, deinde claudatur optimè, & ponatur in cellario, & ibidem de semetipso soluetur. Deinde iterũ coaguletur modo prædicto, & soluatur toties, vt nõ possit amplius coagulari, etiã de maximo igne. Tũc scies ipsam materiã esse satis paratã. Hoc ergo oleũ est optima medicina in omnibus grauibus ægritudinibus. Est quoq; preseruatiuũ hominũ sanorũ à morbis. Caue ergo, ne detur

sano

ſano vel morbido, niſi ipſa neceſsitas exigat, ita quòd in tribus menſibus dabis ſaltem tres guttas, quia ſi ſępius dares, ipſa anima ex eo tantũ delectaretur, & tantùm gauderet, ꝙ etiã ab ipſo corpore poſſet ſecedere. Quũ verò dederis alicui in æſtate, dabitur cum aqua fontis pura. In Hyeme verò cum iure caponis, vel cum vino. Si autem velis facere lapillos ſiue Cryſtallũ, breuiori modo diſtilletur phlegma quod remãſit, quando prima vice aquam diſtillaſti. Ponatur in cucurbitam, diſtillando per arenam, donec nigra materia tenuis ſicut vinum groſſum & ſpiſſum ĩ fundo remaneat, quæ debet reponi in aliam cucurbitã, iterum phlegma ſuperinfundendo & diſtillando, ſicut prima vice, & iterũ ita fiat, vt poſsis extrahere materiam illã, quæ debet imponi in cal-

Doſis huius aurĩ potabilis.

dare; & ibidem permaneat, donec iterum in tenuem ſubſtantiã vertatur, ſicut fuit in principio. Accipiatur deinde & reponatur in cellario ipſum vas optimè cooperiendo, vt nihil impuri poſsit incidere, & ibidem infrigidetur per ſpatiũ vnius menſis, vel paulò plus. Quæ cũ permanſerit ita in cellario per prædictum ſpatium temporis, ſuperfundatur de aqua fontis clara, & manu ſimul miſceantur, & coletur in vrceum vitreatum, & inuenies paruos lapillos tranſlucentes ſicut Cryſtallus, et eſt ipſa vera terra, quę debet teri, & admiſceri auro, quod eſt in circulatorio, cum ipſa Quinta Eſſentia vini & mellis, & videbis ſolutionem auri. Reliquum verò extrahatur & fiat oleum, vt ſupra mõſtratum eſt. Et hoc modo etiam habebis optimum aurum potabile.

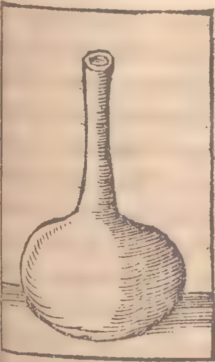
De

De auro potabili cum vino Græco vel ſimilibus, & ſpeciebus aromaticis.

CAPVT XXXII.

Recipe de vino meliori quod habere poteris, ſicut eſt maluaticum, baſtardum, vel Romanum, Corſicũ, Græcum, aut Hiſpanum, diſtilletur per alembicum, donec poſsit rectificari, vt ſupra dictũ eſt de aqua vitæ. Et cùm bonam quantitatem habueris de hoc vino diſtillato, iterũ diſtillabis ſex vel ſeptẽ vicibus. Poſtea ponatur ad circulãdum in pellicano, ipſum implendo pro tertia parte, vel ferè ad mediũ. Deinde claudatur foramen pellicani cum paſta facta ex albumine ouorum, & farina optima, & ponatur in balneo Mariæ lenti ignis, per dies quadraginta, vel plus. Deinde ſi guſtando ſenſeris aliquam dulce-

dinem cum odore excellenti, ſatis circulatum eſſe putato. Si verò nõ, debes iterum ponere in pellicanũ donec ad id perueniat. Et quũ fuerit ita, ponatur in vitrum optimè clauſum. Et hęc eſt ipſa Quinta Eſſentia vini, quæ debet ſumi loco omnium medicinarum, & debet dari ægrotanti tẽpore matutino. Doſis eius eſt de drachm. ij. vſq; ad iij. ſecundum quod ęgritudo eſt intenſa vel remiſſa. Si verò velis admiſcere ſpecies aromaticas, poteris capere nucis muſcatę, cinnamomi, caryophyllorum, zedoariæ, galangæ, zinziberis albi, granorum paradi vnc. j. pulueriſentur, & ponantur in libra vna aquæ prædictæ vnciis duabus harum ſpecierũ, & ponatur in vitrum cum collo longo bene clauſo ſup cineres, per horas viginti quatuor, vitrum tribus qua



quatuor vicibus agitãdo. Poſtea coletur per pannũ lineum, ipſas fęces ſegregãdo, alia verò materia debet diſtillari toties, donec non poterit vltra diſtillari. Deinde debet circulari, vt ſuprà, & ita habes Quintam Eſſentiam, & verum aurum potabile.

De alio auro potabili excellenti.

CAP. XXXIII.

SVnt qui diſtillant & abſtrahunt aquam vitæ à terra meliori vino quod habere poſſunt, ita quòd materia phlegmatica in fundo remaneat. Ideóque ne in hoc fallaris,

Primò diſtillabis mediam partem, & alia media pars eſt ſicut aqua fortis clara, de quo non debes mirari, & hæc iterum debet diſtillari lento igne, deĩde reponatur ſegregatim. Materiam verò dẽſam, quæ in fundo remãſit, facias bulliri ad ignem donec exiccetur. Poteris etiam ex hoc extrahere oleum nigrum, denſum, & ſpiſſum, quod eſt calidum, & hoc etiam debet optimè cuſtodiri: deinde calcinabis ipſam materiam nigram in furno reuerberationis, & pro vna parte terræ accipies de ipſa aqua vitæ prædicta partes quinque, quæ debet eſſe dulcis, ſuperinfundendo ipſam, & ita permaneat per dies quindecim, donec ſoluatur. Poſtea diſtilletur per filtrum, abiiciendo fæces, diſtillando iterum aquam, & calcinando per dies quatuor vel quinque. Quo fa-

cto

cto,inuenies terram albã. Vide ergo vt cautè opereris hoc, vt poſsis habere bonam partem de ipſa terra, & poteris dealbare & mundificare per caliditatem ignis, & per humiditatem aquæ. Et ita potes intelligere, ipſam aquam nil valere quàm ad mundificandum, ideóque nullum debet habere ſpiritum. Verum quidem eſt, in ipſa aqua vitæ eſſe ignem & ſpiritum, ſed habet in ſe qualitatem aqueam (quod eſt ipſum phlegma) & terream, quod eſt ipſum impedimẽtum perfectionis. Et ideo debet diſtillari ſex aut ſeptem vicibus, vt bene rectificetur. Deĩde debet circulari in Quinta Eſſentia. Et ſi hæc aqua vitæ, hoc eſt ſpiritus & ignis, non haberet naturã ipſius Quintæ Eſſentiæ de terra prædicta, non poſſet aſcendere, ſicut eſt opinio Hermetis, nec

ſpiritus & ignis in terrā fixari. Eſt autē hæc aqua vitæ Quintæ Eſſentiæ: Habeas cucurbitam cum alembico roſtrato, & impone quatuor libras de aqua vitæ rectificata. Deinde lutabis optimè ipſum alembicum, cum tali paſta, vt iam ſæpius eſt dictum, & imponatur in fornacem ad diſtillandum, ita vt decet. Cuius forma ſequitur. Aqua autem diſtillata recipiatur in receptorio, dum ſit bene clarificata. Inde extinguatur ignis, & reſerua aquam in vitro optimè clauſo, vt nullus aer ingrediatur, quia nihil aliud est quàm ſpiritus. Et hoc fac tribus vicibus, ſemper aliquid ſinendo in fundo diſtillatorij, vt ſcias ſecurè nihil aliud eſſe quàm ſpiritū bene rectificatum. Hoc ita diſtillabis quater, & habebis aquam odoris ſuauiſsimi, operationiſq; mirabiliſsi-

lißimæ. Quia ſi venenũ aut fumus quidã peſtifer in corpus intraſſet, mirum in modũ per hoc ab ipſo ſeparabitur, & antequàm ter diſtillaueris, odoré mirificũ percipies, & hæc aqua ſoluit Solem & omnes gemmas. Ad facturam verò huius auri potabilis aliqui accipiunt folia auri puriſsimi, trita ſuper marmor cum melle, donec videantur eſſe redacta in aquã, vel quod appareãt ſatis eſſe ſubtilia ad ſcribendũ. Poſtea lauetur in vaſe mundo cum pura aqua fontis, quæ debet eſſe tepida, poſtea ſinas ita in fundum reſidere, poſtea ponatur in aquam vitæ, vel in Quintam Eſſentiá, & habebis optimum aurũ potabile. Poteſt etiam poni in aquã mellis, vel in aquã à zuccaro diſtillatá. Et hoc aurum potabile mirabiliter tollit

Quid ſoluat Solem omneſque gemmas.

Forma fornacis pro separatione quatuor elementorum.



omnes

omnes ægritudines, præcipuè lepram. Ad leprã.

De auro potabili cum gemmis.

CAP. XXXIIII.

SI autem volueris facere aurum potabile cum gẽmis, ſcilicet cũ ſmaragdis, ſapphiris, rubinis, granatis, hyacinthis, vel etiã cũ margaritis, oportet omnes gemmas ſubtiliſsimè terere ſuper lapidem marmoreum, & de puluere illorum lapidum pones in prædictam aquam vitæ, & circuletur per aliquod tempus in pellicano, poſtea diſtilletur. Et hæc aqua ſoluit omnia, & aſcendit, quemadmodum ſi volaret. Si quoque facis aſcendere ſuper aurum, vltra nunquàm aſcendet. Et hoc eſt ſecretiſsimum in natura. *Nota ſecretum in natura.* Tranſeundo verò ad ipſam terram albam prædictã, vt poſsimus eam facere aſcendere, vt adipiſcatur na-



Retorta.

turam Quintę Essentię, ad soluendū Solem vel Lunā. Accipiatur ergo de ipsa materia alba, & de Sole vel Luna ante partes æquales, & tātūdem de pōdere prædictę aquæ vitæ, & quādo aurum erit solutum, ponatur in cucurbitam non nimis altam, quia non posset in altiori ascēdere: & fac ipsam per alēbicum ascendere, & cùm ascenderit, operaberis vltra vt decet. Si verò nō poſsis habere cucurbitam ad hoc accommodatam, habeas vnam retortam talem. Est etiam sciendū, quòd quando aqua vitæ est defæcata

ta & rectificata, & peruenerit in Quintam Eſſentiã cum odore fragrãtiſsimo, ſcias ipſam habere propriam terram ab ea veniẽtem, quæ peruenit in aquã, & aſcendit, quaſi volando per naturam aquæ, quam ſecum facit aſcendere. Si ergo prædicta intelligis, poteris facere aquã ad ſoluendum omnia metalla, & ſi hoc non intelligis, nihil facere poteris, quia in hoc conſiſtit omnis modus ſoluendi. Medicinam verò quæ debet dari homini poſt proiectionẽ, accipies in quantitate vnius grani ordeacei, & ponatur in poculum argenteum cum vino albo, vel cum aqua pura, ipſam fortiter cale faciendo ſuper ignem donec ſoluatur. Poſtea ab igne moueatur, & cum cochleari argenteo agitetur, donec frigeſcat. Detur leproſo, ſtomacho ieiuno poſt mediam noctẽ. *Ad leprã.*

Poteſt

Poteſt etiam dari omni ægroto in quacunque infirmitate ſit, & ſi in mala valitudine iacuerit duobus menſibus, ſanabitur in duobus diebus. Si verò homo eſt ſanus, omni anno ter accipiat hanc medicinam. Hinc dicit Arnoldus de Villa noua, ſe curaſſe Henricum ducem Veronæ ex precibus patris ſui, regis Aragonum, qui tribus menſibus leproſus fuit, & in tribus diebus conualuit. Ait etiam ſe vſum fuiſſe hac medicina in ſenectute ſua, & quádocunq; habebat calorem defectu naturæ, vel etiã ex alia cauſa, ipſam medicinam cum frigiditate temperaſſe. Si verò habebat frigus, medicina moderabatur hoc ex ſua caliditate. Et ſaltem duabus vicibus in anno hoc vtebatur, ſcilicet vna vice in æſtate, & alia vice in hyeme. Circa hoc notabis mirabile q̃ddá.

Si hæc medicina detur ægroto, qui de voluntate Dei debeat mori, nullum eſt remedium adhibendi aliquã medicinã. Sed poſtquàm fuerit mortuus, habet oculos apertos, & colorem naturalem, ac ſi viueret, & videtur mortuus quodãmodo ſpiritu ſubito eſſe raptus. Ipſi quoque crines talis hominis, et barba, et vngues ſemper creſcunt: quia ſanguis qui eſt in corpore, nõ poteſt putrefieri, propter calorem naturalem, qui per medicinam eſt ſuſtentatus.

Quid operetur aurũ potabile cũ gemmis ĩ mortuis.

De auro potabili ad paralyſim.

CAP. XXXV.

FIt aurum valde pretioſum ad omnem paralyſim, hoc modo: Soluatur aurũ purum in quãtitate drac.iiij. in aqua forti. Deinde habeas aquam fontis diſtillatam toties, vt dulceſcat, in qua prędictum aurum debet lauari, & quum fuerit

in

in puluerem redactum, ponatur in aquam vitę ſimplicem, quatuor vicibus diſtillatam. Deinde recipe pulueris boracis vnc. ſemis: diſſoluatur pari modo in aqua vitę ſimplici, imponendo in paruum vitrum, & totum id cum aqua vitæ implendo. Recipe etiam camphoræ drach. j. & diſoluatur etiam hoc modo prædicto. Vltimò verò cape zuccari candidati drach. ij. & debet etiam hoc modo in aqua vitæ Sol diſſolui. Poſtea quũ omnia fuerint diſſoluta, recipe quatuor illas aquas, in quibus ſoluiſti materias prędictas, & diſtillentur per cineres igne lento, toties, vt omnis aquea ſubſtantia ab alia materia ſeparetur, in tali fornace vt hîc eſt. Et hoc fiat toties, donec videas materiam in fundo ſimilem oleo. Deinde ponatur vitrum cum ipſa materia in locum humi



Furnus distillationis.

humid

humidum, & vertetur materia in substantiam crystallinam, deinde soluatur in aqua quatuor substantiarum dissolutarum, ambræ grisę, musci alexandrini recentis an̄. dr. j. & de hoc fit quoddam oleum. Et quum volueris opitulari ægroto, accipe folia & flores de boragine & saluia, an̄. M. j. lauēdulę. M. semis, ponatur in quartam partem aquæ vitæ, & in hac permaneat per dies tres integros. Postea distilletur, & in vitro bene clauso optimè custodiatur. Et quū volueris dare ægroto, accipe guttam vnam olei prædicti, & centies tātùm de aqua trium herbarum, & hoc dabis patienti cum maximo discrimine & prouidentia, quia hæc est medela, quæ omnes infirmitates hominum occultat, & est thesaurus occultus omnium Philosophorum.

Thesaurus occultus philosophorū.

Di

De alio auro potabili bono.

CAP. XXXVI.

Recipe aquæ vitæ ſimplicis vnc. 2.boracis de petra drach.2. diſſolue boracem in dicta aqua vitæ. Deinde ſolue zuccari candidi vnc. 1.in aquæ vitæ vnc. 3. ſemis. Solue etiam camphorę vnc.ſemis,in aquę vitæ vncias 2.ſemis. Vltimò verò accipiātur folia auri puriſsimi,quæ ſoluantur etiam in dicta aqua vitæ, & hæ quatuor aquæ vitæ ponantur in cucurbitam, optimè ipſam claudendo, & ita per vnum diē requieſcat. Poſtea ſuperimponendo alembicum, & diſtilla vſque ad medietatem. Poſtea ponatur cucurbita in locum humidum, & quatuor illæ materiæ in cryſtallum albiſsimam & candidiſsimam conuertentur. poſtea ſolue in aqua ab hac cryſtallo diſtillata hæc ſequētia: Am-

bræ bonæ, muſci fini recentis ana. drach. 1. margaritarum optimarum vnc. 1. ponantur in balneum Mariæ, & ſint omnia bene lutata, & in diebus tribus conuertentur in oleum, quod quidem eſt aurum potabile.

De alio auro potabili cum aqua forti.

CAP. XXXVII.

ACcipe aurum optimum quod habere poteris, quod ſolui debet in aqua forti, & deinde euaporetur & abſtrahatur aqua per alembicum, non tamen debet omnino exiccari, quia eſſet ſicut oleum. Poſtea ſuperfundatur de aqua mellis, quæ ſit etiã diſtillata per alembicum, vt ipſam materiam tranſcendat quatuor digitis. Ponatur ad digerẽdum quatuor diebus, & totidẽ noctibus in balneo Mariæ. Poſtea

aqua

aqua mellis iterum abſtrahatur per alembicum, deinde aliam aquã mellis impones & digeres, vt ſupra, & per omnia facies ſicut in prima vice feciſti: & ſcias quòd remanet ſicut oleum tenue, cũ ipſa aqua mellis poſtea parum reſideat. Deinde toties abſtrahes aquam mellis, vt nulla ſalſedo remaneat de ſubſtantia aquæ fortis, in qua diſſolutum fuit aurum, & quum per ſaporem mellis amaritudinẽ in lingua perceperis, habeas aquã vitæ duodecies diſtillatam, in qua nullum ſit phlegma, & in ea ſolues aurum, vt aqua aurum tranſcendat quatuor digitis, deinde bene lutetur diſtillatorium, in quod impoſueris, cum luto forti, & ponatur in balneum Mariæ donec ſoluatur. Poteſt tamen hoc citius fieri in fimo equino, & magis eſt naturale quàm aliud, dũ

ponatur in fixatorium siue pellicanum. Deinde abstrahatur aqua vitæ ab auro per alembicum, ita vt aurum remaneat in fundo vitri, sicut quoddam oleum, vel butyrum, & hoc est ipsum aurum potabile. Quo quidem potest vti quilibet ægrotus in electuariis, vel cũ vino. Aqua autem mellis, quæ in prædicto auro funditur, fit hoc modo. Habeas cucurbitam, in quam impone ipsum mel, & quum mel ascẽderit, aperias parum alembicũ, & iterum residebit in fundum cucurbitæ, & hoc fac toties, donec totum mel fuerit distillatum. Primò ergo aqua est alba. Aliæ verò post primã sunt bonæ ad caluiciem, quia cum caput ex ipsis inungitur, pili crescunt. Sunt etiam bonæ ad ipsum aurum potabile, quia abstrahunt amaritudinem ex ipsa.

Ad caluiciem.

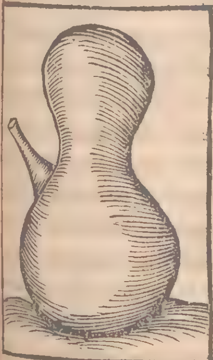
De auro

De auro potabili.

CAP. XXXVIII.

Recipe aurum purum foliatum, teratur cum ſale cõmuni præparato,& quum fuerit tritum, iterum parum de ſale addas,& bene ſimul miſceantur, & calcinentur in furno reuerberationis per quatuor aut quinque horas, faciendo bonã flammam ignis, deinde ſinatur frigeſcere. Lauetur poſtea cum aqua dulci tepida. Poſtea ponatur in aquam ſequentem ad digerendum, per nouem dies. Poſt hoc ipſa aqua abſtrahatur ab auro, & iterum ſuperfundatur,& digeratur, & iterũ abſtrahatur, & hoc ſemper fiat ita duabus aut tribus vicibus cum lento igne. Poſtea ſuperinfundatur aqua fontis pura, & iterum abſtrahatur. Caue autem, ne nimium ſiccetur aurũ, quia in ſolutione foret

nimis asperum, & quasi inobediēs solutioni. Aqua verò suprà nominata debet sic fieri: Recipe libras quatuor optimi mellis, & bulliant super lento igne carbonū in cassia ferrea, & spuma semper tollatur, superinfundendo de aqua fontis in altitudine duorum digitorū. Deinde ponatur iterum ad ignem donec spumescat, & iterum spumam tolles. Postea fundes super ipsum mel albumina quatuor ouorum optime cōcussa & depurata, & sinas modicū bullire, semper ipsam spumam tollendo, & quum bene bullierit, per filtrum coletur. Post hoc ponatur ipsum mel colatū ad lentū ignem, donec omnis aquositas ab eo recedat, & post hoc ab ipso melle distilletur, & hoc quod de ipso distillaueris, iterum duabus vel tribus vicibus distilletur, & quū post



distillationẽ requieuerit octo vel decẽ dies, habebis aquam paratam. Quando autem ipsum phlegma de vino vel fæcibus abstraxeris, & quòd fæces ipsæ inspissentur sicut mel, ponatur in arenam, superinfundendo aquam vitæ, vt emineat super fæces tribus digitis, & putrefiat per octo dies super alembico cæco tali. Deinde iterũ abstrahatur aqua vitę per balneũ Mariæ. Postea superfunde de purissimo phlegmate sedecim aut x.& viij.lib.& ponatur in arenã frigidã per dies sex, et crescẽt lapilli

in ipſa terra, qui debẽt poſtea lauari cum phlegmate, donec depurentur, deinde exiccentur paruo admodum igne. Poſtea ſuperinfunde eis aquam vitæ, vt ſuperemineat tribus digitis, & poſt quatuor dies iterum abſtrahatur per balneũ Mariæ: & hoc fiat tribus vicibus. Vltimò verò ponatur in arenam cũ valido igne, vt ſpiritus expellantur. Videbis quoque oleũ venire, quod permitte exire in receptaculum, donec fumus ceſſet, & terra erit ſatis calcinata. Illa autẽ aqua ſic eſt vtendum: Recipe terram calcinatam, ſuper quam funde de meliori aqua vitæ quam poteris habere, digeratur ſub alẽbico cæco in balneo per dies quatuor. Poſtea iterũ abſtrahe aquam vitæ ſenſim per collaturam, ita vt non coloretur de terra. Poſtea ſuperinfundatur alia aqua vitæ,

& fiat

& fiat vt prius. & hoc toties facies, donec aqua non coloretur vltra de terra. Deinde pone ipſam aquam in balneum Mariæ cum terra, & abſtrahatur lentiſsimo igne, & in fundo cucurbitæ inuenies terram albam aſperam, ſicut eſt ſal, quam iterum poteris ſoluere & coagulare vt prius oſtenſum eſt, donec ſatis aſpera & ſubtilis videatur. Oleum Solis fit hoc modo: Recipe aquæ vitæ præparatæ libras quatuor, ducatos duodecim, qui ſoluantur in aqua forti, ſuperinfundēdo aquam frigidam, & conuertentur in calcē, quam cum duplici pondere zuccari cādidi teres, & inde lauabis cum aqua dulci diſtillata, vt zuccarum ab auro abſtrahatur. Et quum fuerit exiccatum, vna pars calcis debet teri cum tribus partibus maſticis præparati, & addatur de aqua vitæ, *Oleum Solis.*

vt fiat paſta, quæ ponatur in vitrum & accendatur, & ipſum vinum cum maſtice ab auro ſeparabitur per cõbuſtionem, & ipſa calx in oleum vertetur. Hoc ergo oleum depone ſubtiliſsimè. Et ſi calx non fuerit tota ſoluta, lauabis eam iterum cum aqua dulci, & teres cum maſtice, & facies per omnia vt ſupra. Et ſi habet quandam nigredinem, vel impuritatem, debet lauari cum aceto diſtillato. Et quum totũ fuerit conuerſum in oleum, accipiantur partes duæ de terra alba parata, & immiſceantur cum prædicto oleo, vt fiat paſta, parum addendo aquæ vitæ. Deinde ponatur in aquam vitæ præparatam, ad digerendum in balneo per vnum menſem, vel vltra, ſecundũ quod videris ſolutioné Solis citò vel tardè. Fit autem ſolutio Solis hoc modo: Recipe auri puri

Solutio Solis.

boni vnc.ſemis, Mercurij bene abluti & purgati vnc.3.fiat amalgama. Poſtea Mercurius ſeparetur ab auro ſuper cinericium, ſicut fit apud aurifabros, & aurum ita remanet ſicut quædam farina citrina. Poſt hoc cape ſalis ammoniaci vnci.ſemis, imponatur in aquã vitæ cũ auro calcinato, & ſtet in balneo Mariæ digerendo per ſex dies, poſtea abſtrahatur omnis humiditas cum calore ignis primi gradus, & erit paratum. Deinde cape aurum illud ita paratum, & impone in cucurbitã vitream mundã, imponendo alẽbicum cum roſtro, & omnia optimè lutentur, funde ſuper ipſam materiam parũ olei oliuæ, & diſtilletur in principio cũ lẽtiſsimo igne. Vltimo verò in validiſsimo, ſicut fit in aqua forti. Quo facto, aperi cucurbitã, & ſi aliquid in ea remãſit, fiat

ſit, fiat per omnia, vt ſupra, & hoc facies, donec nihil in vitro remaneat. Poſtea verò abſtrahatur phlegma per diſtillationẽ, haud ſecus faciẽdo, & habebis optimum oleum ad aurum potabile, & eſt bonum & expertum in multis.

De auro potabili volatili.

CAPVT XXXIX.

AVrum potabile volatile ad plurima conducẽs, fit hoc modo. Recipe de vino meliori quod habere poteris quantumcunque volueris, ponatur in vitrum cum collo longo, & claudatur ſicut ſolet fieri cum ſigillo Hermetis, & poſtea putrefiat, & optime cuſtodiatur ne frigeſiat, & ita permittes requieſcere, donec acquirat fæcem, ſicut facit acetũ, & eſt citrina: ſinas itaque ſtare longius donec tota recedat, & habebit albas venas, ſicut ſi



essen

essent flammulæ ignis, & hoc fit communiter in spacio trium mensium. Deinde ponatur in cucurbitam optimè clausam, & distilletur cum igne facto ex ligno sicco, in aqua tepida, sicut fit in balneo Mariæ in tali fornace, vt hic depingitur. Post hoc accipe libras duas huius materiæ distillatæ, & impone in ea quindecim folia auri purissimi, & bulliat in balneo Mariæ duodecim horis continuis, & vitrum sit optimè obstrusum cum signatura Hermetis, vt suprà dictũ est. Deinde lentissimo igne distilletur, & quòd ignis non sit adhuc in primo gradu, & hoc facto, quando tota materia est distillata, reseruetur. & hoc appellatur aurum potabile volatile.

De alio auro potabili.

CAP. XL.

FIt etiam aurum potabile hoc modo: Recipe vinum rubeum ſpiſſum, diſtilletur quater. Poſtea recipe de tartaro calcinato, & ſuperinfundatur, & putrefiat horis vigintiquatuor. Deinde omnis humiditas lentiſsimo igne abſtrahatur, & videbis ipſum tartarũ, quod prius erat album, in nigredinẽ eſſe cõuerſum, quod iterum calcinabis, donec albeſcat ſicut nix, & iterum fiat putrefactio ſicut ſupra, & diſtillabis forma iam dicta, & ita ſepties calcinabis, & ſepties digeres, & ſepties quoq; diſtillabis, modo & forma prędictis. Poſtea ponatur in balneũ Mariæ imponẽdo folia auri puriſsimi ad placitũ iterũ diſtillando, & iterum ſuperinfundendo, donec

ipſa

ipſa materia tota conuertatur in oleum, quod eſt optimum aurũ potabile, pro hominibus bonæ valetudinis, ipſos in ſanitate conſeruans.

De alio auro potabili pretioſiſſimo.

CAPVT XLI.

SVnt quidam recenſiores philoſophi, qui aurum potabile faciunt hoc modo: Recipe de vino rubeo vel albo quantum volueris, diſtilletur ſepties per cineres. Deinde congrega omnes fæces, & diſtilla, colando ipſam aquam, donec in ſpiſsitudinem mellis trãſeat, deinde ſuperinfundes ipſum phlegma, & requieſcat ita tribus diebus, & totidẽ noctibus, & omnes lapilli in fundum ſecedẽt. Hoc facto, lauabis prædictos lapillos cũ phlegmate, donec purifiẽt, deinde exiccentur, & imponãtur in cucurbitã,

ſuper

ſuperimponẽdo alembicum cæcũ, & mittatur in balneum Mariæ per tres dies, & totidẽ noctes, ſuperinfundendo de aqua vitæ in altitudine trium digitorũ. Poſtea paulatim coletur, ne vinum fiat turbidum, & ſic fac quouſq; vinum nullum colorẽ ab ipſis lapillis ſuſcipiat. Vltimò verò abſtrahatur totum vinum à lapillis, vt ipſi toti ſicci remaneant in vaſe. Quo facto, oleum ipſum auferatur per arenam igne valido, & hoc quod poſt oleum remaneat in vitro, dicitur terra fœtida, quæ debet abiici, quia nihil valet amplius. Poſtea ponatur alembicus in cineres, & inuenies lapillos dealbatos ſicut niuem vel ſalem. Et vinũ quod extraxiſti ex lapidibus, quum candidi remanſerunt, ſeruetur ad multiplicationem & fermentationem. Vltra ſal ipſum fermentatum cum

calce Solis & Lunæ imbibatur cũ aqua vitæ prius abſtracta, & ſint tres partes ſalis, & vna pars calcis, ponatur ſub alembico cæco, ad digerendũ in balneo Mariæ per diem naturalem. Poſtea imponatur alembicus cũ roſtro, & diſtilletur. Hoc facto; iterum ſuperinfundatur vinum in altitudine trium digitorum, vt ſupra dictum eſt, & digeratur iterum ſub alembico cæco per diem naturalem; & exinde iterum diſtilletur, ſicut prius feciſti, & hoc fac totiens, donec fermẽtum & terra in receptaculum tranſierint, & ſint conuerſa in ſpiritum vel in ſubſtantiam aqueam. Si ergo hos ſpiritus volueris iterum reducere in corpus, ponatur in balneo Mariæ, & coagulabuntur in lac album quod appellatur lac virgineũ, eſt tamen differens ab eo lacte, quod ſupra

Quomodo ſpiritus debent reduci in corpus.

voca

vocauimus oleum plumbi. Postea iterum infundatur de aqua prædicta, & ponatur sub alembico cæco, ad digerendum, & hoc tandiu fiat, donec totum conuertatur in spiritum volatilem. Aqua autem vitæ, quæ super hoc lac natat, distilletur in balneo Mariæ & in fundo distillatorij inuenies verum lapidem, & hæc appellatur transmutatio spiritus in corpus. De hoc ergo lapide accipe in quãtitate vnius grani hordeacei, super Mercurij vini loti & purificati vnc. x. cum fuerit calefactus in crucibulo, & videbis ipsum Mercurium coagulari in verũ Solẽ vel Lunã, secundũ primã fermẽtationem, & hoc poteris custodire. Si verò non velis custodire, iterũ de puluere superimponatur, & conuertetur totum in puluerem, qui debet imbibi cum ipsa aqua

Oleũ virgineum.

abstracta à prædicto lapide, & hic est verus lapis, si ipsi tincturę superimposueris aliũ puluerẽ, & hoc potest augmẽtari in infinitũ. Et si ipsa aqua à lapide abstracta, deficeret in augmentatione, poteris aliam bonam aquam vitæ loco eius capere, quia nihil in hoc est discriminis.

De auro potabili vegetabili.

CAP. XLII.

Est etiam aliud aurum potabile, quod mirabiliter confortat humiditatem superfluam in homine, & fit hoc modo: Recipe de ipsa Quinta Essentia vini, ita extracta, vt supra docuimus, in qua possit resolui aurũ, virtutẽ suam conseruãdo, & hoc fiat subtiliter per viam continuitatis cum humiditate balnei, & distilletur ipsa aqua igne lento totam humiditatẽ ab ipsa separando, & ita substantia auri remanebi

nebit in distillatorij fundo tota sicca. Post hoc capiatur de illo vino, & distilletur per alembicũ toties, donec non possit vltra comburi per diminutionem sulphuris sui, semper quamlibet distillationẽ in quodlibet receptaculum suscipiẽdo, & cape de secunda aqua toties, donec nulla vena in ipso alembico appareat, & in hanc aquam proiicies ipsam substantiam auri, & citissimè in aquam vegetabilem soluetur: & hoc fit ex eo, quòd Mercurius per Mercurium est rectificatus de ipso phlegmate, donec videris ipsum non posse vltra comburi, quod quum ita fit, cum prima substantia auri permiscebis, & tunc est vera aqua vitæ siue aurum potabile. Hæc autem est prima aqua, seruiens, & proficua humano corpori. Recipe de aqua vitæ, & ab ipsa *Aqua I.*

separabis omnem humiditatẽ per distillationem de Quinta aquę Essentia, quę est aurum purum, & hoc serua segregatim, & in ipsam aquã vegetabilem impones mellis cum fauo suo partes tres, & hoc omne simul ponatur ad putrefiendum in balneo Mariæ per dies quatuor. Et hæc digestio debet fieri nouem vicibus in balneo, vel in fimo, quia ex
2 hoc aqua rectificatur. Aqua secunda est hæc: Recipe caponem vel gallinam veterem, & quum omnia ossa & superflua fuerint amota, caro ipsa debet teri in mortario lapideo subtiliter. Deinde pones in cucurbitam cum alembico, & aquam ab eo distillabis in balneo Mariæ, & hæc iterũ debet segregatim custo-
3 diri. Aqua tertia est hæc, Recipe carnẽ de gallina vel capone, distilletur per cineres omnẽ humiditatem

tem lento igne abstrahendo, & caue, ne aduratur caro in alembico, & hoc etiam segregatim custodies.
Aqua quarta est hæc. Accipe de vino partes tres, ponatur super partem vnam prædictarum carnium, ponatúrq; in cucurbitam, optimè ipsam claudendo cum operculo vitreo, & lutando, deinde ponatur super cinerem, lento igne, per dies tres, postea distilletur per alembicum, & aquã reseruabis. Aqua quinta est hæc: Recipe totã substãtiã caponis vel gallinæ, & totã substãtiã humidam ab ipso separes per alembicum, sicut prædictũ est, & aquam quoque reseruabis. Aqua sexta est hæc: Recipe omnia ossa caponis vel gallinæ, pistentur minutim in mortario lapideo cum pistello ligneo, & imponantur in balneum Mariæ: postea verò super cineres,
4
5
6

& diſtillabis, ſicut prius dictũ eſt; & hæc quoque debet cuſtodiri. A-
7 qua ſeptima eſt hæc, Recipe de aqua tertia, de aqua quinta, & de aqua ſexta, diſtillentur, ſimul per alembicum, & optimè cuſtodiãtur. Rectificatio verò aquarum prædictarum, quæ ſunt diſtillatæ per cineres, hæc eſt: Recipe de auro ita præparato, vt iam vltimò eſt dictũ, & coaguletur, quia eſt naturale quiddam humidum, omni modo & calore, ſicut ſi eſſet auripigmentum citrinum, & impone de aqua ſua prima partem ſemis, & ſtatim ſoluetur ab aqua ipſa, & à tribus aquis prædictis. Cape ergo in magnitudine vnius cochlearis argentei, & optimè miſceatur cum bona parte melioris vini quod habere poteris, & da homini phlegmatico, tempore hyemis, & mirabiliter ipſum

in ſanitate conſeruabit. Si verò homo ſit cholericus, da ei cum aqua pura. Melancholico verò cum iure cauliũ. Sanguineo autẽ nõ dabis de hac aqua, ſed dabis ei de hoc quod ſequitur: Recipe de aqua aurea cochleare vnum, ponatur in vinũ, & detur ei, & erit ſecurus ab omni infirmitate. In ęſtate autẽ debet administrari phlegmatico cum iure gallinæ, in quo coctum ſit petroſelinum. Cholerico verò cum alio iure. Melãcholico dabis, quũ tempus expoſtulabit: in magna ipſi⁹ operatione caloris vel frigoris. Si autem velis dare ægroto, dabis ſecundam partem auri diſſoluti in ſecunda aqua caponis. Si ſit phlegmaticus, dabis ei medium cochlear cum duabus partibus aquæ. Et ſic etiam debet dari ſanguineo. Cholerico dentur duo conchlearia de aqua tertia,

& itentidem fiat de melancholico, & in tribus diebus ab omni infirmitate, etiam quantumuis sit magna & periculosa, liberabitur. Et quum ipsam medicinam volueris dare cum aquis prædictis, interrogabis ægrotum, quo cibo maximè delectetur. Et licet sit ei contrariũ, dabis tamẽ ei de illo, & de hac medicina, in quantitate pisi vel lentis magnæ. Hæc autem medicina valet contra omnem infirmitatem naturalem vel accidentalem calidã vel frigidam. Et quum volueris peregre proficisci, talis medicina (si tecum velis portare) debet coagulari, & ponatur in vitrum, & quando volueris ea vti, præparetur in humiditate auri potabilis. Quando igitur vegetabilia præparaueris, vt iam dictum est, accipiatur vnum vegetabile, & in quodlibet

vitrum imponātur folia auri optimè vitrū claudendo, ne poſsit euaporari, ponatur ad cinerē cum lento igne, & aurū ſoluetur in viginti duobus diebus. Si ergo velis facere aurum potabile, abſtrahatur tota ſubſtātia aquea ab auro cum lento igne, & aurū quod in fundo remanſit, ponatur in cucurbita in balneū Mariæ, & ſoluatur in quatuor diebus naturalibus, & hoc eſt verū aurum potabile, quod debet poni in paruam cucubitam, addendo ad auri foliati vnc. ſemis, Mercurij abluti cū ſale & aceto vnc. L. & totum in octo diebus in verum aurum cōuertetur. Et ſi velis hoc magis ſublimare, recipe de auro potabili, cui addantur de Mercurio ſepties ſublimato cum vitreolo & ſale communi, & iterum reuiuificato, & hoc debet poni per dies octo ſuper

cine

cineres cũ lẽto igne, & indurescet. Vna pars huius materiæ tingit centum partes. Et hoc etiam potest augmentari in infinitum.

De vltimo auro potabili.

CAP. XLIII.

Recipe de auro affinato vnciam semis, malleetur subtilissimè, sicut fit quum deauratur, & scindatur in partes minutissimas, addatur de Mercurio depurato, & fiat amalgama, ponatur super lapidem marmoreum, & teratur cum tanto sulphuris, quãtum sufficit, vel melius, quantum amalgama põderat. Et quum satis fuerit tritum, ponatur super prunas in crucibulo, & statim comburetur. Quo facto, iterum teratur super lapidem marmoreum, & iterum ponatur in tigillũ, ipsum ad ignem collocando, donec rubescat, postea amoueatur cruci-

bulum

bulum,& inuenies aurum tuum optimè calcinatũ in puluere ſubtiliſsimo, ſicut ſi eſſet puluis croci. Ponatur poſtea in furnũ reuerberationis,& detur ei flamma, vt decet, & erit paratũ. Poſtea lauetur cum aqua vitæ quater diſtillata,& deinde exiccetur. De hoc puluere cape tantũ quãtũ volueris, ſuperinfunde de aqua vitæ rectificata tantũ, vt ipſum puluerẽ excedat in altitudine trium digitorum. Deinde ponatur in circulatorium,& ponatur in balneum Mariæ cum media parte ſuorum lapillorũ, & ipſum aurum ſoluetur in aquam croceã, vt etiam cutem humanã tingat in colorem rubeum. Exinde extrahes omnia elementa, ſicut prius dictum eſt & quodlibet ab aëre optimè cuſtodiatur, quia habent virtutem, quam exprimere non eſt poſsibile. Et ſi poſ

possibile esset, centesima pars inde-
ctiorum non crederet. Substantia
Vis aquæ. enim aquea valet ad omnes infir-
mitates, procedentes ex calore
vel frigore. Valet etiam ad quam-
cunque passionem pectoris, cor-
dis, pulmonis, & omne venenum
expellit, omnes materias superflu-
uas à pulmone eiicit. Et si esset a-
postema intra corpus, facilè ex hac
curatur, sanguinem purgat, visum
acuit, & omnia membra spiritu-
lia à putrefactione conseruat. O-
Potentia olei. leum verò maximè prodest ado-
lescentibus, ipsos enim conseruat in
robore & venustate, dum eo in ci-
bis vtantur, sanguinem non sinit
putrefieri, nec phlegma dominari,
vel choleram adurere, nec melan-
choliam vigere, sanguinem & sper-
ma multiplicat. Et ideò qui hoc o-
leo vtuntur, sæpius debent vena
inc

incidere. Et ſi aliqua membra forẽt læſa vel diminuta, ipſa reſtituit, viſum amiſſum recuperat, dũ omni nocte per ſpatium vnius mẽſis guttam vnam in oculum imponis. Elemẽtum ignis ad omnia priora valet. Senes facit adoleſcere, mortuos reuiuiſcere. Senes hoc vti debent cum modico aquæ aureæ. Omnes ægritudines ſenectutis tollit, & ideo appellatur Elixir vitę. reſoluatur ignis in aqua vitæ donec habuerit colorem rubeum, & imponatur de Mercurio fixo ſuper lẽtũ ignem, & citiſsimè ſoluetur. Poſtea adde tertiam partem auri, & ſtatim in corpus conuertetur, & poteſt coagulari cum modico aluminis. Quo facto, videbis ipſum in lapidem rubeũ conuerti, & ſi iterũ reuiuificetur in humiditate & arſenico, fiet perfectũ elixir ſuper ipſum Mercurium.

Ignis efficacia.

rium. Elementum verò terræ, si est bene rectificatum, vt decet, per terram suam tribus vicibus, qualibet vice ipsam resoluendo & per filtrum distillando, & iterum coagulando, tunc habebis sal terræ. Si quoque ipsum tale sal fieret fluxibile, retinet tamẽ de Mercurio. Et si aqua illa fuerit bene & iustè rectificata, fixat omnes spiritus. Valet ad omnes cicatrices, & vulnera curat, & carnes crescere facit. Et ita habes multas formas faciendi aurum potabile, quæ si ad placitum tuum non inuenies, boni consule obsecro. Nam si scires, in quo temporis spatio id congesserimus, non mirareris, si forsitan quippiam inepti huic libro insertum repereris.

Proprietas terræ.

Fixio spirituum.

Di

De aqua vitæ cōpoſita pro hominibus frigidæ cōplexionis aut regionis. CAP. XLIIII.

SAtis ſupérque nunc in ſuperioribus capitulis de aqua vitæ ſimplici diximus: Reſtat nunc de compoſita aliquid elucidare, etſi non ſit neceſſe. Sed quia ex varietate lector doctus mirũ in modum afficitur, ideóque non incōſultum videtur, aliquid de compoſita diſſerere, cuius varias ex variis deſcribemus vias componendi. Primò itaque videndum eſt de ea quæ debet adminiſtrari hominibus frigidæ complexionis, aut ęgrotantibus à cauſa frigida. Poteris etiam ea vti in tempore & regionibus frigidis, & eſt hæc: Recipe zinziberis albi, cinnamomi electi, cubebarum recentium, garyophyllorum mundatorum, nucis muſcatæ, macis electi, cardamo-

mi, zedoariæ, galangæ, piperis longi ana partes æquales. Conterátur omnia grosso modo, fundantur super vnã partẽ specierũ sex partes aquæ vitæ simplicis, ponantur in cucurbitã longam superimponendo alembicum cæcum, & ponatur ad digerendũ per dies quatuordecim. Postea distilletur in balneo Mariæ cum lentissimo igne, fæces iterum super materiam distillatam fundátur, & iterum digerantur per octo dies. Sunt tamen aliqui qui non distillant per alembicum, sed melius est, si per ipsum distilles. Et quum tribus vicibus distillatur, prima aqua, dicitur aqua benedicta. Secunda, aqua vitæ composita. Tertia verò aqua balsami. Aliqui etiã ad cõpositionem eius addunt foliorum saluiæ, rutæ, castorei recentis, corticis citri, baccarum lauri, florum

lauandulæ, florũ roriſmarini ana. drach. 3. Hæc omnia debent diſtillari cum ſpeciebus ſupraſcriptis, & ſemper pro vna parte ſpecierum ſuperfunde ſex partes aquæ vitæ ſimplicis. Hæc ergo aqua vitæ eſt bona ad omnes ægritudines capitis, procedentes ex humore phlegmatico, dum ſumatur tempore matutino in põdere drach. 2. cum vini optimi vncia 1. Aliqui autem intingunt fruſtrum panis in hãc aquam. alij verò inungunt caput cum huius aquæ vnc. ſemis, addendo aquæ betonicæ vnciam vnã. Sed caue, ne vtaris in ægritudinibus & doloribus capitis, ex calore procedentibus, niſi alia medicina frigida miſceatur, quæ poſsit temperare caliditatem huius aquæ. Valet etiam hæc aqua ad faciendam bonam memoriã, dũ bibatur omni die ſtomacho

Ad memoriam.

ieiuno drachma ſemis, mixta cum aqua roriſmarini, & debet cum ea occiput illiniri, & exiccari de ſemetipſo. Valet etiam ad maniam, dum capillos in capite tondas, deinde madefacies pannos in hac aqua, mixta cum aquis maioranæ & roriſmarini, & caput inuolues, & ſenties mirabilem operationem. Valet etiam hæc aqua vitæ compoſita ad paralyſim, dum membra ex ea ſæpius lauētur, admixta aqua ſaluiæ. Vel quod bibatur omni die ſtomacho ieiuno, admixta aqua florum lauandulæ, & contra cicatrices & maculas faciei, & ad omnes ægritudines oculorum. Habet etiam mirabilem operationem in omni dolore dentium. Si etiam intingatur ... ta vel pectem in aquā prædictā, ... pili ornentur cum ipſo, nunquam vel tardiſsimè caneſcent. Et ſi ... capi...

Mania. *Paralyſis* *Facies.* *Oculi.* *Dentes.* *Pili.*

capite ſcabies, totam depellit. Valet etiam contra vermes aurium. Confortat ſtomachum infrigidatum, & ipſum calefacit, ſi bibatur cum vino, & ſtomachus ex ea illiniatur. Surditatem aurium recuperat, ſi immittatur cũ bõbace. Vulnera ex ea lauata mirabiliter conualeſcunt, & carnes putridas nõ ſinit creſcere. Si bibatur ſtomacho ieiuno, valet contra omne venenum, & contra cancrum, & omnes fiſtulas, contra hydropiſim, & lapidem in veſica. Si etiã fœmina biberit hanc aquam ſtomacho ieiuno, quæ non poſcit ex cauſa frigida concipere, ſtatim concipiet. Si fœmina non poteſt habere menſtruum, detur ei de aqua prædicta cum galanga & gentiana, vel madefaciat bombacem, & matricem cũ ea inungat. Si etiam hæc aqua ponatur ſuper piſces, car-

Vermes. *Stomachus.* *Surditas.* *Venenum & cãcer.* *Cõceptus.* *Mẽſtruũ.*

nes, aut alia cibaria, non corrum-
Cibaria. pentur, neque putrescét, nec etiam
Vinum acetosum. à muscis defœdabuntur. Si vinum
euaserit acetosum, & de supradi-
cta aqua infundatur, in pristinam
redit substantiam & naturam. Si
zuccarũ molle ex ea madefiat, indu-
rescit. Si homo ex ea illiniatur, va-
Icteritia. let contra icteritiam, & contra tre-
morem omnium membrorum, &
contra fœtorem oris & narium. Si
Digestio. homo non posit digerere cibum
comestum, debet illinire pannum
ex hac aqua, & ponere supra stoma-
chum, quia mirabilem habet opera-
Spasmus. tioné. Si homo patiatur spasmum
madefaciat pannũ, & super pectus
ponat. Si aliquis habet doloré ilia-
rum, bibat de ea sæpius. Valet et-
contra morbum caducum, contra
scrophulas faciei, & contra hæmor-
roidas. Albertus magnus maximè

laudat

laudat eam propter miraculosas operationes, quas habet circa paralysim.

De aqua vitæ composita Friderici tertij.

CAPVT XLV.

Recipe aquæ vitæ simplicis rectificatæ libras 4. vini maluatici lib. 4. cinnamomi electi vncias 3. garyophyllorum vnc. 1. zingiberis albi vnc. 1. semis, nucis muscatæ vnc. 1. macis vnc. semis, zedoariæ vnc. semis, galangæ drach. 2. cubebarum, hyssopi ana vnc. semis, radicis benedictę. vnc. 1. saluiæ, florum lauendulæ. ana vnc. semis. melissæ, iris, balsamithę ana vnc. 1. rosarum albarum vnci. 1. semis, hæc omnia contundantur, & ponantur in cucurbitam magnam, vbi possint intrare xv. vel xvj. libræ, addēdo zuccari albi vnci. 3. passularum, ficuum

pinguium an. vnc.6. cãphoræ vnci. ſemis, aquæ roſarũ, aquæ endyuiæ, aquę florũ ſambuci an. libras duas, ponantur omnia in cucurbitam, ipſam optimè lutando, & ponãtur ad ſolem diebus viginti, ſcilicet decem diebus ante feſtum ſancti Ioannis, & decẽ diebus poſt eiuſdem feſtum. Coletur deinde aqua, & diſtilletur per alembicum, reſeruãdo in aliquo loco ſicco. Et caue ne mulier menſtruoſa ipſam aquã attingat. Doſis eius eſt in quantitate medij cochlearis. Valet mirabiliter ad ſtomachum frigidũ, & totũ corpus optimè in ſanitate conſeruat.

De alia aqua vitæ compoſita.

CAP. XLVI.

Recipe ſaluiæ vncias duodecim, nucis muſcatæ, garyophyllor. zinziberis albi, granorũ paradiſi, cinna

cinnamomi ana.dra.4. olei laurini.vn. 1.castorei recentis drac.1.spicæ indicæ, rorismarini ana. drach. semis,florum rorismarini drach. 1. foliorum rutæ vnc.1. foliorum maioranæ drac.1. corticis drac. 2.hæc omnia debent esse recentia.Si verò non possint haberi recentia, vetera puluerisentur,superinfundendo de vino albo optimo, quod habere poteris. Deinde ponatur in digestiuo, ad putrefiendum per mensem. Hæc digestio fiat in balneo Mariæ, calefacto in primo gradu caloris.Postea in balneo Mariæ distillentur per alembicum. Et quum fuerint distillata, iterum super fæces fundantur. Tertiò verò distillentur per cineres,& optimè reserua in vitro bene clauso. Habet autem virtutes sequentes, Omnis cibus irrigatus ex ea, saporem & o-

dorem ſuum retinet. Vinũ in quo ponitur, facit ſaporoſum, peſtilentem aërem expellit, omnes ægritudines & defectus oculorum ſanat, omnia vulnera ex ea lauata curantur, hydropiſim adurit. Valet etiam contra omnes dolores pulmonis, ſplenis, lienis, inteſtinorũ, capitis, omnes maculas faciei tollit, fœtoré oris narium, dolorem dentium mitigat, bonam digeſtionem procurat, laxat, ſanguinem corruptũ egerit, & memoriam mirabiliter confortat. Facit etiam iuueneſcere, & omnem triſtitiam aufert. Valet etiam contra icteritiam. Ilia quoque nimium ſimul conſtricta relaxat, cuprum in colorem argẽteum tingit, omnem tremorem membrorum curat, balbutiem tollit, dentes perforatos amouet, vermes ex ventre expellit. Si etiam homo ab aſpide vel

de vel ſerpente eſſet vulneratus,& vulnus eſſet ſanioſum, citiſsimè curatur, omnem ſtrictionem pectoris aufert, grauem anhelitum expellit. Valet etiam mirabiliter contra lapidem in veſica, tuſsim abigit, vocem ſonorat, ſterilitatem mulierum in fœcunditatem conuertit, ſurditatem aurium recuperat.

Omnia apoſtemata, vlcera, ſcabiē, & cætera id genus alia diſſoluit. Lepram tollit, dum non ſit inueterata, omnem tumorem gutturis & colli ſanat. Et habet omnes virtutes balſami naturalis, quia hominem mirabiliter in ſanitate conſeruat. Qui autem calidæ ſunt naturæ non debent ea vti, ſed bene phlegmatici.

De alia

De alia aqua vitæ composita.

CAP. XLVII.

Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diambræ, pulue. diamuſ. dulcis ana. drach. 1. pulueris lætitiæ, gal. pul. diarhodon abb. pul. triaſandal. ana. drac. 2. pul. liberantis, pulueris electi, bezoardici ana drach. 4. Teriacæ magnæ Andromachi vel Galeni vnciam 1. Mithridati optimi vnc. 1. tormentillæ, dictãni, pimpinellę, matricariæ, angelicæ, Ariſtolochiæ ana drach. 4. boli armeni præparati, terræ ſigillatæ ana. vnc. 1. rauedſeni drach. 2. ſpodij, raſuræ eboris ana. drach. 1. nucis vomicæ numero 3. aquæ vitæ rectificatæ lib. vj. Ponantur omnia ad digerendum per dies octo, poſtea diſtillẽtur in balneo Mariæ per alembicũ cũ igne valido. Quũ autem aqua fuerit diſtillata, impo-

natur

natur musci Alexandrini recentis, ambræ bonæ ana. scrup. 1. Croci orientalis, in panno serico inuoluti, sed non debet teri drach. 2. zucchari albi librã semis, syrupi sticados vnc. 4. syrupi liquiritiæ vnc. 2. cassiæ fistulæ recentis, nouiter à canna extractæ vnc. semis, vnicorni scrup. 1. Bolus autem armenus debet ita præparari. Recipe ipsum pulueri satum, & impasta cũ aquis acetosæ, rosarũ ac lana ceti ana. partes duas, aquæ scabiosæ, aquæ pimpinellæ, aquæ vngulæ caballinæ ana partẽ vnam: misceantur simul, fiat pasta cũ bolo armeno, & exiccetur, deinde teratur, & cum aquis prædictis iterum impastetur, & hoc fiat tribus vicibus, terendo, & iterum impastando, & sic habebis bolum armenum præparatum. Hæc aqua mirabilissimam operationem habet contra

Cõtra pestem.

contra pestem (sicut in multis est expertum) si detur cum aqua scabiosæ, aqua acetosæ, aqua vngulæ caballinæ. Habet etiam maximam vim ad curandum omnes dolores capitis, laterum, & renum, qui procedunt ex aliqua corruptione sanguinis, purificat etiam pulmonem, cor confortat, & ab ea omne venenum expellit, iuuenes tamen, qui quadragesimum annum nondum excesserint, non debēt vti hac aqua sæpius, sed rarissimè propter nimiã caliditatem ipsius.

De aqua vitæ composita.

CAP. XLVIII.

Recipe aquæ vitæ ter distillatæ lib. quatuor, cinnamomi elect., zinziberis albi, nucis muscatæ ana drach. 4. duos ducatos auri finissimi, omnia imponantur in vas stanneum, vndique bene clausum per dies

dies quatuordecim. Poſtea diſtilletur tribus vicibus per alembicum in balneo,& vſui reſeruetur. Valet hæc aqua ad omnes infirmitates mitigandas, dum patiens eo vtatur omni mane, & omni ſero, ſenem facit iuueneſcere. Habet quoque alias virtutes innumerabiles, ideóq; maximè à medicis æſtimatur.

De alia aqua vitæ compoſita.

CAP. XLIX.

Recipe aquæ vitæ ſimplicis ſemel diſtillatæ libras 4. garyophyllorũ, zinziberis albi, roriſmarini ana. vnc. ſemis. Species hæ debent pulueriſari groſſo modo, ponãtur poſtea in ipſa aqua ad putrefiendum in fimo equino, per dies octo in digeſtiuo vndique bene lutato. Poſtea diſtilletur per alembicum in balneo Mariæ. Quo facto,

iterum

iterum super fæces fundatur, & se-
cundariè distilletur, & tertiò quo-
que fermentetur & distilletur mo-
dis & formis supradictis, & erit
præparata. Hæc aqua valet ad om-
nes defectus hominis, & dolores
procedentes ex frigiditate. Valet
etiam contra omnes dolores pecto-
ris, ventris & stomachi. Et si homo
pinguis velit libenter macrefieri, o-
mni die stomacho ieiuno de hac a-
qua sumet. Si verò homo macer ve-
lit impinguescere, omni die hanc
capiat cum zuccharo immixto, &
duobus mensibus peractis, videbis
operationem eius.

*De alia aqua vitæ composita, qua u-
batur quidam Comes Palatinus.*

CAP. L.

Recipe saluiæ recentis vnc. I. se-
mis, nucis muscatę vnc. I. semis
macis electi vnc. I. zinziberis al-
vn.

vnc.j.ſemis,granorũ paradiſi drac. vj.cinnamomi electi vnc.j.ſemis,zedoariæ,galangæ ana vnc.ſemis, cãphoræ,rauedſeni ana.drac.ij.roriſmarini vn.j.ſemis, lauẽdulæ,maioranæ,rutæ ana vnc.j.florum camomillæ vnc. ſemis, matricariæ drac. ij.ſeminis fœniculi vnc.j.ſemis,roſarum rubearum M.j.betonicæ vn. j.abrotani drachm.iiij. caſtoris recentis drach.j.ſpicæ indicæ drach. ij.macropiperis vnc.j.olei lauri dra. ij.aquæ vitæ vnc.j.ſemis, mentæ & mentaſtri ana dra.ij.Omnia pulueriſanda pulueriſentur, & ſecanda debent ſecari, & contundenda contundi, ponantur omnia in cucurbitam cum collo ſtricto. Poſtea ſuperinfunde melioris vini quod habere poteris libras octo, in vitro optime clauſo ſepeliatur circiter terram per dies triginta, deinde a-

moueatur, & ponatur in aliam cucurbitam, superimposito alembico rostrato, & distilletur in balneo Mariæ tribus vicibus, semper materiam distillatam super fæces fundendo. Quartò verò quum volueris distillare, adde folia saluiæ recentis quantum vis, & quum fuerit distillata, vsui reseruetur, & quantò vetustior est, tanto est melior, & poteris ea vti, quando volueris, quia innumerabiles habet virtutes.

De alia pretiosa aqua vitæ composita. CAP. LI.

RECipe saluiæ libram semis, origani, hyssopi, satureiæ, radicis pimpinellæ, radicis valerianæ, absinthij ana drachm. ij. rutæ, radicis bistortæ, radicis petroselini ana vnc. j. semis, zucchari rosati drach. iiij. radicis benedictæ, radicis polipod

ſpodij, radicis tormentillę ana dr. ſemis, roriſmarini, petroſelini, cerifolij, lauandulæ, maioranæ ana vnc. ſemis, roſarum rubearum, roſarum albarũ ana vnc. j. ſemis, granorum iuniperi drach. iiij. hæ ſpecies debent poni in prima diſtillatione, poſt autem diſtillationẽ primam, materia diſtillata iterum ſuper fæces fundatur, addendo ſequentia: Recipe zinziberis albi, corticis citri, nucis muſcatæ, macis, galangæ, calami aromatici, coriandri præparati, zucchari candidi ana vn. ſemis, garyophyllorum, cinnamomi electi ana dra. vj. cubebarũ recentium, cardamomi minoris, macropiperis, malanopiperis, zedoariæ, baccarũ lauri, tyriacę magnę Andromachi an. dra. ij. cimini, carui, dictamni albi, reupontici, malorum granatorum ana drac. ij.

anisi vnc.j.semis, granorũ paradisi, croci orientalis, rauedseni ana drac.j.mellis optimi libram semis. Et quũ omnia fuerint distillata, imponãtur sequentia, & iterum colentur absque vlla distillatione, quia omnem vim amitterẽt, & sunt hæc, Musci Alexandrini recẽtis, ambræ bonæ ana scrup. semis, camphoræ drachm. semis, zucchari albi vnc.j. Hæc aqua debet ita distillari: Recipe libras duodecim aquæ vitæ rectificatæ, in qua imponantur radices & herbæ quæ sunt substantiæ grossæ, & ponantur in vitrum optimè clausum, digerantur in fimo equino per dies quatuor, postea distillentur in balneo Mariæ, addendo post hanc distillationem species ruditer puluerisatas, & ita dimittas stare per dies octo, deinde iterum distilletur. Vltimò verò quum omnia

omnia fuerint diſtillata, impones muſcum, ambram, camphorā, zuccharum, quæ nulla diſtillatione egent, quia odor ab ipſis tolleretur per diſtillationem. Et nota, quòd in omni diſtillatione alembicus vndique cum panno madefacto ex farina & albumine ouorum debet inuolui, alioqui materia diſtillanda euaporaret. Debet autem ſumi hoc modo: Quicunque vult ea vti, vel matutino tempore, vel ſerotino, in potu, vel cibo, accipiat parum de mica panis, & ſuperfundat tres vel quatuor guttas aquæ prædictæ, & mirabiliter confortabit cerebrum. Omnes etiam ægritudines capitis & totius corporis citiſsimè tollet. Aufert etiam omnes ſuperfluitates totius corporis, ſiue ex frigiditate procedant, ſiue ex calore. Omnia mēbra totius corporis optimè con-

seruat. Iuuenes qui nondum trigesimum annum excesserint, rarò debent ea vti, nisi sint in aliqua infirmitate constituti. Qui verò sunt trigesimarij, possunt ea vti omni die, & quantò magis homo est senex, tantò magis eo vtatur, quia omnem virtutem naturalem mirabiliter confortat, ita etiam vt homo cum iusto vitæ regimine possit peruenire ad terminum sibi prędestinatum. Nam habet virtutem & efficaciam omnium aliarum medicinarum, & poteris ea vti, omni pastu sumendo quatuor vel sex guttas in alio vino. Hæc est vera aqua vitæ, quæ habet odorem, saporémq; excellentiorem omnibus aliis. Est enim certissimum, ex probatione multorum doctorum Æsculapiæ artis, solo odore huius aquæ, hominem ab aëre polluto nó posse

posse infici. Ideóque consulunt, tẽpore pestifero debere sumi omni die, antequàm quis egrediatur domũ. Nulla est enim medicina, quæ calorem naturalem magis sustentet, quàm hæc aqua vitæ. Habet quippe proprietatem cum ipsa natura, ideóq; in sanguinem vel calorem naturalem cõuertitur. Et quacunque die aliquis vtatur ea, securus est, ea die nõ posse habere paralysim, pestem, vel morbũ gallicum. Optimam virtutem habet confortandi cerebrum, caluiciem capitis expellit. Si quoque aliquis haberet caput immũdum ex scabie, vel alia impuritate, cũ dicta aqua debet inungi. Valet etiã cõtra omnẽ fluxum cerebri, & cõtra syncopim. Omnia apostemata sanat, dum pãnus ex ea madefiat, & superimponatur. Epilepsiã curat, dũ bõbacem in ea intin-

ctū, in nares mittas, & pulſum cum ea inungas, tremorem omniū mem brorum tollit, iuuentutem conſeruat, faciem purificat, omnes rugas expellit, omnes deniq; maculas faciei aufert, obſcuritatem viſus clarificat, oculos ſtillantes curat, dum ex ea illiniantur. Si quoq; ſuper oculos imponatur, omnes ægritudines eorum ſanat, & quum tempora ex ea illinieris, omnes malos humores expellit. Si autem imponas in ipſam de ſucco chelidoniæ, vel de ſucco rutæ, omni oculorum tenebroſitati opitulatur, dum duas aut tres guttas in oculū imponas. Vermes aurium interimit, tinnitum aurium ex frigore procedētem ſanat, & omnē ſurditatem tollit, dolorem dentium mitigat. Si etiam aliquis ea vtatur cum ſucco ſolatri, & puluere lapidis Emathitis,
curat

curat omne ſputum ſanguinis. Paralyſim curat, ſi ex ea tempora illinieris, & ſuper linguam impoſueris. Tollit etiã balbutiem omnem, dando omni hebdomada duabus aut tribus vicibus de pilulis fœtidis. Sunt nanque multi experti medici, qui cenſent, ipſam ferre optimam opem mutis, ſi tyriaca ei admiſceatur, & per annum integrum detur patienti, ſumendo tamen alias medicinas, ad hoc accommodatas. Quicunque etiam ex ea fuerit illinitus, nullum inteſtinorum dolorem percipiet, calorem naturalem fouet, ſanguinem mundificat, omnes quoque opilationes pectoris adimit, ſpleni, pulmoni, lieni ac renibus mirum in modum confert: Omnes quoque vias totius corporis humani abſtruſas reſerat, ſi bibatur, & aliquis ſe ex ea

vnxerit: Valet etiam contra omnes dolores ſtomachi, præcipuè contra ipſum phlegma in ipſo inueteratum: Tollit quoque rabiem, quæ ſit in lateribus & ventre ex frigore. Omne apoſtema curat, hydropicos ſanat, hæmorrhoidas expellit, dum loca ipſa ex eo vngantur. Quicunque vult à podagra vel chiragra curari, primò optimè debet purgari. Poſtea bibat de hac aqua & loca podagroſa vel chiragroſa ex ea madefaciat. Eſt etiam ſumma & præſtantiſsima medicina ad omnes defectus humani corporis ex humore vel frigiditate prouenientes. Habet quoque ad omnia membra corporis diuinã operationem, quia eſt medicina medicinarum.

De

De alia aqua vitæ composita bona.

CAP. LII.

RECipe therebyntinæ depuratæ vnc. duodecim, lauetur optimè cum vino albo, accipe deinde mellis etiam depurati cum vino albo libr.iij.misceantur optimè insimul.Postea adde aquæ vitę optimè rectificatæ libr.iiij.ponantur in cucurbita.Postea accipe herbas infrascriptas optimè scissas, imponãtur ad prædicta per octo dies optimè claudẽdo vitrũ,ne euaporet, postea distillabis cũ maxima diligentia in cineribus: Sunt autẽ hæ herbæ,buglossę,boraginis,melissæ,saluię,lauendulæ ana M.j. hyssopi, florum camomillę,cardi benedicti ana manip.sepis,torismarini manip.ij. arthemisiæ M.semis. Et quando fuerint distillata, addes hæc sequentia optimè puluerisata, & ponãtur

ad di

ad digerendum in fimo equino per dies octo, aut in balneo per dies tres. Et sunt hæc, quæ debent addi. Ligni aloës, xylobalsami, sandalorum trium, calami aromatici, sticados arabici, seminis citri, sileris mõtani, cimini ana drachm.j. macis, nucis muscatæ, cinnamomi electi, garyophyllorum, galangæ, cubebarum recentium, zinziberis albi, macropiperis, croci orientalis, granorũ paradisi, cardamomi minoris ana drach.iij. squinanti drac. semis, coriandri præparati, granorum iuniperi, baccarum lauri, iris florentiæ ana vnc. semis, bistortæ drach.vj. catapuciæ, seminis fœniculi ana vnciæ ij. liquiriciæ, visci quercini, seminis anisi ana vncia j. Amygdalarum mũdatarum, passularum recentium ana lib.j. Accipiatur vitrum seu distillatorium, in quo

quo eſt materia,& ponatur in cineres,optimè lutando, fiat lẽtus ignis per horas quatuor. Quúmque videris, nullam aquam claram egredi in receptaculum, ignis debet augmentari, & aliud receptaculum anteponi,ſemper omnia optimè lutando, & tamdiu diſtilletur, donec exeat aqua citrina, quæ debet ſegregatim cuſtodiri. Tertiò verò quando videbis diſtillari oleũ nigrum, iterũ anteponas aliud receptaculum, & in hoc oleum recipiatur,donec ſit totum diſtillatum, & in alio vitro cuſtodies. Aqua verò prima debet ita pręparari,imponendo in ipſam muſci Alexãdrini recentis, ambræ bonæ ana drach.j. foliorum auri ſcrup.j. Sunt etiam aliqui, qui addunt plurimum dianiſi vnc.j. Quicunque ergo voluerit omnia membra ſua cõfortare,

acci-

accipiat vini maluatici vnciã j. addendo cochlear plenum aqua prima: miſceantur ſimul, donec albeſcant ſicut lac, deinde bibatur ſtomacho ieiuno, abſtinendo duabus horis integris à cibo poſt ſumptionem potus, & cõfortabit mirabiliter totum corpus. Si verò velis ea vti pro dolore capitis, accipias vnum cochlear plenum aqua prædicta cũ aquæ betonicæ vn.j. Ad pulmonem valet, ſi accipiatur cũ aqua mori, vel aqua ſaluię, & hoc tẽpore hyemis. In æſtate verò accipe aquæ indyuiæ vnc.j. cochleare j. de aqua prædicta. Ad pectus, & ad tuſsim frigidam, procedentem etiam ex catarrho, accipe aquæ hyſſopi, vel boraginis, vel fœniculi vnc.j. miſceatur cum aqua prędicta. Ad cor, habeas aquæ bugloſſæ, vel boraginis vnc.ſemis, & totidem de prędicta

Ad pulmonẽ, pectus tuſsim, & cor.

cta aqua, & tantundem etiam de aqua meliſſæ, miſceantur inſimul & bibantur ſtomacho ieiuno. Ad ſtomachum, accipiatur aquæ abſinthij vel mentæ vnc.j. cum aquæ bonę cochleari vno, & ſumatur vt ſupra. Ad pulmonem accipiatur aqua paſtinacæ vel polipodij, cum aqua ſupra dicta, & vtatur vt ſupra. Ad ſplenem, recipe aquam bugloſſæ, vel aquam tamariſci, cum aqua vt ſupra. Ad vertiginem capitis, & ad paralyſim recipe aquam peonię, de herba, vel radice herbæ perforatæ aquam, cum aqua vt ſupra. Ad lapidem in veſica, Accipiatur aqua paſtinacæ vel raphani in quantitate vnc.j. & duo cochlearia de aqua ſupradicta. Ad ſtranguriam, accipe aquam naſturtij vel petroſelini, aut ſaxifragiæ in quantitate vnc.j. cum cochleari pleno aquæ ſupraſcript

Stomachus. *Splen.* *Vertigo.* *Paralyſis.* *Lapis.* *Stranguria.*

Mẽstruũ. ſcriptæ. Ad nimia menſtrua: Recipe aquæ plantaginis vel aquæ ſolatri, bibatur manè & ſerò, cum vno cochleari aquæ prædictæ. Ad menſtrua euocanda, accipiatur aquæ arthemiſiæ, vel ſeminis eius vncia vna, & aquæ ſupradictæ cochlear vnum, bibat eo tempore quo debet habere menſtruum.

Pericula matricis. Ad pericula mulierum ex obſtetricibus peruenientia, vel ex frigore, vt parere non poſsint, accipiatur aquæ valerianæ, vel betonicæ, vel roſarum ſylueſtrium vncia i. & aquæ prædictæ cochlear vnum, & bibatur matutino tempore, ſtomacho ieiuno.

Matrix. Ad matricem accipe aquæ matricariæ vnciam vnam, aquæ prædictæ vnciam ſemis, bibatur vt ſupra. Ad oculos: Recipe aquæ fœniculi, aquæ eufraſiæ ana vnciam ſemis, aquæ prædictæ,

drac

drach.1.bibatur vt suprà. Ad maculas faciei, recipe aquæ florum fabarũ vel aquæ pimpinellæ vn. 1. aquæ primæ vnc.semis, misceátur,& matutino & serotino tempore faciem cum his lauet, & omni hebdomada bibat de ea,cum aqua endiuiæ,duabus vel tribus vicibus. Secunda verò aqua est citrina,& tertia, quæ est sicut oleum nigrum , optimè valet ad fistulas , & alias plagas, & habetur loco balsami.

Maculæ faciei.

De alia aqua vitæ composita.

CAP. LIII.

RECIPE mellis optimi librã vnã, aquæ vitę distillatę quater lib. 1.semis. Ligni aloës drach.3.gummi arabici drach.2. nucis muscatæ, galangæ, cubebarum recentium, cinnamomi electi, macis,garyophyllorum,spicę nardi ana.drach.3.musci Alexandrini recentis,ambræ bonæ

añ.ſcrupu.1.Omnia pulueriſentur groſſo modo,ponendo omnia in cucurbitam vitream ad digerẽdum in fimo equino per dies octo. Poſtea diſtillentur in balneo Mariæ cũ lento igne,& ſic etiam habebis optimã aquam vitę compoſitam,ad multas ægritudines excellentem.

De alia aqua vitæ compoſita.

CAP. LIIII.

Recipe garyophyllorum, macro piperis,granorum paradiſi ana drachmas duas,nucis muſcatæ drachmas ſex,macis vnciam vnam, cinnamomi electi, zinziberis albi,galangæ añ.drach.quatuor,florum lauandulæ, baſiliconis ana. vnc.1. ſaluię vnc.ſemis,florum roriſmarini, mẽtæ,polipodij,hyſſopi ana.drach. 2.balſamitæ vnc.1. ligni aloës vnc. ſemis, muſci Alexandrini recentis ſcrupul.1. ſemis.Hæ herbæ debent

exic

exiccari. Poſtea ſuperinfundantur ſedecim libræ aquæ vitæ bene rectificatæ, digerantur in fimo equino per dies quatuordecim, poſtea per alembicum diſtillentur in balneo Mariæ, & in phiala bene clauſa optimè cuſtodiantur.

De alia aqua vitæ compoſita quæ valet ad paralyſim & vertiginem capitis.

CAPVT LV.

Recipe ſaluiæ recentis vncias nouem, florum lauandulæ vncias quatuor, hyſſopi, mentæ ana. M. 2. garyophyllorum, nucis muſcatæ, cinnamomi electi, zinziberis albi, granorum paradiſi, zedoariæ, galangæ ana. vnciā ſemis, calami aromatici vnciam vnam, granorum iuniperi vnciā vnam, granorum peoniæ vnc. ſemis, vini albi optimi libras octo, digerantur in fimo equi-

no per dies octo, vel in balneo Mariæ per dies quatuor. Postea distillatur per alembicum, & vsui reseruetur in vitro optimè clauso, quia habet mirabilem operationē cōtra omnē paralysim et vertiginē capitis.

De alia aqua vitæ composita valde pretiosa.

CAPVT LVI.

Aliqui nostrorum medicorum Germanorum fecerunt prænobilem & excellentem aquam vitæ in qua multas operationes egregias experti sunt ad confortandum, & ab ægritudinibus præseruādum, totum corpus humanum, præcipuè caput, cerebrum, & alia interiora capitis mala, ex humiditate & frigiditate procedentia, resoluenda & expellenda, & ad exhilarandum instrumenta animæ, & quinque sen-

suum

ſuum. Confortat etiam mirabiliter quatuor mēbra principaliora, vnà cum renibus & omnibus inteſtinis. Procurat quoque optimam digeſtionem in ſtomacho, & dat mirabilem virtutem omnibus membris exerioribus, ex ſolo odore, dū accipiatur vna pars huius aquæ, & duæ partes aquarū ſaluiæ, lauandulæ, roriſmarini ana, miſceātur ſimul & madefiat ſpongia, cum qua tempore matutino & ſerotino mēbra vngantur, & ex ſemetipſis ſiccentur. Aut ſi etiam tres vel quatuor guttas in cyathum plenum vino ponas, & bibatur ante ingreſſum prandij vel cœnæ. valet etiam ad confortandum caput: Recipe ergo huius aquæ vitæ cōpoſitæ drach. I. cum aquæ betonicæ vnc. ſemis, bibatur omni mane & ſero, vel intinge panem in ipſam aquam, & omni *Ad caput.*

die ſtomacho ieiuno edatur tribus horis ante prandium. Ad cerebrum & memoriam: Recipe huius aquæ drac. 1. aquarum roriſmarini, maioranæ ana. vnc. ſemis, vtatur modo prædicto. Ad pectus: Recipe huius aquæ drach. 1. aquæ hyſſopi & capillorum veneris añ. drachm. 2. vtatur modo prædicto. Ad cor, recipe huius aquæ drachm. 1. aquæ boraginis & bugloſſæ an. drach. 2. vtatur modo prædicto. Ad ſtomachum: Recipe aquæ huius drach. 1. aquæ abſinthii, & mentæ ana. drach. 2. vtatur modo prædicto. Ad pulmonem, recipe aquæ huius drach. 1. addendo aquæ cicoreæ & tanaceti aquæ ana. drachm. 2. vtatur modo prædicto. Ad ſplenem: Recipe huius aquæ drachm. 1. aquæ tamariſci, & ſcolopendriæ ana vnc. 2. vtatur forma & modo prædicto. Si verò velis ea vti

Cerebrũ. *Memoria* *Pectus.* *Cor.* *Stomachus.* *Pulmo.* *Splen.*

ad

ad omnia membra corporis confortanda, vtaris huius aquæ parte j. cum vini partibus iiij. Aqua autem debet fieri hoc modo: Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diarhodon Abbatis, ſecundum Nicolaum, pulueris diãbrę, ſecundùm Meſue, dianthos ſecundum Nicolaum, pulueris lætitiæ Galeni an. drachm. ij. caſsiæ fiſtulæ recentis, nouiter à canna extractæ, zuccari candidi an. vnc. ſemis. ſyr. de liquiritia vnc. j. ſyrupi ſticados. vnc. ſemis, florum roriſmarini drac. j. muſci Alexandrini ſcrupu. j. Super his ſpeciebus fundãtur libræ duæ aquæ vitæ ſimplicis, optime rectificatæ per ternam diſtillationẽ in balneo Mariæ. Poſtea iterum diſtilletur in balneo Mariæ per alembicum cũ lẽtiſsimo igne, ita vt numeres vnum,

duo,tria,vſque ad ſeptẽ,antequàm vna gutta diſtilletur,& muſcus debet ligari in panno ſerico rubeo,& ſuſpendatur ad phialã vbi eſt prædicta aqua vitæ diſtillata,& nõ debet extrahi,donec aqua duret.Sunt tamen aliqui qui putrefaciunt cum ſpeciebus prædictis aquæ bugloſſæ libram vnam,aquæ meliſſæ lib. ſemis, aquæ baſiliconis vnc.iiij.aquæ roriſmarini vnc.ij. & poſtea diſtillant in balneo Mariæ.

De alia aqua vitæ compoſita, omnium aliarum pretioſiſſima.

CAPVT LVII.

VT ergo bonum finem operi noſtro imponamus, rariſsimã ſecretiſsimámque aquam vitæ declarabimus,quæ eſt quodammodo cæleſtis operationis, & fit hoc modo: Recipe ſaluiæ recentis cum floribus ſuis,roriſmarini,darſeni,zinziberis

beris albi, garyophyllorum, nucis muſcatæ, granorum paradiſi, galangæ, calami aromatici, macropiperis, zedoariæ an. vnc. ſemis, macis, cardamomi iunioris, cubebarum recentium, foliorum rutæ, foliorũ maioranæ, florum lauandulæ, roſarum rubearũ an. dra. ij. tyriacæ Galeni vel Andromachi, mithridati optimi an. drac. j. ſemis, olei laurini corticis citri, florum bugloſſæ, florum boraginis, florum roriſmarini, oſtrucij, angelicæ, reupontici, granorum iuniperi, mentaſtri, mentæ, matricariæ an. drach. j. ſemis, caſtorei recentis, verbenæ cum floribus ſuis, betonicæ, ligni aloës, xylobalſami, carpobalſami, ſpicæ indicę, vici quercini, granorum peonię an. drac. j. rauedſeni, camphoræ, ſeminis vuę dęmonis, radicis peonię, polij cum floribus ſuis, ſeminis ba-

ſiliconis, ſeminis fœniculi, deronici R. Croci orientalis an. drach. ſemis, ambræ bonæ, muſci Alexandrini recentis, an. ſcru. ſemis, aquæ vitæ ad minus ſeptem vicibus diſtillatæ libr. decem. Omnia ſequentia debent poni cum aqua vitæ ad digerendum in balneo Mariæ, per dies quatuor, & totidem noctes. Saluia, roſmarinum, ruta, maiorana, lauendula, roſæ, mitridatum, tyriaca, oleum laurinũ, bugloſſa, borago, oſtrucium, angelica, reuponticum, grana iuniperi, mẽtaſtrum, menta, matricaria, verbena, betonica, polium, caſtoreum. Et quum fuerint putrefacta, diſtillẽtur in cinere per alembicum, igne lento, ita vt poſsis numerare vnũ, duo, tria, antequam gutta diſtillet. Quũ verò omnia fuerint diſtillata, impone cinnamomũ, garyophyllos, macem,

cem, nucẽ muſcatã, grana paradiſi, galangam, calamũ aromaticũ, piper longũ, zedoariã, cubebas, cardamomum, lignũ aloës, cortices citri, carpobalſamũ, xylobalſamũ, ſpicã nardi, viſcũ quercinũ, radicẽ peoniæ, & grana ipſius, coriandrũ præparatũ, ſemen baſiliconis, ſemẽ vuæ dæmonis, deronicum R. Hæc omnia debent pulueriſari groſſo modo, ponantur in aqua diſtillata, & inſimul digerantur per dies quatuordecim, poſtea iterum diſtillẽtur in balneo Mariæ per alembicum, poſtea addas camphoram, reubarbarum, crocum, ambram & muſcum. Si autem velis habere aquam adhuc meliorẽ, addes pulueris diamargariti ſecundùm Nicolaum, diapliris cum muſco ſecũdùm Nicol. diarhodon abbatis, diamuſci ſecundùm Meſue, pulueris diambrę an. dra. I. pulueris

elect

electuarij cũ gẽmis, pul. lętitię Galeni, pulueris dialigni aloës añ. dr. semis, addes xv. aut xx. ducatos optimi auri, cum zuccari albi lib. ſemis, & ſint tribus diebus in balneo Mariæ, ita vt aqua balnei ſit tepida, poſtea diſtilletur per filtrũ in vitris retortis. Et vnũ vitrũ debet ſtare altius quàm aliud. Scindantur paruæ formulæ de filtro, & impẽdantur,



& per

&per ipſas materia diſtilletur, vitris optimè lutatis, vt nihil ex eis poſsit euaporari. Et hæc diſtillatio eſt excellẽtiſsima ĩter omnes alias. Sunt aliqui medicorũ, volentes cõfortare ſtomachum, fecerunt fieri aquam viridem, qua vtebãtur cum aqua ſupra ſcripta, aut cum clareto ſequẽti, ſicut fecerat quidã Comes Palatinus. Aqua autem viridis fit hoc modo, Recipe aquæ vitæ quater diſtillatæ per alembicum in balneo Mariæ lib. 4. meliſſæ exiccatę vnc. 3. balſamitæ vnc. 2. fundatur aqua vitæ ſuper herbis prædictis, & debent ita omnia requieſcere per dies octo, deinde ea vtere. Et nota, quòd herbæ non debent exiccari in Sole, ſed ad aërẽ, quia ſi in ſole exiccarentur, aqua deueniret obſcura: ſicut ſi eſſet ſuccus alicuius herbæ, Sed ſi herbæ ad aërẽ exiccãtur, habet

bet colorem viridem pulcherrimũ, & eſt amœniſsima bibenti. Fit autẽ claretum hoc modo, Recipe vini albi optimi libras 4. zucchari albi duri vnc. 4. cinnamomi vnc. 1. coriandri præparati drach. 3. gariophyllorum drach. 2. granorũ paradiſi, zinziberis albi ana. drach. 1. ſemis, macropiperis ſcrup. 2. zedoariæ drach. ſemis. Omnia conterantur ſubtiliſſimę, & in puluerem redigantur, poſtea debet colari, ſicut fit apud Gallos, in vino aromatiſato, quod Gallicè dicitur Hippocras. Reſeruetur in vaſe ſtanneo, & cum aqua prædecẽti ab aliquibus ſolet ſumi. Virtutes autem aquę prædictę ſunt hæ. Valet ad memoriam, ſi bibatur omni die vnc. ſemis, mixta cũ aquæ roriſmarini vnc. ſemis, aquæ maioranæ, aquæ meliſſæ an. dr. 2. Ad maniam, vel etiam dolorẽ cerebri, ex

Ad memoriam.

Ad maniam.

frigor

frigore procedẽtem. Accipe de hac vnc.semis, aquæ betonicæ, aquæ polijana. drachm. 2. misceantur simul, & madefac linteum circunuoluendo caput. Vel bibat omni die huius aquæ drach. 2. aquæ betonicæ drac. 4. Accipiantur etiam pilulæ aureæ, & cochiæ ana. scrupu. 1. fiant pilulæ cum aqua betonicæ, cape in numero 5. & sume omni die, quum vadis dormitum, vel etiam quando surgis, dianthos in tabulis drach. 1. Ad vertiginẽ capitis: Recipe huius aquæ vnc. semis, aquarum lauandulæ, saluiæ ana. drach. 3. & sumat omni die stomacho ieiuno diapliris cum musco secundùm Nicolaum. Ad caluiciem, Recipe aquæ lilij albi, barbæ Aaronis ana. drac. semis, huius aquæ vnc. semis, vel drach. 6. addendo olei tartari drachm. 1. Ad mundificandã & dealbãdam faciẽ.

Ad vertiginẽ capitis caluiciem, & dealbãdã faciem.

Accip

Accipe aquæ florum fabarum partem vnam, aquæ prædictæ partes duas, miſceantur ſimul, & omni die lauabis ſemel faciem. Potes etiam omni die ſumere de aqua prædicta partẽ vnam, & de vino optimo partes duas, bibatur ſtomacho ieiuno, & valebit ad idem. Ad ſurditatem: Omni mane & ſerò de hac aqua impones ad aures, inde quartam partẽ horæ cubabis, & requieſces ſuper eandem aurem, vt iterum egrediatur. Vel recipe huius aquæ vini optimi ana. partes æquales, ſumatur omni die ſtomacho ieiuno. Ad vermes aurium: Accipe de aqua prædicta vnc. ſemis, ſucci rutæ, ſucci foliorum perſici ana drac. 2. Si autem non poſsis habere ſuccos, accipies aquam ab eis diſtillatam, addendo modicum de aloë epatico, ſubtiliſsimè trito et pulueriſato, de his omni mane

Ad ſurditatem.

Ad vermes auriũ

mane& sero parum in ipsam aurem distillabis, iacendo super aliud latus, & post modicum tẽporis iacebis super latus, vbi sunt vermes, & statim exibunt & morientur. Ad ophthalmiam: Recipe aquæ prædictæ vnc. semis, aquæ fœniculi, aquę polij, aquę valerianæ an. drac. j. imponantur ad oculos. Ad tumorem gingiuarum: Recipe vini albi vnc. ix. piretri vnc. j. coquantur simul, & de hoc cape partem vnam, & de aqua prædicta partem vnam, deinde teneas hæc mixta in ore, & sæpius recentem accipias, hoc fac toties, donec conualescas. Ad fœtorem oris vel narium, detur omni die vnc. semis, cum vini albi, in quo sint bullitæ mentha, & rosæ rubeæ vnc. j. addẽdo parum musci. Aliqui tamẽ accipiũt aquæ prædictæ vnc. ij. aquarũ rorismarini, & rosarum

Ad ophthalmiã, tumorem gingiuarum, fœtorẽ oris vel narium.

rubearum añ. vnc.ſemis, miſceantur ſimul,& impendatur muſcus in panno ſerico, & ambra bona, añ. gra.vj.& gingiuas cum illo panno ſerico impendente in aqua, ſæpius laues,quotidie ſaltem ſemel aut iterum. Poteſt etiam bibere de aqua prædicta omni menſe drach.ij. Ad epileſiam bibatur omni die vnc. ſemis,cum aquæ peoniæ vnc.j. Aliqui vero ita faciunt: Recipiunt radicem & grana peoniæ, viſci quercini an.partes æquales, bulliunt in vino albo optimo,& datur patienti cum aqua prædicta. Ad paralyſim debent membra ſæpius illiniri cum aqua prædicta:Et de hac aqua bibatur omni die tempore matutino vnc.j.veſpere autem ſumes diacaſtoreum, cum vino albo, in quo coquantur lauandulæ, ſaluiæ, granorum iuniperi an.M.j.ſuperinfundend

Ad epileſiam.

Ad paralyſim.

dendo de vino optimo libras iiij. Ad loquelam amiſſam: Recipe de aqua ſupradicta vnc. ſemis, aquarum lauandulæ, peoniæ, ſaluiæ, añ. drach.ij. bibatur & recipiatur mithridati drach.j. cum vino, in quo bullierit caſtoreum. Ad melancholiam. Recipe de aqua prædicta vnc. ſemis, cum aquæ bugloſſæ vnc.j. aquæ baſiliconis, aquæ meliſſæ añ. drachm.ij. aquæ ſcolopendriæ, boraginis an. drach.j. miſceantur inſimul, & bibatur tribus horis ante prandium. Sume etiam tabulã vnã confectionis lætitiæ Galeni, vel lætificantis Almanſoris. Ad putrefactionem epatis: Recipe de hac aqua vnciam ſemis, cum aqua epaticę, & bibatur omni ſero vnc.j. vel vnc.j. ſemis, & tempore matutino duabus aut tribus horis ante prãdium

Ad loquelam amiſſam, melãcholiã, & putrefactionem.

ſumatur diarhodon abb. ſecundùm

Hydropiſis. Nicolaum. Ad Hydropiſim: Recipe de aqua prædicta partem vnam, aquæ florum ſambuci partes duas, aquæ fœniculi partes tres, miſceantur ſimul, & omni vice bibes vnc. ſemis. Veſpere autem cum volueris ire cubitum, ſumatur tyriacæ magnæ Galeni drachm.j. in vino, cum quo bullierint petroſelinum, fœniculum, apium, radices capillorum veneris ana pars vna, vini partes decem, bulliantur vſque ad conſumptionem tertiæ partis. Et de tribus in tres dies detur hydropico duabus vel tribus horis ante prandium dialaccæ ſecundùm Meſue drachm.ij. Caueat ægrotans à potationibus ſuperuacuis, quia in hoc morbo, quantò minus homo bibit,

Lapis. tantò plus mingit, & contra. Ad lapidem: Recipe de aqua prædicta

part

partem vnam, aquæ ſaxifragiæ, aquæ alhihengæ, aquæ milij Solis, aquæ raphani, ana partes ij. & vna hora poſt potionem hanc detur lytontripon drac.ij. Ad ſterilitatem: Recipe aquæ huius drach.ij. vini albi vnc.j. aquę liliorum croceorum, aquæ roriſmarini, aquæ matricariæ, ana drach.ij. bibatur manè aut ſerò, omni hebdomada vtẽdo duabus aut tribus vicibus diamargariti, ſecundùm Auicennam, dra. ij. Habet alias innumerabiles virtutes, quas breuitatis cauſa omitto. *Sterilitas*

FINIS.

IOANNES ANTONIVS CAMPESIVS PIO LECTORI

S. D.

CUm (secūdùm Philosophi sententiā, libro pro primo de anima) amice lector, omnis rerū notitiā seu sciētiā certitudinaliter habere, debet æstimari esse quoddā bonum & honorabile: maxime tamen illā quæ per demōstrationem & rerum experientias certas & firmas de suis conclusionibus fidem facit. Et quia idē Philosophus ait, omnis homo naturaliter scire desiderat: & hoc desideriū cōmuniter illis insit maximè, quorū nobi-

litatis

litati animæ scire naturaliter inest. Nã sapiẽtia intellectiua propter virtutẽ & nobilitatẽ animæ acquiritur (vt omnes asserũt Philosophi) & in ipsa quædã p̃eminet delectatio omnibus delectationibus nobilior: scilicet ille nobilis amor sciẽtiarũ sermocinaliũ, naturaliũ & moraliũ, & reliquarum, vt puta, tres partes Philosophiæ: theoricã, mathematicã, & philosophicã siue naturalẽ & theologicã. In his enim, & quæ ad hæc referuntur pergustatur animæ delectatio: quæ alijs delectationibus mũdanis incõparabilis meritò iudicatur. Nã anima est nobilius quod reperitur ĩ homine: ipsa enim dat esse & perfectionẽ corpori: & eius cibus est nobilissimꝰ, respectu cibi corporis, quãtũ ipsa nobilior est corpore. Et ipsa gaudet in lucro, scilicet intellectuali: & illud depẽdet ex sciẽtia Philosophiæ, & in illa gaudet & delectatur anima. Philosophus 10. Ethicorum, inquit, quòd

*mirabiles delectationes affert Philo-
phia, puritate & firmitate. Puritate quī-
dē, quia aliæ sciētiæ cōtrariū habent ad-
mixtū: puta, tristitiā aliquā: ista verò
nō. Firmitate verò, quia aliæ durabiles
nō sunt propter mutabilitatē subiecto-
rū. Ista verò propter durabilitatē & pri-
mā suæ perfectionis excellentiā felicita-
tē cōcludit speculatiuam. Albumasar
in Introductorio suo magno, distinctio-
ne quinta, capite nono ait: Dignitas ho-
minis super cætera animalia fit per sa-
pientiā & cognitionē, quæ est instrumē-
tū rationis. Et quātò magis homo sapiē-
tia & sciētia abūdauerit, tantò magis à
cæteris animātibus dignificabitur per
hoc quòd in eo est sapiētia & rerū cogni-
tio: & quantò plus fuerit ignarus, tantò
magis habebit appropinquitatem cæte-
ris animātibus. Nisi ergo esset sapiētia
& rerū cognitio: non esset homini digni-
tas super cætera animalia: quia omnia*

sibi

sibi participāt in comestione videlicet & generatione. Per sciētiā igitur & cognitionem effectus est homo dignior cunctis animantibus. Cùm enim homo dignissima sit creaturarū creatura, cuius gratia & amore à Deo oīa sunt cōdita atq; subdita: cuius corpus nō recipit æstimationē, quouis mō diuino vel humano merito, id quod eū in sanitate & iuuentute conseruat, cūctos ab eo repellēdo lāguores, & à superueniētibus auertendo summa diligētia ab eo quærēdū est. Hoc enim operatur Quinta Essentia Philosophorū (præcipuè Arnoldi de Villanoua. Raymūdi Lullij, ex īsula Balleari, necnō Ioānis de Rupescissa & quorūdā aliorū, à Philippo Vlstadio, nō paruo studio & labore in vnū collecta, quæ Cælū Philosophorū meritò intitulatur) ad cuius illustrationē addidimus & nos Directoriū summæ summarū medicinæ, ad administrādum diuinā medicinā,

ſeu lapidē Philoſophorū in ægritudini cura pro corporibus humanis à quocūq; morbo ſanādis, lōgè omni alia quinta eſſentia, ac auro potabili quocūq; præſtātiorē, ſuperq; omnes Galeni, Hippocratis, & Auicēnæ medicinas quaſcunq;. Quia quātò medicina eſt ſubtilior, tantò magis eſt efficacior. Cùm verò hæc medicina cōpoſita ſit ex ſpiritibus ſubtilioribus, & materia ſimplici, & quaſi ſeparata ab omni materia elemētali, propterea facilè poterit ſine impedimēto vires ſuas in omnibus infirmitatibus exercere. Omne agēs, virtutem habet operādi ſecūdùm propinquitatē & ſimilitudinē cum qua participauerit cū primo actiuo. Primū verò & vniuerſale agēs corporeū & ſimplex corpora ſunt cæleſtia, quæ vt vniuerſalis cauſa ſe extēdūt ſuper oēs res inferiores. Cùm vero hæc medicina propter ſubtilitatem ſuam & puritatem, incorruptibilitatēq; ſupra

omnia

omnia corpora maximã propinquitatẽ & similitudinẽ habeat cum cœlestibus corporibus, à Philosophis Cœlũ fuit nũcupata, & Quinta Essentia: poterit igitur præ cæteris rebus corporeis inferioribus omnibus tanquã medicina vniuersalis, omnes curabiles morbos & infirmitates curare: nõ tantùm illas quæ ad Physicũ pertinẽt, sed etiã istas quæ chirurgi manũ requirunt. Tradunt etiam medici, medicamentũ hieræ picræ singularẽ habere virtutẽ attrahendis humoribus à capite, collo & pectore: & non ab alijs mẽbris inferioribus. Propterea quòd hoc medicamentũ generatũ sit per virtutẽ quarundã stellarum quæ influentiam habẽt supra collum, caput, & pectus, vt stella arietis, tauri, & gemini. Metalla verò recipiunt essentiã, nomen, numerum, colorẽ, virtutem & proprietatem planetarũ singularem: omnes verò planetæ habent influentiã & virtutem supra

pra totũ corpus humanũ. Et ex his metallis nostra medicina generatur. Habebit & hæc virtutẽ supra totũ humanũ corpus. Et aquæ thermarũ si habent virtutẽ sanandi plures infirmitates, ea de causa quòd deferũt secũ, transeuntes per metalli venas, virtutẽ quandam metallicã. Habebit nimirum ipsa substantia metallica maiorẽ vim in potabilem formã conuersa, iuxta illud quod gentibus est vulgare. Magnesies enim auro limato in cõfectis apposito, quærũt per hoc sanitatẽ, & iuuentutẽ cõseruãt, quãtò magis quod est in corpore magnesiæ occultum lapidis Philosophorũ purgatũ, aereũ, & spirituale factũ. Idem voluit significare Ioãnes de Rupescissa, de humiditate radicali loquẽs, & de Quinta Essentia, sub nomine aquævitæ: dicit enim aquã ardentem bonam, in se continere omnium metallorum virtutem: & non aquã esse vitis, sed vitæ, quia vitam hominib

minibus præstet. Et quã medicina præser natiua & cõseruatiua debet esse multũ durabilis & à corruptione remota (vt apertè probat Lullius in libro de secretis naturæ) nã si corpus humanũ præseruari debeat à corruptione, necesse est vt sit perpetuò durabilis: nã aliàs induceret maiorẽ corruptionẽ. Ergo volẽtes iuuenilẽ cõseruare iuuẽtutẽ, & senibus restaurare humidũ radicale, & naturalẽ calorẽ, necesse est vt eligamus substantiã incorruptibiliorẽ cæteris omnibus quæ sunt sub globo lunari, & hãc præparari in medicinã, vt possit sumi per os intra corpus: & sic sumpta quàm velocissimè penetret per totũ humanũ corpus, & illud seruet quasi incorruptibile. Et hæc est quædã subtilis substãtia & radicale humidũ intrinsecũ, Quinta Essentia dicta, ꝑ partes elemẽtales diffusa, simplex, non omnino incorruptibilis vt cælũ: sed cùm ipsa generata sit ex materia cæte-

ris oĩbus incorruptibiliori: & facta e simplex per separationem elemẽtorum incorruptibilium, si debitè conseruetur, durabit per æuum: & sumpta per os, longo tempore conseruat corpus humanum incorruptibile. Ideo amice lector, hanc nostram lucubratiunculam non flocci-pendas, quia per hanc poteris inæstimabiles vtilitates consequi: & omnia corpora humana ad sanitatem perfectam reducere. Et primò dicemus de tribus minerijs principalibus, ex quibus fit lapis, seu Quinta Essentia Philosophorum. Secundò vnde elicitur hæc medicina seu lapis. Tertiò de resolutione ipsius lapidis, vt sit potabilis, quod verum aurum potabile dicitur. Quartò cum quibus simplicibus vel compositis debeat dictus lapis propinari, vt approprietur vnicuique membro peccanti. Tu interim vale, & me semper ama.

DE

DE TRIBVS MINERIIS PRINCIpalibus, ex quibus fit lapis Philosophorum.

HAE SVNT mineriæ prĩcipales, videlicet minerales Solis, Lunæ, Azoch, Archani, vegetabilis vitis, & animalis a Pũ liquefacti: & quanuis vegetabile & animale sint peregrina seruilia, tamẽ nõ sunt extranea, sed amicabilia, mineralibus cõuenientia, in lapidẽ archani disponentia, coniunctim vel diuisim, in natura reciproca vel peregrina extranea: veruntamen id nõ est extraneum, in quo habet cõuerti aurum vel argentum. Hoc intellige dupliciter

citer aut in administratione medicinę, aut in compositione lapidis. Si in administratione medicinę, tunc est amicabile & propinquum, illud conuertens seruile, naturæ requirēti. Si in compositione lapidis, tripliciter tunc debet intelligi sic, illud conuertēs seruile nō est extraneum, in quo corpus perfectum cōuertibile habet cōuerti tripliciter, aut in argentum viuū Philosophorum, aut in calcem terræ, aut in liquorem olei vel lymphæ. Sed post completam conuersionē ipsius cōuersi conuertibilis in aptitudine illius pūcti magisterij, post illud cōuertēs seruile abiicitur foras in cōpositione lapidis archani separando per distillationem sapienter, vt authoritas Philosophiæ dicit, magisterium nostrum non indiget extraneo in vtraque mutatione, videlicet

licet prima cũ ſecũda ſortiatur ſuũ effectũ veraciter: alioquin deſtrueretur totũ opus experimentaliter.

De natura medicinæ, id eſt, lapidis vnde elicitur.

STylus eſt in natura, quòd in cõpoſitione lapiſgenea nihil additur extranei, ſicut eſt argentum viuum cõmune vel aliud imperfectũ: quòd ſi cõtrariũ fiat, artifex in vltimo opus ſuum deflebit, vt expertus noui, & natura hoc atteſtatur. Nam ſicut in compoſitione homogenei, nullum extraneum requiritur, niſi vir cum muliere, ita & in compoſitione lapiſgenei nil extranei apponatur, vt dicit Hermes. Magiſteriũ noſtrum nõ indiget extraneo, quia res ſunt ſecundum eorum naturas, quáuis natura peregrina diſponat cõcipere vel generare, vt medicina diſponit ingreſsiuè naturã ſterilem concipere vel generare virtualiter,

velut asinus cũ iumẽto generat mulum, generatione imperfecta: hoc totũ fit dispositiuè. Non autẽ propterea medicina generat hominem, nec mulus fœtũ cõcipere facit vnquam. Et sicut est in natura, ita etiam et in arte: quia nullũ imperfectũ per suá naturam reciprocam vllatenus seipsum nec aliud qualecunq; imperfectum perficere potest vnquã. Imò dicitur quòd in omni imperfecto sæpe periclitatur, & perfectum per imperfectũ conturbatur, & vnum per aliud sæpissimè perditur: sicut qui ædificat optimũ ædificiũ super fundamentum ruinosum, quod finaliter perit, siue ruit, propter sui imperfectionẽ. Natura non emẽdatur nisi in sua natura: & natura congaudet naturæ. Patet ex sui diffinitione, quæ sic diffinitur: Natura, est quædã res insita rebus, ex similibus similia procreãs. ars em̃ imitatur naturam

turā inquantū poteſt, vt ait Philoſophus. Et quando Philoſophia iubet operari de Mercurio in procreatione lapidis Philoſoph. ſemper intelligit de mercurio metallico, quod ſit vt habetur in libris Philoſophorū, de quintis eſſentiis: vnde argentum viuum Philoſophorū eſt tota cauſa materialis & ſubſtātialis lapidis Philoſophorum, & ex eo medicina Philoſophorū perfecta elicitur, & in eo tota cōſiſtit perfectio. Ipſum enim eſt materia omniū metallorū, & ex ipſo ſolo lapidē Philoſophorū generari neceſſe eſt, cū ſuo ſulfure proprio, nō vulgi, ſed metallico, vt ipſum digerendo & coquēdo in metallū conuertat. Sulfur enim eſt pinguedo terrę in mineriis generata, & per tēperatam decoctionē indurata & ſpiſſata, habēs ſe ad argētum viuū vt maſculus ad fœminā, vt agens ad materiā. Sed quia mate

ria ſeipſam non producit in eſſe, propterea ſagax natura adiungit ſibi agens proprium, ſcilicet ſulfur, vt dictũ eſt. Licet enim argentũ viuum in ſua natura ſit albũ, tamẽ in magiſterio albificatur & rubificatur in agendo naturã ipſius. Hũc venerabilẽ lapidẽ ex ſolo argẽto viuo ſine alicuius ſulfurea extrinſeci cõmixtione colligere neceſſe eſt, et aurũ ſibi amicabilis eſt. Vñ ex argẽto viuo, fit aqua ylealis reciproca per putrefactionẽ & diſtillationem reflexam pluries ſuper ſe, donec totũ argentum viuum in aquam conuertatur. Deinde decoquitur cum oleo corporis fermenti ſuimet generis fixando & nutriendo in vaſe ſuo ſuper attanorem in vaſe clauſo Hermetis clauſura, poſito ſuper platinam ferri in lento igne qui fit ex lychinis philoſophorum. Aurũ enim cauſatum artificialiter, dicunt præ-

ſtant

ſtantius eſſe auro naturali. Hoc verũ eſt quantũ ad metalla transformandũ artificialiter ſecundũ quidditatẽ ſubſtãtialẽ. Conuerſa autem vel transformata, nõ ſunt ita perfecta, vt ſunt naturalia perfecta ad ſanandum corpora humana in eſſentia naturaliter ſecũdum identitatẽ eſſentialẽ. Quoniã nullum ens artificiale, quauis arte vel ingenio de imperfectione ad perfectionẽ conuerſum, eſt tantũ copioſum in virtute & eadẽmet largitione fœcũdum quàm naturale. Patet: quia maioris influentiæ exiſtit copioſum contribuens, quàm puſillũ perinde ſaliẽs. Vnde perfectio medicinæ vtilius, & perfectius, nec non & affluentius comprobatur in ægritudinum cura eſſe, exiſtere, & fieri, ac etiam infirmis propinari de corporibus perfectis metallorũ à natura procreatis, quàm de imperfectis ad perfectio-

nem cõuersis ab arte. Maior em̃ virtus essentialis est semp naturalibus pfectis attributa, quã cõuersis artis magisterio acqsita. Quãuis autẽ natura posit emẽdari p artẽ: eò quia vbi natura deficit, ars incipit pficere: totũ hoc fit artis ingenio, natura administrãte: aliter fieri nõ posset. Licet verò quæque res minima habeat tantã virtutẽ ĩ qualitate, qualẽ grãdis eiusdẽ substãtiæ, nõ autẽ habet tantã in quãtitate exuberantiæ eiusdẽmet naturæ ipsius substantię. Exemplũ de paruo & magno vase, pleno vini vel aquæ: quia licet ipsa duo vasa plena sint eadem substãtia eiusdẽ naturæ, tñ magis confluit & exuberat magnũ vas quã paruũ. Nõ aũt ĩ qualitate: qa eiusdẽ qualitatis est substãtia intus vasa existẽs in ea, dẽmet natura: veruntamẽ sicut parua ignis fauilla seu cãdella cremãs seipsam, dat lumen & cõbustionem aliis

aliis cādellis, ita medicina Philoſo phorū ratione virtutis confluentis dat pfectionē cūctis metallis impfe ctis. Sic cōcluditur ꝙ oē minus exiſtit tātū virtuoſum, quātū ſuū affluens ī quātitate: licet ars imitetur naturā, hoc facit ī qbus pōt, tñ nō eſt ita excellēs ſicut natura, qa qđ à natura īeſt, ſemp ineſt: et qđ eſt ab arte, à caſu ineſt, niſi fiat gr̄a ſupnaturali trāſcēdēte naturā, quia tūc eſſe ſupnaturale maioris virtutis ſemp exiſtit ī potētia, quā eſſe naturale ī ſua efficacia. Patet qa quæ ſunt, pōt mutare in ea q̄ non ſunt. Ratio eſt, qa nō eſt min⁹ dare, quā mutare nouas naturas reb⁹. Quāuis aliqñ natura pficiatur vel ſublimetur in virtutibus acquiſitiuis: totū hoc fit ratiōe ſuæ bonę inclinatiōis aut artis magiſterio. Naturalia cūcta magis ſunt certa ī ſuis virtutibus, quā artificialia in ſuis vſibus. nā qđ natura

non habuit, vſus neſciuit. Licet vero in auro vel argento ab arte factis, ſiue in veram medicinã archani poſsit philoſophari ad tranſmutãdum metalla magiſtraliter, tamẽ non erũt apta ad ſanandum corpora humana efficaciter, ſicut de auro naturali: Et hoc duabus rationibus: videlicet propter diſpoſitionẽ virtutis, & propter paruã quantitatẽ efficaciȩ terminatè confluẽtis. Primo quia nulla virtus diſperſa, eſt maior ipſa vnita: & ſic quia nullum confluxũ, maius ſuo confluẽti exiſtit in abundantia virtutis. Igitur maioris efficaciȩ exiſtit aurum naturale confluẽs, quàm artificiale confluxũ in curã ſanitatis. Quam efficaciã nullũ aurum ab arte procreatũ, ita copioſe ſicut naturale habet vnquã, cò quòd nulla res id dare poteſt, quod ante non habuerit.

Et li

Et licet ſeruilia conuenientia ſint naturę indigenti ſupplentia, & de neceſſario poteſtati vel dominationi miniſtranda vt ſeruus dño ſuo, & fœcũdus indigenti, nõ propterea ſeruilia ſunt ita perfecta & nobilia quàm dominatio poteſtatis decora. Itẽ, quãuis quędam ſint tincta per quædam nubila medicamina philſophalia permanenter tingenda in omni examine iudiciali, de imperfectione ad perfectionem cõuerſa: Nõ enim propter hoc ſuſcipiunt maius nec minus virtutum ſubſtantiæ in natura ſua per medicamina perfectè tingentia metalla imperfecta: licet enim formę eſſentialium trãsformẽtur, nõ autẽ ſubſtantia transformati mutatur, nec ſuſcipit maius nec minus augmẽtũ virtutis cõfluens, quàm quod antè habuit à natura: nullo artis alchy-

mię magiſterio, quia nulla proprietas ſubſtãtiæ naturalis põt minui, nec augeri ab aliquo vnquam, niſi gratia ſupnaturali virtuoſa ĩ mirabilib9. Sed licet per artẽ forma rei transformetur qualicunque modo fiat: nõ autẽ propter hoc tranſmutatur ſubſtãtia: qa ſi ſubſtantia fuerit plũbea vel ſtãnea, ſemper eſt plũbea vel ſtãnea. Nõ ſic de forma: qa illa põt trãſmutari artis ingenio vt per lapidem archani alteratur vna forma metalli in aliã, ſcilicet plũbũ vel ſtannũ in formã auri vel argenti. Hoc verũ eſt formaliter, non autẽ ſubſtantialiter. Et tũc illa forma ſuſcipit maius & minus augmẽtum virtutũ, ſecundũ medicinę cõdimentũ. Ideo qñ dicitur in libris Philoſophorũ ꝙ melius eſt aurum vel argẽtũ ab arte factũ, quàm per naturã procreatũ. Et talis ſol & luna per

na per medicinam archani generatus vel generata, excedit omnem ſolē & lunā naturalē in omnibus proprietatibus tā medicinalib9, quàm aliis, quia eiuſdē eſt ſubſtātiæ in natura metallorū. Intelligitur de auro vel argento in elixire conuerſis ante proiectionē ſuper imperfecta corpora, & etiā dicitur propter excellentiā puritatis artificiatę, et propter transformationē corporū. Primò qa omne corpus minerale (dempto ſole) habet in ſe ſpeciē aduſtiuā propter ſulfur, & corpus artificiale vel artificiatū eſt purū & mūdū virtute medicinę pręparatę artis magiſterio ad hoc aptæ: quæ medicina in ſumma ſummarū archaniſata conſumit virtualiter oēs īmunditias & impfectiones naturæ, & inducit cōſuēter oēm pfectionē in natura egena. Secundò qa trāſformat oīa corpora, et alterat de imperfectione ad perfect

perfectionē, & de infirmitate ad sanitatē vigore perfectionis acquisitę à natura archanicæ. Totum hoc dicimus secūdum quidditatē essentiæ, nō autē secundū identitatē substantiæ in specie naturę metallinę, quia licet in natura sit identitas substantiæ, non autē eadem quidditas essentiæ reciproca. Patet, quia licet forma metalli transmutetur: non autē substantia metalli transsubstantiatur: in veritate dicimus: quòd medicina archani rubea, & corpus perfectum medicinatū rubeum, nec non & Mercurius à natura rubeus, seu de metallo naturali rubeo emanatus, vel existens, quod ita intelligimus, (non autem Mercurius vulgi, neque vlla alia metalla imperfecta, qualicunque conditione medicinata, licet sint ad alchymicandū apta pro corporibus metallorū imperfe-

ctis ad

ctis ad perfectionem transmutandis) valet ad omnes infirmitates sanandas & ad iuuentutem renouandam, confirmandámque. Et in summa perfectione ad conseruationem sanitatis peragendam sine periculo efficaciter sicut aurum naturale. Quod patet experientia, non indiget probatione. Hîc concludimus, quòd nullum artificiale ab arte ita perfectius existit, sicut naturale est, et fit à natura per melius: licet enim metalla de modo generali sint eiusdem substantiæ in natura metallina, vt patet in arbore Porphyriana de prædicamẽtis et prædicabilibus, quia prædicatur de substantia metallina. Non autem ipsa metalla sunt eiusdem formæ in virtute efficaciæ, vt patet cuilibet artem logices intuenti. Nam differentia est inter formam essentialẽ, materia

terialem, & ſubſtantiam ſpecialem realem. Patet: quia quod eſt aurum vel argentũ naturale, non eſt plumbum vel cuprũ artificiale, et de ſimilibus econtrario dictis. Iam ſufficienter dictum putamus de natura noſtræ medicinæ & Quintæ Eſſentiæ, & vnde eliciatur. Nunc dicendum eſt de eius reſolutione vt fiat potabilis.

De reſolutione lapidis ad perficiendum aurum potabile.

DEus enim ſua mirabili ſapientia ſolem in medio planetarum conſtituit: earúmque dominus & rex eius mirabili virtute & potentia eſſe voluit, vt diſtribuat lucẽ & claritatem omnibus planetis: quia ipſe eſt qui facit creſcere, oriri & multiplicare omnia vegetabilia ſuper terram, teſtãte philoſophorum principe Ariſtotele, de generatione

& cor

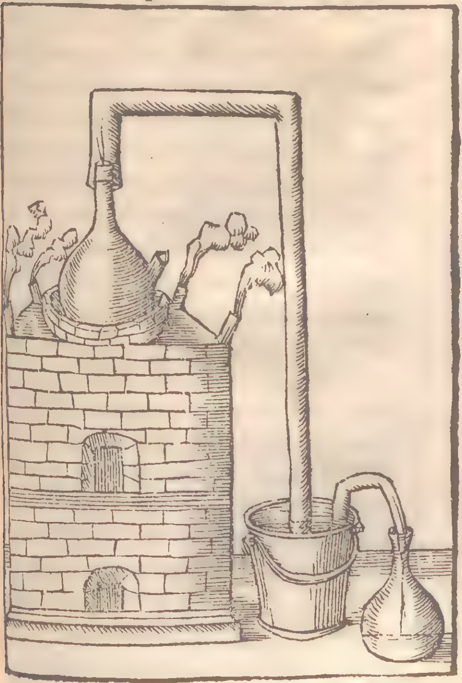
&corruptione ſic dicens, Sol & homo generant hominē, & ſine his nō poteſt fieri generatio alicuius rei, quia omnis genus ſeminis generat illud genus ipſius ſibi ſimile, vt idē Philoſophus ait, primo Meteoror. ſic & ſol vel aurum noſtrum principatum tenet inter cætera metalla, quia ipſe eſt rex omniū metallorū, à quo elicitur vera et perfecta medicina præualens omnequodq; genus omnium medicinarū, cuius omnia metalla leproſa et corpora humana infecta quauis & quacunq; infirmitate ad perfectam ſanitatē reducit (niſi ſit à Deo conſtitutus vltimus terminus vitæ ſuæ) virtute cōceſſa ab altiſsimo creatore. Ideo arcanum arcanorum pretioſiſsimum, omnia alia arcana excedens, & meritò princeps ſecretorum aqua vitæ exiſtens nuncupatur; cuius modum

ad

ad vitam hominis conſeruandam
perpendimus declarare in his verbis, accipe ergo in Dei nomine optimi vini rubei odoriferi de meliori quod poteris inuenire ſextaria quatuor, quod ponas in vaſe æneo idoneo cum ſuo colubro, & recipiente, & quòd vas non ſit niſi tertia parte plenum, pòſt plecte tuũ vas ſuper furnum cinerum: quòd coluber ſit intus vas plenum aquę frigdę, cuius forma hæc eſt.

Vas æn

Vas æneum cum suo colubro & recipiente. Vas quod debet esse plenum aqua. Furnus cinerum.

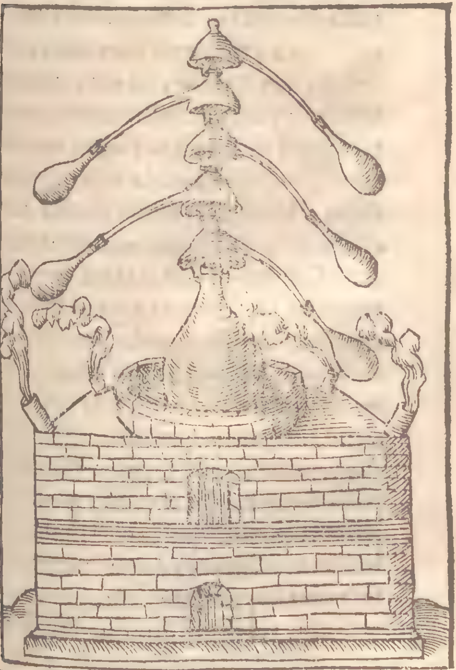


CC

pòst fac ignem mediocris caloris, quod vinũ nõ euomatur p colubrũ: & sic sequere distillatiões. Et nota quòd quãdo videris distillasse tertiã partẽ ipsius vini quod posuisti in vase, si id quod distillatũ est, sentit satis de aqua vitę, & cũ venerit dulcis sine acuitate, tũ dimitte frigefieri, & aperi vas per inferius & aqua phlegmatica, seu residuũ vini exibit, tunc reimple tuũ vas, & distilla vt supra, iũcturis bñ clausis, ne respirare habeat, vsq; quò totũ vinũ sit distillatũ. Totã aquã vitæ sic distillatã pone in vase separatiõis, habẽte quinq; vasa recipiẽtia, vnũ supra aliud: & rectifica p balneũ Mariæ: quia in vna distillatione tãtũ operatus fueris, quãtũ si in solo vase distillationis qnquies distillaueris: quia spũs subtilior aquę vitę ascẽdet, seu descẽdet in superiori alembico: & sic in vna vice erit quinquies rectifica

ta.

ta. Forma vasis hîc inferius describitur.

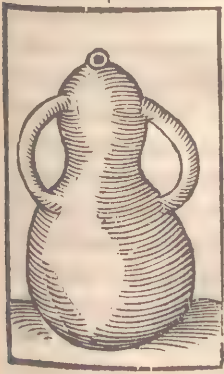


Vas ratificationis quint. ess. Caldare cum aqua feruenti. Forma furni.

Hæc aqua ſic ratificata (ex ea tamen non facias ſanguinem humanum: quia amitteret vim ſuam, neque facias ignem, id eſt, aquam igneam: quia tantæ fortitudinis eſſet, quòd omnia deſtrueret combu rendo) ponenda eſt in vaſe circulatorio Hermetis, cuius forma hæc eſt, in balneo Mariæ vt circuletur, & in Quintam Eſſentiam reducatur: tunc erit optima aqua ad reſoluendum lapidem noſtrũ in vaſe cir culatorio vel pellicano Hermetis, quod vas anſatum dicitur: in balneo Marię donec in naturam aquæ cõuertatur, quã Hermes Philoſophus decretauit, dicens, ꝙ omnis perfectio cuiuſque lapidis conſiſtit in virtute ſuæ terræ quæ nutrix vel fermentũ appellatur: cùm dicit nutrix eius terra eſt, ſine quo fermẽto ſpiritus lapidis nullo modo perfe-

ctè

ctè detinetur, nec complementum suæ virtutis poſsidet. Ideo huic aquæ, id eſt, ſpiritui Quintæ Eſſentiæ, qui in ipſa latet, demus virtutẽ ſuæ terrę. Et hoc eſt quod dicit Philoſophus, vis eius integra eſt, ſi cõuerſa fuerit in terram: & tunc vim ſuam cõplebit, & integraliter obtinebit. Et tunc vocatur aqua vitæ ratificata & perfecta.



Aqua ratificata, in ea conſiſtũt quatuor elemẽta, id eſt redũdãt in ea quatuor elementa, id eſt quatuor humores, ideo non incõgruè ſolet Quinta Eſsẽtia nũcu-

pari: quia ab ea extrahuntur quatuor elementa: & ab eis extrahitur quintum elementum, quod est super omnia elementa pretiosius, habens in eo omnes qualitates, id est complexiones omniũ quatuor elemẽtorum, id est, frigidum & siccũ, frigidum & humidum: calidum & siccum: calidum & humidum: quod quintum elementum potest ornari à duobus luminaribus maioribus, id est Sole, & Luna: & minoribus, id est cæteris planetis, vt cælum: vt seruiat humano corpori, propter quod dicitur Cælum nostrum: habet enim conuertere metalla in primam materiam, quæ est hile, id est primordialis materia lapidis, quæ est reductio corporis in aquam, & fit lapis mineralis, vegetabilis, & animalis, & operatur ad rubeum vel ad album, secun-

cundum ſuum condimentum, vt ſupra dictum eſt. Hæc verò aqua eſt valde redolentiſsima ſuper omnes odores, & eſt valde guſtabilis ſuper omnes ſapores: & eſt valde pretioſa ſuper omnes res pretioſas: & eſt valde ſubtilis & penetratiua ſuper omnequodque ſubtile & penetratiuum, quia ex nobili virtute & poteſtate ipſius valde penetrat ſine læſione corporis, ſed potius cum confortatione ipſius eam ſuſcipiẽtis, ſicut radij ſolis penetrãt vitrum ſine fractione ipſius: ita eius virtus penetrat per totum corpus ſine læſione corporis. Et cùm eſt compoſita, eſt perfectior in qualitate & proprietate complexionis illius compoſiti, ex quo eſt compoſita. Quòd ſi eſt compoſita ex cõpoſito calido & humido, habet virtutẽ & cõplexionẽ calidã

& humidam. Si ex compoſito calido & ſicco, habet virtutem & complexionem calidam & ſiccam: & ſic de ſingulis qualitatibus elementorum. Item hæc aqua expellit omne nociuum à corde ſtatim: & non ſolum à corde, ſed à corpore & cerebro, hepate, ſplene, ſtomacho, et vniuerſaliter toto corpore humano à planta pedis vſq; ad verticem capitis. Ipſa refrigerat, & calefacit, humectat & deſiccat, aperit et claudit, mundat & incarnat, conſolidat & conſeruat omnequodque ab omni corruptione, & non ſinit ibi aliquod putridum generari, vbi applicata fuerit. Confortat intellectum ad inueſtigandum res difficiles & ſubtiles, & dat audaciam. Et ſcias quod cōponitur ſecundū indigentiā corporis lāguentis ſecūdū qualitatē & cōplexionē humorū peccā-

tium

tium,de qua hîc breuiter tractabimus.Sed primò dicam⁹ qualiter fit aqua vitæ in ſuprema perfectione cū lapide benedicto in auro potabili.Accipe aquam vitæ prędictam ratificatā vt eſt dictum,& habeas vnum bruſtū apū de menſe Maij,vel fauū,cū melle & apibus & in cucurbita decenti vitrea pone cū duabus vel tribus foglietis aquæ vitæ communis ſub fimo equino per quindecim dies,vaſe bene clauſo, ne reſpiret:pòſt ī ſicco diſtilla ſapiētet:primò exiet aqua alba,ſecūdò citrina: quā citrinā ratifica quinquies per ſe,pòſt accipe lapidis noſtri quātitatē quā libuerit:pulueriſa ſubtiliter ſuper marmor mundū, vel mortariū vitreū cum piſtillo vitreo mundo,& pone in dicta aqua noſtra reſolutiua roris noſtri cęli in vaſe circulatorio Hermetis,ſigillatis opti-

mè iuncturis, ne vllo modo respirent, & colloca in balneo Mariç: & fac ignem subgraduatum, quòd calor fortior non transeat calorem solis existentis in signo leonis: & ibi stet per viginti dies naturales, & totũ resoluetur vt mel; quod per balneum Mariæ poteris extrahere per alembicũ quod volueris vsquequò lapis tuus remaneat in lapidem diaphanum vt crystallus rubicundissimus, vt rubinus, quod poteris omnibus corporibus ægrotis distribuere secundũ naturam & complexionem humoris peccantis, miscendo cum sua aqua sibi conuenienti. Et sic habebis optimum & perfectum thesaurum inæstimabile, non habens parem ad curãdum omnes ęgrotos à quacunque ægritudine torqueantur. Et plus operabitur in vna hora, quàm

quàm omnes aliæ medicinæ in vno mense, gratia Dei Creatoris nostri. Hæc autem aqua Secundus balsamus appellatur, quã Hermes prius inuenit, purgat & sanat corpora humana ab omni corruptione, & in iuuentute conseruat, si applicetur ægritudinibus ad quodlibet membrum, vt in posteris narrabimus.

Cum quibus simplicibus vel compositis debeat lapis philosophicus propinari, vt approprietur vnicuique membro languenti.

ANimaduertisti insuper ad dirigẽdã sublimẽ medicinã vt ipsũ corpus humanũ integrã valeat adipisci sanitatem. Sunt & aliæ vnicuique mẽbro appropriatæ, quæ secũdũ intentionem professorũ sciẽtiæ medicorũ, & præsertim conditoris ꝑlibatę sublimis medicinę Arnoldi de

de villa noua, gratia Dei in artibus professoris, sunt hæc quæ per ordinem sequuntur.

Ad ægritudines capitis.

QVando volueris mederi ægritudinibus capitis, dirigatur lapis philosophicus in quantitate modica cum aqua sticados arabici sublimata, vel maioranæ, betonicę, seu saluiæ, siue decoctionis ipsarum, vel decoctionis nucis muscatæ, peoniæ, cubebarum, carpobalsami, xylobalsami, masticis, thuris, vel quamplurium aliorũ similium quæ habent virtutem propriam & appropriatam capiti.

Ad ægritudines pulmonis.

SI volueris pulmoni subuenire, & partibus pectoralibus aggrauatis, vt de athmate, disma, tussi & cęteris passionibus prędictorum mébrorum, lapis Philosophorum diri-

gatur

gatur cum aqua hyſſopi ſublimata, vel capilli Veneris, ſeu ipſarum decoctionis, vel liquiritiæ & vuarum paſſularum, ireos, amygdalarum pinearum, pulmonis vulpium & his ſimilium.

Ad ægritudines ſtomachi.

STomachus non indiget medicinis dirigentibus ad ipſum, ſed ſolùm retinētibus medicinis in ipſo, & confortantibus ipſum, quales ſunt aquæ menthæ, vel ipſa herba, maſtix, galanga, coctonea, granata & omnia ſtyptica.

Ad ægritudines hepatis.

AD hepar dirigatur lapis philoſophicus cum aqua abſinthij, fumiterræ, eupatorij, cuſcutæ, endyuiæ, vel decoctionis eorum, ſeu aqua ordei. Hepar eſt in dextero latere.

Ad

Ad ægritudines ſplenis.

SPleni ſuccurritur cũ lapide philoſophico & aqua florum & foliorum tamariſci, ſcolopendrię, rubeæ tinctorum, vel eorũ decoctione, ſeu capparis & ſimilium. Splen in ſiniſtro ſtat latere.

Ad ægritudines renum.

QVando ad renes vel veſicam volueris philoſophicam dirigere medicinam, eam dirige cum aqua ſaxifragię, milij ſolis, petroſelini domeſtici & macedonici, fœniculi, apij, bruſci, ſparagi, graminis vel decoctionis earum.

Ad dolorem matricis.

AD dolorem matricis pro mulieribus dirigatur lapis philoſophicus, cũ aqua pulegij, ſauinæ, calaměti vel artemiſiæ ſeu decoctionis earum, vel iuniperi: & ad idem faciunt dictæ pro renibus & veſica.

Ad

Ad iuncturas pro guttosis.

AD iuncturas pro guttosis, arteticis, siue podagrosis, ciragrosis, sciaticis, & similibus speciebus guttæ, dirigatur lapis philosophicus cũ decoctione zinziberis, piperis, squillæ assæ, opopanacis, seu acori, & similium: quarum copiam exuberantẽ poteris habere in libro Ioannis Hebe Mesuæ euãgelici, de consolatione medicinarũ. Quantũ autẽ ad membra, & ęgritudines extrinsecus lapis philosophicus non indiget aliqua medicina directiua: quia cum manu & flocculo bombycis poteris dirigere quò volueris. Cauendum est tamen in mollibus & raris & nimis sensibilibus, & præcipuè in infantili, vel puerili ætate, & mulieribus mollibus, & delicatis, permaximè in prædictis mẽbris raris: & multum

sensi

ſenſibilibus, vt ſunt partes faciei, vberum, matricis, & membri virilis, quia in ſimilibus eſt agendum cum maiori cautela: & minori quantitate. Quoniam prǫualet reiterare bis, ter, vel quater, aut plúries, tam infra corpus quàm extra, quàm nimis in vna vice adminiſtrare. Et durat operatio eius in exterioribus per tres dies vel circa, vt creditur experientia demonſtrata. Ita ſecurus ſum ſicut in pluribus mihi notis, habẽtibus conformem veritatem.

Ad hydropiſim.

PRo hydropiſi miniſtratur lapis philoſophicus cum ſero caprino, in quo decocta fuerit ſpica nardi in quantitate vnciǫ ſemis, quolibet ſummo mane, vel cum vrina capræ & dicta ſpica, vel cum decoctione radicum ireos, vel iris,

à pel

à pelliculis exterioribus mundatarum, vel cum ſucco calamenti, vel eius decoctione: vel cum decoctione florum anthos: & præcipuè prædicta competunt in illa hydropiſi, quæ aſcites dicitur, & etiam in hypoſarca & in tympanite, cum aqua vel decoctione fœniculi, vel anethi, vel aniſi, vel carui, vel cumini, quando febris non eſt: & quando eſt febris, cum aqua endyuiæ vel cicoreæ & ſimilibus.

Ad paralyſim.

PAralyticis detur medicina Philoſophica cum aqua vel decoctione ſaluiæ, vel ſticados, & nucis muſcatæ, & ſimilium.

Ad hecticam.

IN hectica ſine febre adminiſtretur lapis Philoſophicus cum lacte & modicum zuccari albi. Et in hectica febre cum ſero caprino: vel

lacte amygdalarum, vel aqua, seu decoctione cucurbitæ, seu portulacæ, & cum ptisana cum hordeo. Et in ephemera, etiam potest dari cum aliquo iam dictorum, vel cum aqua boraginis, vel buglossæ, vel capilli Veneris, & pluribus aliis. Quamuis per omnes species ephemeræ esset nimis lõgum inferre singulas medicinas: tamen prædictæ sunt satis conuenientes indifferenter in quacunq; specie ephemerarum. In tertio & vltimo genere febrium, scilicet in febre putrida vel humorali. Primò in synoche vel synecho, facta pòst vna bona phlebotomia cõuenienti in ætate debita & cæteris particularibus consideratis: præcipuè de cõstantia virtutis (quia phlebotomia cum inconstantia vel debilitate virtutis est molestissima) quòd tunc lapis philosophicus detur

tur cum dicta aqua boraginis, vel buglossæ, vel cicoreæ, vel endiuiæ & in quotidiana cum aqua floris sambuci vel fœniculi, vel cum decoctione radicum quinq; communiũ, vt sunt radices brusci, sparagi, graminis, fœniculi, pentaphilon, vel etiã petrosilij. In tertiana cum aqua endiuiæ vel portulacæ, cicoreæ, rostri porcini, capilli Veneris, scariolæ, epaticę terrestris, vel ocziazacra simplici &c. Et in quartana, cum aqua decoctionis anthos, florũ vel radicum tamarisci vel ginestæ, capparis vel fraxini. Et ista intelliguntur communiter, quia magis propriè prosequi esset nimis longum dearticulare in omnibus speciebus quotidianæ, tertianæ, & quartanæ: & aliarum quæ sub istis intelligi possunt: vt sunt alię erraticę febres: vt in quartana, sextana & septena.

Ad toxicum.

IN potatione vt in toxico vel toxicatione vel veneno, administretur cum aqua seu decoctione menthæ, vel pulegij ceruini, vel regalis.

Ad restaurandũ humidũ radicale.

IN cõseruatione & restauratione humidi radicalis detur medicina nostra Philosophica, cum iure vel brodio carnium electarum, vt gallinarum, caponum, phasianorũ, perdicum, turturum, columbarum, & pullorum dictarum auium & similium, vt capretorum, agnorum, vitulorum lactentium, & cum testiculis & cerebris omnium animalium degẽtium, vt sunt passeres, alaudæ, cuculatæ, calandræ &c.

Ad coïtum facientia.

ETiam dicta faciunt pro potentia quammaxima in coïtu: præsertim cùm miscẽtur cum bonis & elect

electis speciebus: & magis si torrefiant:& in patella leuiter frixentur: quàm si elixentur: & viginti vel triginta dactyli interius & exterius mundati,cum zinzibero,cinnamomo,& modico piperis longi repleti,& modicum calefacti vt calefiũt ficus siccæ ad ignem, & pòst comesti per decẽ horas ante coïtum, multum faciunt potentem in eo. Oua etiã sorbilia, vel in patella frixa & mollia multũ possunt adiuuare, vt aqua testiculorum satirionis cum aqua radicis teringiorũ tepida pręstat coïtum indeficientem frigidis & maleficiatis. Impotentia enim coëundi cõstat duobus impedimentis:aut per frigiditatem naturæ,aut per maleficium.Si per frigiditatem naturæ: aut illa frigiditas est perpetua,aut temporalis.Si est perpetua, tunc talis persona nũquam habuit

posse naturæ in coïtu, & tunc tali personæ nequaquam potest subueniri naturaliter. Si est temporalis, tunc aliàs habuit posse naturæ in coitu: & tali personæ subuenitur arte medicinæ. Si per maleficiũ reprimitur coïtus: tũc dupliciter, aut tale maleficium est temporale, aut perpetuum. Si temporale, subuenitur arte medicinæ sequẽtis. Si perpetuum, nũquam vel raró subuenitur. Veruntamen differentia est inter frigiditatem & maleficiũ. Quia frigidus impotens est ad omnes mulieres. Sed maleficiatus est impotẽs ad vnam, & nõ ad aliam mulierem, vel est potens ad vnã tantùm, & ad reliquas est impotẽs. Vt vera medicina subueniat frigidis iam supradictũ est. Sed maleficiatis subuenitur sic, Accipe dentes hominis mortui, coralli, lunariæ maioris vel mino-

ris

ris, vel ſolſequij, thuris, maſticis an. omnium quantum placet: & fumigetur patiens quando ibit dormitum: pòſt accipe artemiſiæ, hypericonis, pimpinellæ, prouingæ, & radicis eringiorum ana quantum placet: & decoquantur cum aqua communi: & lauetur patiens in facie, vlnis, manibus, tibiis, genitalibus, ſeu verendis, & pedibus per nouē dies cum aqua decoctionis prædictorū. Poſt ſumat de lapide Philoſophorum cū aqua teſticulorū ſatirionis rubei: & aliis vt ſupradictū eſt. Pòſt mingat patiēs per medium annuli ferri igniti, vel foraminis ligonis: & deſtruetur maleficium. Aut mingat per annulum ſponſalem.

Ad Paſſiones cordis.

PAſsionibus cordis cōmunibus detur lapis noſter benedict⁹ cū aqua menthæ: vel vino electo: vel

aqua buglossæ: cum garyophyllis in calidis, vel melissæ: & in frigidis cum aqua rosacea, vel nenufarum: vel acetosæ, vel succo seu decoctione pomorum mustorum vel succo seu syrupo limonum.

Ad torturam intestinorum.

TOrturæ intestinorum propter vermes detur cum aqua raphani, vel foliorũ nucis, vel absinthij. Torturæ propter humores frigidos & ventosos detur cũ decoctione marathri, anethi anisi, foliorum lauri, thymi, pulegij, mẽthæ, origani, calamenti. De torsione propter potionem seu venenum: detur cum iã dictis & dra. j. mithridati vel theriacæ: & aliis quæ tacta sunt supra de veneno. Et torturæ propter humores calidos detur cum aqua violarum, vel syrupo ipsarum vel oxizaccara, & si etiã cũ constrictione

ventr

ventris: misceatur ad laxandũ vncia pulpę cassiæ fistulæ, vel drac. v. electuarij de succo rosarum: & post fiat clystere commune & lenitiuũ. Et in passionibus intestinorum extra procedentium, vt sicut rupturæ vel crepaturæ: detur cum aqua vel decoctione iasfec nigræ vel albæ, vel sigilli beatæ Mariæ, aut consolidæ maioris vel minoris &c.

Ad fluxum ventris.

PRo fluxu vẽtris detur lapis Philosophorum cum aqua rosacea, vel foliorum quercus, vel myrthi, vel succo seu decoctione cydoniorũ, sorbarũ, vel mespilorũ: pro cõstipatione supra tactũ est: etiã potest administrari in cõstipationibus cũ decoctiõe iris: vel cũ sero capræ vel prima ebullitione cauliũ rubeorũ.

Ad lepram.

IN lepra & scabie detur cum de-

coctione fumiterræ, lapati acuti, epithimi, ſcabioſæ, ſeri caprini.

Ad colicam & iliacam & grauellam.

DE colica & iliaca paſsionibus & aliis paſsionibus inteſtinorũ prætactum eſt in tortura inteſtinorum. Sed vltra hoc poteſt lapis philoſophicus dirigi cum aqua camomillæ vel betonicæ maioris, & ad grauellam cum aqua lampordarũ deſiccatarum lapati maioris: vel cũ aqua radicum lapati acuti.

Ad hæmorrhoides.

MOrenarum ſeu hæmorrhoidarum quædam ſunt exteriores: quædam interiores. Si exteriores: tranſeovt ſupra de paſsionibus exteriorũ membrorũ: quę cũ manu & flocculo tractari poſſunt: quia directorio nõ indigẽt alio. Morenis verò interioribus dirigatur lapis Philoſophicus cũ aqua herbæ foliorũ

caradolę,id est lilij syluestris,vel cũ aqua radicis tassi barbati, cũ farina siliginis, & vitellis ouorũ gallinarũ simul mistis, & per alẽbicũ distillatis,cũ crespello ipsarũ facto ĩ patella sine alio liquore adiũcto,sumpto manè ieiuno stomacho. Medicina sic cõponitur: Accipe radices tassi barbati in furno post panis extractionem desiccati, pòst puluerizati subtiliter cũ tutorio dra.j.vitellorũ ouorũ drac.ij. farinæ siliginis quod sufficit attaminata pro crespello,et in patella decoquatur sine aliquo liquore,& sale, nec aliquo adiuncto: & sumat per nouem dies, & morenæ recedent statim.

Ad icteritiam.

DE regione fellis sub qua intelligitur icteritia,vel malus color faciei,& totiꝰ corporis,tactũ est supra de hepate: & quæ illi cõueniũt

&

& isti: nisi talis icteritia accidisset ꝓpter venenũ sũptũ, de quo supra dictum est in toxico. Et vlterus diri gatur lapis Philosophicus cũ lacte potato cũ oleo amygdalorum dulcium: quia eius vsus secundum Auicennam, curat talem icteritiã venenosam, vel cum aqua radicis gentianæ vel dictamni. Item in icteritia fellea simpliciter, scilicet sine veneno sumpto: quando incipit apparere, fiat bona phlebotomia de vena hepatis: sed non postquàm materia apparet multum in cute: & vrina est reducta in suo pristino colore: quia tunc nihil aut bene modicum est inter venas, sed totum extra: quia tũc per scaphas cutis sæpissimè desiccando debet purgari: & lapis Philosophicus cum sero caprino in quo bullierit vnc. 1. spicæ nardi debet in potu administrari & continuari: vel

cum aqua vel decoctione raphani, vel apij & vini albi : vel cum decoctione lapati acuti, vel absinthij, vel cum decoctione quinque radicum communium, vel cum decoctione cottonariæ & solsequij. Et ista & omnia quæ tangunt intrinseca, securius fiunt, prouocato pòst beneficio ventris per clystere supra tactũ, vel per laxatiua supradicta & similia.

Ad visum & guttam serenam.

DE visu & potentia visiua detur cum aqua vel decoctione eufragiæ, fœniculi vel verbenæ &c. Pro gutta serena oculorum ministretur lapis cũ aqua decoctionis galli, pedes croceos habentis, & radicis petrosilij, acori, radicis viticellæ, cetrach & foliorum verbenæ an. M.1.

Ad restringendum sanguinem.

PRo restringẽdo sanguine detur cum aqua vel succo bursæ pastoris

risvel rutæ per nares iniecto patien tis euersi : vel ſumatur per os, ſi nimis fluit: vel ſuper locum exitus cũ flocculo, vel panno, aut alio condecenti applicetur, & ſtatim ceſſabit ſanguis.

Ad omnes infirmitates corporis.

COnclusio vniuerſalis ad omnes infirmitates corporis detur de lapide benedicto cũ aqua chelidoniæ elementorum ratificata per ſeparationes, vel à ſaponaria diſtillata, vel à fauo cum melle & cera vt ſupra narratum eſt: aut cum aqua à pane & vino ſimul per quindecim dies ſub fimo putrefactis poſt diſtillata. Primò diſtillatur aqua alba, & iſta parum valet niſi ad tingendum pilos vel crines. Secũdò diſtillatur aqua citrina, quæ tota extracta ratific

tific

tificatur quinquies ſine fæcibus ſo-
la: quæ poſtea facit aurum potabile
per reflectiones diſtillationis & cir-
culationis: quæ ſeparata per diſtil-
lationem eſt oleum incom-
buſtibile ad modum olei
citrini, quod va-
let in operi-
bus mi
ris.

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS HVIVS OPERIS.

Alius

Contra

Quinta

Subie

INDICIS FINIS.


colorchecker CLASSIC
calibrite
mm